ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН 2014-2020 г.

Съдържание

УВОДНА ЧАСТ 5
1. ЦЕЛИ, ОБХВАТ И ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА 5
2. ПЕРИОД НА ДЕЙСТВИЕ 6
3. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА 6
4. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ 7
I. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА 8
II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г. 62
III. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА 87
IV. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА 89
1. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ 89
МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА 91
ОБЩИНА ГЪРМЕН ПРЕЗ ПЕРИОДА 2014-2020 Г. 91
МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 97
V. НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА 101
1. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР. 101
2. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА 101
3. НАБЛЮДЕНИЕ НА ОПР НА ОБЩИНА ГЪРМЕН 102
4. ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 105
5. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОПР 106
VI. ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ 108
1. ЦЕЛИ И ЗНАЧИМОСТ НА ИНФОРМИРАНОСТТА, ПУБЛИЧНОСТТА И ПАРТНЬОРСТВОТО 108
2. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ВРЕМЕ НА РАЗРАБОТВАНЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОПР 109
VII. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА 112
1. ОПЕРАТИВНИ НАСОКИ И ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА 112
2. МЕРКИ, ПРОЕКТИ И ИНДИКАТОРИ ЗА КОНКРЕТНИ ПРОДУКТИ/РЕЗУЛТАТИ 112
3. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРОЕКТИ ЧРЕЗ ПЧП 122
4. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА 122
5. КОМУНИКАЦИОНЕН МЕХАНИЗЪМ 122
VIII. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА 123
ПРИЛОЖЕНИЯ: 123

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ

Таблица 1: Промишлено развитие на Община Гърмен 16
Таблица 2: Основни икономически показатели за сектор „Строителство” 17
Таблица 3: Засети/засадени площи по култури в община Гърмен (в дка) 18
Таблица 4: Персонал, зает с НИРД по сектори и статистически район.....29
Таблица 5: Разходи за НИРД по сектори и статистически /в хил.лв./.....30
Таблица 6: Брой население на община Гърмен към 09.02.2012 г. по населени места 32
Таблица 7: Население към 31.12.2012 г. за страната, по области, общини и пол 33
Таблица 8: Население към 01.02.2011 г. по области, общини, населени места и възраст 33
Таблица 9: Естествено движение на населението през 2012 г. по области, общини и пол 35
Таблица 10: Механично движение на населението през 2012 г. по области, общини и пол 36
Таблица 11: Население по области, общини, населени места и самоопределение по етническа принадлежност към 01.02.2011 г. 37
Таблица 12: Сключени бракове и бракоразводи в община Гърмен за периода 2010-2012 г. 38
Таблица 13: Брой регистрирани безработни лица по пол и образование в община Гърмен 39
Таблица 14: Брой регистрирани безработни лица по възраст в община Гърмен 40
Таблица 15: Образователна мрежа в община Гърмен 43
Таблица 16 Индикативна финансова таблица /хил. лв./ 87
Таблица 17 Матрица на индикаторите за резултат /в хил. лв/. 91
Таблица 18 Матрица на индикаторите за въздействие 97
Таблица 19 Видове оценки на Общински план за развитие.....105
Таблица 20: Списък с проекти за реализация 113
Таблица 21: Проекти, реализирани чрез ПЧП 122

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФИГУРИ

Фигура 1: Дейност на строителните предприятия в периода 2009–2011 г. в България и ЮЗР 17

Фигура 2: Заети лица в строителните предприятия в периода 2009–2011 г. в България и ЮЗР 17

Фигура 3: Видове култури, засети/засадени на територията на община Гърмен 19

Фигура 4: Видове и брой животни, отглеждани на територията на община Гърмен 19

Фигура 5: Видове гори на територията на община Гърмен 20

Фигура 6: Видове собственост на горите на територията на община Гърмен 21

Фигура 7: Транспортна пътна мрежа на територията на община Гърмен 22

Фигура 8: Туристически обекти с места за настаняване в община Гърмен 25

Фигура 9: Заети с НИРД по сектори в ЮЗР през 2011 г. 29

Фигура 10: Разходи за НИРД в ЮЗР през 2011 г. 30

Фигура 11: Обща площ на област Благоевград и община Гърмен 32

Фигура 12: Население към 31.12.2012 г. по пол 33

Фигура 13: Възрастова структура на община Гърмен 34

Фигура 14: Естествено движение на населението през 2012 г. 35

Фигура 15: Механично движение на населението 36

Фигура 16: Население по етническа принадлежност 37

Фигура 18: Бракоразводи в страната, област Благоевград и община Гърмен 39

Фигура 19: Безработни лица по пол в община Гърмен 40

Фигура 20: Безработни лица по образование в община Гърмен 40

Фигура 21: Безработни лица по възрастова структура в община Гърмен 41

Фигура 22: Териториално устройство на община Гърмен по населени места 50

Фигура 23: Визия, стратегически цели и приоритети на Общински план за развитие на община Гърмен 72

Схематично дейностите по информация, публичност и партньорство са представени във фигура 24: 111

УВОДНА ЧАСТ

Общинският план за развитие като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегически цели, свързани от стремежа към по-висок жизнен стандарт и устойчиво развитие.

Настоящият документ съответства на стратегическите цели на ЕС в областта на регионалната политика, насочени към намаляване на икономическите, социалните и териториалните неравновесия и подобряване на жизнения стандарт и методите за управление, наблюдение и оценка в процеса на разработване и изпълнение на Общинския план за развитие.

Подготовката, разработването и общият дизайн на ОПР са съобразени със следните насоки и изисквания:

- съответствие на плана с принципите и правилата за прилагане на структурните инструменти в областта на регионалната политика на ЕС;
- координация и съгласуваност с европейските, националните и местните политики за конкуренция, опазване и подобряване на околната среда и равните възможности;
- осигуряване на информация и публичност на процесите на планиране и програмиране, финансиране, изпълнение и наблюдение и оценка в областта на интегрираното местно и регионално развитие;
- методологични работни документи на ЕК за използване на индикатори и извършване на оценки;
- спазване принципа на съфинансиране и допълване на местни собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондове на ЕС и други публични и частни източници.

1. ЦЕЛИ, ОБХВАТ И ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

Общинският план за развитие е основния инструмент за управление на община Гърмен през следващите седем години. Необходимо е да следва и съблюдава общата законодателна и стратегическа рамка за регионално развитие в България и Европа, да подчертае местната специфика и да предложи обосновани решения за социални, икономически, екологични, културни и управленски предизвикателства, вървейки по пътя към устойчиво, интегрирано и пространствено развитие на общината.

Съгласно действащото законодателство за регионално развитие, Общинският план за развитие е документ за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано развитие на местно ниво, който се разработва в съответствие с предвидените цели и приоритети в Областната стратегия за развитие на област Благоевград. Общинският план за развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитие и отчита специфичните характеристики и потенциал на общината от една страна, и стратегически насоки за разработване на цели и приоритети за развитие, съдържащи се в съответната Областна стратегия за развитие до 2020 г., от друга страна. Документът е оперативен и отразява предвижданията, залегнали в устройствените планове в средносрочен и дългосрочен аспект. Той е основен елемент от набора документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие. Обемът и съдържанието на документа се определят от разпоредбите на Закона за регионално развитие и правилника за неговото прилагане. Общинският план за развитие е разположен на най-ниското ниво за планиране и определя средносрочни приоритети и цели за развитие и съответства на заложените такива на по-високо ниво. Същият трябва да бъде съгласуван и с Концепцията за пространствено развитие на община Гърмен, която към момента не е налична.

2. ПЕРИОД НА ДЕЙСТВИЕ

Общинският план за развитие се разработва за 7-годишен период на действие, който съвпада с периода на действие на Областната стратегия за развитие, като плановият период на документа обхваща 2014-2020 г.

3. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

Приетата законодателна рамка изисква задължителна съгласуваност на ОПР с основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво**.** Общинският план за развитие на община Гърмен 2014-2020 г. е разработен в съответствие с предвижданията на Областна стратегия за развитие на област Благоевград 2014-2020 г., Регионалния план за развитие на Югозападен район (2014-2020), Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022, Националната програма за реформи 2011-2015, Националната програма за развитие България 2020, Проект на споразумение за партньорство на Република България и ЕС 2014-2020 г., стратегия „Европа 2020”, Общинския план за развитие на община Гърмен за предходния период 2007-2013, актуализацията му и всички местни стратегии и програми.

4. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ

Настоящият документ е изготвен от Българска асоциация на микропредприятията в съдействие със служители и експерти от Общинска администрация - Гърмен. В периода на разработване се организира анкетно проучване сред жители и заинтересовани страни, което маркира основни проблеми в моментното състояние на общината. Поставените цели и мерки за развитие са определени на база силните страни и възможностите, които да ограничат слабите и спомогнат за използване на налични ресурси и развитие потенциала на територията.

I. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият анализ на икономическото и социално развитие на община Гърмен е резултат от изпълнението на Договор за разработване на Общински план за развитие на община Гърмен за периода 2014-2020 г. между Община Гърмен и Българска асоциация на микропредприятията.

Анализът на икономическото и социално развитие има за цел, да създаде актуална информационна и аналитична база за осигуряване на реалистичност и адекватност в планирането за следващия програмен период в община Гърмен.

Направен е преглед на природно-ресурсния потенциал на община Гърмен, на демографските процеси, степента на икономическо развитие, тенденциите за развитие в социалната сфера, състоянието на техническата инфраструктура и околната среда, културно-историческия потенциал, туристическите дадености и др.

Социално-икономическият анализ е метод за определяне на положителните и отрицателните страни на дадено въздействие върху обществото и играе ключова роля в процесите за формиране на политики.

Използваната методология се базира на проведени анализи, които включват:

- преглед на актуални статистически данни;
- преглед на най-актуалните стратегически документи;
- преглед на регионалните, областните и местните секторни политики;
- преглед на съществуващата правна рамка в областта на регионалното развитие;
- идентифициране на проблемните области в развитието на общината;
- препоръки за развитие на общината на база направения социално-икономически анализ и оценка на природно-ресурсния потенциал;
- проучване на общественото мнение чрез анкетиране.

При изготвяне на анализа са използвани следните подходи:

- изследователски;
- системен;
- прагматичен и сравнителен;
- статистически и иконометричен;
- качествен.

Анализът ще допринесе за по-задълбочено идентифициране на моментното състояние на община Гърмен, с оглед планиране на развитието през следващия програмен период 2014-2020 г.

2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА – ПРИРОДНИ УСЛОВИЯ И РЕСУРСИ

Община Гърмен се намира в Югозападен район на планиране и е разположена в югоизточната част на област Благоевград. Граничи с общините Сатовча, Банско, Хаджидимово, Гоце Делчев и Велинград и е една от съставните общини на Област Благоевград. Село Гърмен е разположено в планински район и е административен център на Община Гърмен. Тя включва 16 населени места и към 09.02.2012 г. е с общ брой на населението 16 921 човека.

Местната икономическа структура е слабо представена по отношение на аграрно-промишлено развитие и конкурентоспособност. Водещи отрасли в местната индустрия са: леката, шивашката и обувната промишленост.

Добивната промишленост е свързана с добив на дървен материал, скално-облицовъчни материали в района на селата Крушево, Ореше и Долно Дряново, лигнитни въглища в Мина “Канина” с. Балдево и кизелгур - с. Гърмен.

Наблюдава се прогрес в развитието на алтернативното земеделие – отглеждане на ягоди, малини, създаване на овощни градини и други. Основни селскостопански култури са тютюнът и картофите. Животновъдството е представено най-силно от овцевъдството и говедовъдството, по-слабо развити са птицевъдството и свиневъдството. Сферата на услугите е представена от търговията и е предимно с местно значение. Концентрацията на антропогенни, природни и културни дадености и ресурси, създава благоприятни условия за развитие на туризъм: културен, балнеоложки, здравен, селски и екотуризъм, биоземеделие и животновъдство, алтернативно земеделие и лека и преработвателна промишленост. В демографско отношение община Гърмен се характеризира с отрицателен механичен и положителен естествен прираст.

В дългосрочен план усилията на общината са насочени към създаване и предоставяне на възможности за професионална реализация на местното население и превръщане на общината в привлекателно място за живеене.

Приоритети на общината са цялостно развитие на икономиката, развитие на човешките ресурси, изграждане на съвременна и модерна техническа и социална инфраструктура и добро местно управление.

2.1. ГЕОГРАФСКО РАЗПОЛОЖЕНИЕ, ГРАНИЦИ И ОБЩА ПЛОЩ

Община Гърмен е разположена в югоизточната част на област Благоевград върху площ от 388,5 кв. км. Граничи с общините Сатовча, Банско, Хаджидимово, Гоце Делчев и Велинград. Съставена е от 16 населени места с общински център - село Гърмен. Големите села (с население над 1000души) са 7 и включват селата Дебрен, Долно Дряново, Дъбница, Горно Дряново, Огняново, Рибново и Хвостяне. Средно големите села (с население между 200 и 1000 души) са 5: Балдево, Крушево, Ореше, Осиково и Скребатно. Малките села в общината (с население под 200 души) са Марчево, Ковачевица и Лещен. На територията на общината няма обезлюдени села.

2.2. РЕЛЕФ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН

Територията на общината обхваща части от рида Дъбраш в Западните Родопи и Гоцеделчевското поле. Релефът е предимно планински и полупланински, който преминава в хълмист в югозападната част на общината. Средната надморска височина е 1164 м., а вертикалното разчленение 270 м. Най-висока точка е връх Беслет – 1938 м, а най-ниска – река Места – 500 м.

2.3. ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ

Община Гърмен е сравнително бедна на полезни изкопаеми. Част от територията на общината попада в Гоцеделчевския въглищен басейн. Изчислените запаси от лигнитни въглища в размер на 2091,0 x.m. се намират в района на селата Балдево и Огняново.

Интерес представляват гнайсите в землищата на селата Крушево и Долно Дряново, от които се произвеждат скално-облицовъчни материали. Съществува находище на кизелгур в близост до село Гърмен.

2.4. КЛИМАТ

Община Гърмен се намира на границата на умереноконтиненталния и преходносредиземноморския климатичен пояс. Очертани са два климатични района:

- Климатичният район по поречието на река Места се намира под средиземноморско влияние. Средната годишна температура за ниските части на района е 11° С, а за високите части – 8,5° С. Валежите са между 620 и 780 мм, от които около 28% от валежните суми падат през зимата. Въпреки, че е с ясно изразен характер зимата е по-мека от средното за страната. Лятото е топло, слънчево и сухо за ниските надморски височини и умерено топло в по-високите части на района. Средната юлска температура в по-ниската част е 21,5° С, а за високите части – 18,5° С. Характерни за

летния сезон са засушаванията, в резултат на които сумата на валежите се променя в широки граници от 13 до 155 mm.

- Планинският климатичен район обхваща по-голямата част от общината и неговото влияние се определя от надморската височина и релефа на терена. Въпреки това, и в най-студения месец от годината (януари) в най-ниските части на терена средномесечната температура е сравнително висока – минус 2° С. Пролетта в планинския климатичен район настъпва със закъснение в сравнение с низините. Лятото в тези зони е относително по-хладно, със средна месечна температура през месец юли 18° С, а за високите части – 10,5° С. Съответно в тези зони е по-ниска и средната абсолютна максимална температура, която за ниската част е 32° С, а за високата – 23° С. За разлика от пролетта, есента е по-суха и с повече безоблачни дни. До периода 28 октомври – 13 ноември средната денонощна температура се задържа устойчиво на 5° С, а от 20 август до 10 октомври – над 10° С. Сумата на валежите през този сезон е от 180 до 280 мм.

2.5. ВОДИ И ВОДНИ РЕСУРСИ

Водните ресурси на общината са представени от реките Места, Канина, Вищерица и Върбица, заедно с техните притоци. Те имат снежно-дъждовен режим на подхранване и максимално пролетно пълноводие. Повечето от тях, въпреки променливия си дебит са с постоянен воден отток.

В землището на село Огняново по поречието на река Канина се намират 17 топли минерални извора. Температурата на водата варира от 39 до 43 градуса. Общият дебит на находището е около 25,200 l/s. Почти всички извори са с аналогичен химичен състав - хидрокарбонатно–сулфатни и калциево-натриеви с минерализация от 0.23 до 0.28 g/l. Характерно за тези води е повишеното съдържание на флуор - от 3,5 до 4.5 mg/l.

2.6. ПОЧВЕНИ РЕСУРСИ

Община Гърмен разполага с богат и разнообразен почвен ресурс от канелени и кафяви горски почви, а по поречията на р. Места и от алувиално-ливадни почви.

Последните се характеризират със средно мощен хумусен слой и добро почвено плодородие. Подходящи са за отглеждане на зеленчуци, фъстъци, овощни и технически култури. Канелените и кафявите горски почви са водопропускливи и се характеризират с маломощен хумусно-алувиален слой. Подходящи са за отглеждането на топлолюбиви култури като: слънчоглед, тютюн, лозя и трайни насаждения. В районите им се наблюдават засилени ерозионни процеси. За развитието на ерозия допринасят относително голямото вертикално разчленение на релефа и обезлесяването на значителни участъци от горите, което

оказва неблагоприятно въздействие върху развитието на селското стопанство. Периодичното залесяване на териториите в голяма степен е решение на проблема.

2.7. ФЛОРИСТИЧНО И ФАУНИСТИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ

Флората на община Гърмен е част от Гоцеделчевската котловина, с долината на река Места и преобладаваща южна **флора**, докато в ридът Дъбраш преобладават ценни горски екосистеми от бореална флора. На 700 м.н.в. преобладават дъбовите гори. Най-широко разпространени са формациите на благуна, косматия дъб, виргилиевия дъб и често срещаните смесени гори от благун и цер, а в най-ниските части край реките, проникват редица средиземноморски видове като пърнар, източен чинар, местенски дъб и други. На надморска височина от 700 до 1000 м. вирeят горунът и обикновеният габър, с частично участие на воден габър, черен бор, обикновен кестен, келявият габър, леската, люлякът и редица тревни съобщества. Над 1000-1300 м н.в. господства обикновеният бук, който на места формира смесени гори с бялата ела и обикновената ела, с участие на воден габър, черен бор, бреза и трепетлика. Над 1300-1500 м н.в. е представен белия бор и по-малко смърча, на места с участие на бреза, трепетлика, ела и черен бор, а по билото широко разпространени са сибирската хвойна, черната и червената боровинки. В малка зона около връх Беслет се среща сибирска хвойна, черна, червена и синя боровинки. Територията е богата на билки, диворастящи плодове и гъби. Обявяването на отделни горски масиви за защитени територии и голямата концентрация на редки и защитени видове растения с национална, европейска и световна значимост разкриват широки възможности за организиране на ботанически експедиции. В района се срещат множество редки и защитени видове висши растения, като: родопско омайниче (на връх Беслет), българско прозорче (край Рибново), родопска горска майка (река Места), панчичиева пищялка (река Канина), зеленоцветен напръстник (връх Беслет) и други.

Пещерната **фауна**, ихтиофауната и насекомите имат най-силно присъствие на територията. Специално внимание и голям туристическия интерес представляват териториите, определени като значими пеперудени местообитания, в районите на Западните Родопи и Пирин. От бозайниците по-специален туристически интерес представляват дивата свиня, благородният елен, еленът-лопатар, сърната, муфлонът (аклиматизиран вид, нетрадиционен за района), вълкът, мечката и др. Разпространени са също лисицата, заекът, бялката, невестулката, дивата котка, язовецът, таралежът и видрата. Особено важно място заемат прилепите, между които бехщайнов нощник, средиземноморски подковонос, широкоух прилеп и др. Почти всички от гореизброените видове имат висок природозащитен статус, а вълкът, кафявата мечка, видрата и прилепите са световно защитени.

Орнитофауната на района е изключително богата, като голяма част от видовете са с висока консервационна значимост. Специално внимание заслужават черният щъркел, орелът-змияр, скалният орел, белоопашатият мишелов, лещарката, глухарят, обикновеният пчелояд, черният кълвач, скалната лястовица, червенокръстата лястовица, жалобният синигер и др. От ихтиофауната се срещат мряна, речен кефал, пъстърва, клен и др., като най-богата на риба е река Места. В дъбрашките реки Рибновска, Канина, Върбица и Бистрица разнообразието е по-малко, като се срещат главно балканска пъстърва и мряна. Двата микроязовира в местността „Сухия чарк" над Ковачевица са изкуствено зарибени със сивен, балканска пъстърва и американска пъстърва. Богатството на ценни видове и местообитания в района е голямо и възможностите за природосъобразните форми на туризъм са практически неограничени – както пешеходни, конни и велотурове, джип и фотосафари за наблюдение на скални феномени, редки растения и животни, така и по-специализирани ботанически, орнитоложки, хироптероложки, ентомоложки и други видове научни експедиции.

2.8. ГОРСКИ ФОНД

Горският фонд на територията на община Гърмен е общо 29 025 ха. От него 28 021 ха е държавен (96,5%), селскостопанският фонд е 581 ха (2,0%), а частните гори – 423 ха (1,5%).

На територията на община Гърмен преобладават иглолистните гори, които заемат по-високата част от териториите на горското стопанство. Основните иглолистни видове са: бял бор, бяла мура, ела, смърч, черен бор, европейска лиственица.

Широколистните гори са разположени на по-ниска надморска височина. Малка част от тях са високостеблени. Останалите широколистни гори са издънкови. Те са представени от бреза, бук, бяла акация, бяла върба, бяла елша, воден габър, габър, зимен дъб, източен чинар, келяв габър, космат дъб, мъждрян, планинска върба, сребролистна липа, трепетлика, череша, черна елша, черна топола.

2.9. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

Защитените територии в района на община Гърмен са сред категориите, разрешаващи достъп на туристи, в някои случаи само по маркирани пътеки. С най-висок природозащитен статут е поддържания резерват "Тъмната гора", опазващ вековни смесени гори от смърч, бук и ела с прилежаща буферна зона, наскоро обявена за отделна защитена територия – защитена местност „Беслет". Уникалните скалните образувания „Кози камък" и „Каялийски скали" са обявени за природни забележителности. 8 дървета са обявени за вековни – 4 източни чинара (3 в Гърмен и 1 в Огняново), 2 бряста (Огняново) и 2 тополи (Дъбница).

Други защитени територии в общината са архитектурни резервати и паметници на културата с национално значение: В архитектурен резерват Ковачевица могат да се видят

много старинни постройки, сред които и тези на килийното училище (основано през 1830 г.) и църквата „Свети Никола” (построена 1848 г.). През 1977 година село Ковачевица е обявено за национален архитектурен резерват**.**

Крепостта Никополис ад Неструм е късно антично селище на територията на село Гърмен, в местностите Марков Чифлик и Хисарлъка. Намерени са фрагменти от релеф на Тракийския конник, статуя на Хермес, старохристиянски надгробен камък, над 95 златни и около 22 други монети, стъклени, бронзови и керамични съдове, златен пръстен и др. В близост до крепостта са открити и две раннохристиянски базилики датиращи от IV век, които вероятно са били част от комплекса.

Музеят Скребатно се помещава в уникална сграда, построена в стар български архитектурен стил, която е на повече от 300 години.

Църквата „Свети Георги” се намира в село Гърмен и е построена през 1898 г. върху руините на по-стара църква.

Джамията „Долно Дряново” се намира в село Долно Дряново и е атрактивна архитектурна комбинация от две съседни джамии - стара и нереставрирана джамия, която е на над 500 години, и нова джамия, построена през 1998 година. Тя е една от най-големите джамии в региона.

Църквата „Успение Богородично” се намира в село Огняново и е построена през 1835 година. Тя е трикорабна псевдобазилика, наполовина вкопана в земята, с камбанария към западната му част. Църквата е изградена от речни камъни.

Църквата „Света Параскева” се намира в село Скребатно и е построена през 1835 година. Тя е трикорабна псевдобазилика с камбанария, построена през 1970 година.

Църквата „Света Параскева” в село Лещен е построена през 1837 година. Декоративните рисунки на иконостаса и иконите са с голяма художествена стойност.

3. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

3.1. ОТРАСЛОВА СТРУКТУРА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

3.1.1. ПРОМИШЛЕНОСТ

В Община Гърмен няма индустриално производство, което да влошава параметрите на околната среда. Добивната промишленост е представена от рудник "Канина", ТПК "Никола Ушев" и "Илинденски мрамор" ООД в село Марчево. Развитието на добивната промишленост е свързано предимно с възможностите за добив на скалнооблицовъчни

материали (гнайси) в района на селата Крушево и Долно Дряново, лигнитни въглища (Мина “Канина”, с. Балдево) и кизелгур (с. Гърмен), както и добив на дървен материал.

Секторът на шивашката и обувната промишленост е представен от фирмите "Евромода" със заети около 500 души, ЕТ "Бисер Узунов" - 127, "Сина - стил" ЕООД в с. Долно Дряново - 130 и др. Те са изцяло частни предприятия и работят за чуждестранни клиенти.

Бизнесът изпитва затруднения и няма ясна визия за инвестиции в сектора, включително в човешки капитал, а работните места са неустойчиви.

Хранително-вкусовата промишленост е слабо развита, в нея са ангажирани много малък брой заети лица. Продукцията се реализира предимно на територията на общината от малки производители на хляб и хлебни изделия, безалкохолни напитки и т.н. Потенциалът за развитие на сектора е тясно свързан с развитието на селското стопанство.

Таблица 1: Промишлено развитие на Община Гърмен

Отрасъл	Подотрасъл	Тип предприятия	Място-нахождение	Значение	Размер на фирмите
Преработваща промишленост	Шивашка промишленост	Производители на конфекция	Община Гърмен	Регионално Национално Международно	Средни Малки
	Обувна промишленост	Производство на обувки	Община Гърмен	Регионално Национално Международно	Средни Малки
	Хранително-вкусова промишленост	Производство на хляб и хлебни изделия, безалкохолни напитки	Община Гърмен	Регионално	Микро
Строителство		Строителство, поддръжка и ремонт	Община Гърмен	Регионално	Малки
Добивна промишленост	Добив на въглища и дърводобив	Кариери за добив на облицовъчен камък и кизелгур	Община Гърмен	Регионално Национално	Средни Малки

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- Промишлеността на община Гърмен е слабо развита. Преработващата промишленост е представена най-силно от шивашката и обувната, а хранително–вкусовата се развива предимно в микро предприятия. Добивната промишленост е насочена в добив на лигнитни въглища, облицовъчен камък, кизелгур и дърводобив.
- Индустриалните предприятия са малко и това оказва негативно влияние върху заетостта, възстановяването и съживяването на населените места.
- Използването на предоставени възможности от национални, европейски и други външни донорски програми в посока развитие на бизнеса в сектор „промишленост" ще повишат жизнения стандарт на населението, създавайки условия за заетост.

3.1.2. СТРОИТЕЛСТВО

Строителството е по-слабо изразен сектор, който е засегнат в най-сериозна степен от световната финансова и икономическа криза. В тази връзка под пряко влияние на кризата е и дейността на отрасъла в община Гърмен. Най-голям спад на предприятия в този сектор се наблюдава в периода 2009-2011 г. На национално ниво от 22 970 предприятия през 2009 г. броят им е намалял до 18 643. В ЮЗР от 9 589 предприятия през 2009 г. броят им намалява до 7 988 през 2011 г. Влиянието на кризата намира още по-силно проявление при отразяване броя на заетите лица. В ЮЗР от 96 262 души през 2009 г. броят на заетите в строителството

през 2011 г. намалява до 66 796 души. Намалението е с 29 466 лица, които вследствие на сериозната криза в сектора са отпаднали от пазара на труда.

Таблица 2: Основни икономически показатели за сектор „Строителство”

Наименование	Район/област/община	2009	2010	2011
Брой предприятия	България	22 970	20 372	18 643
	ЮЗР	9 589	8 692	7 988
Заети лица - брой	България	237 177	182 361	161 036
	ЮЗР	96 262	75 115	66 796

По данни на НСИ

Фигура 1: Дейност на строителните предприятия в периода 2009–2011 г. в България и ЮЗР

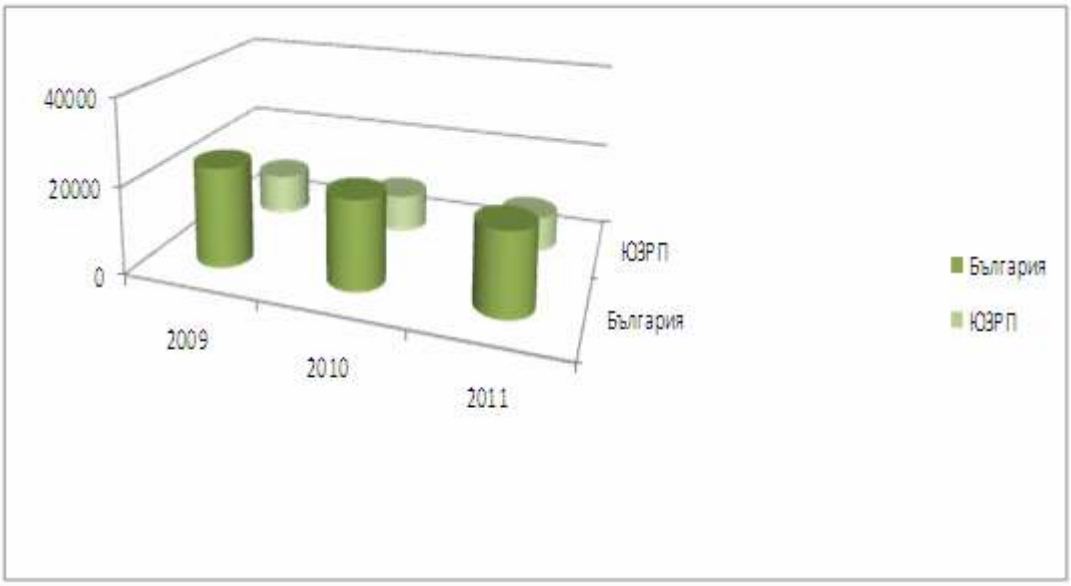

Фигура 2: Заети лица в строителните предприятия в периода 2009–2011 г. в България и ЮЗР

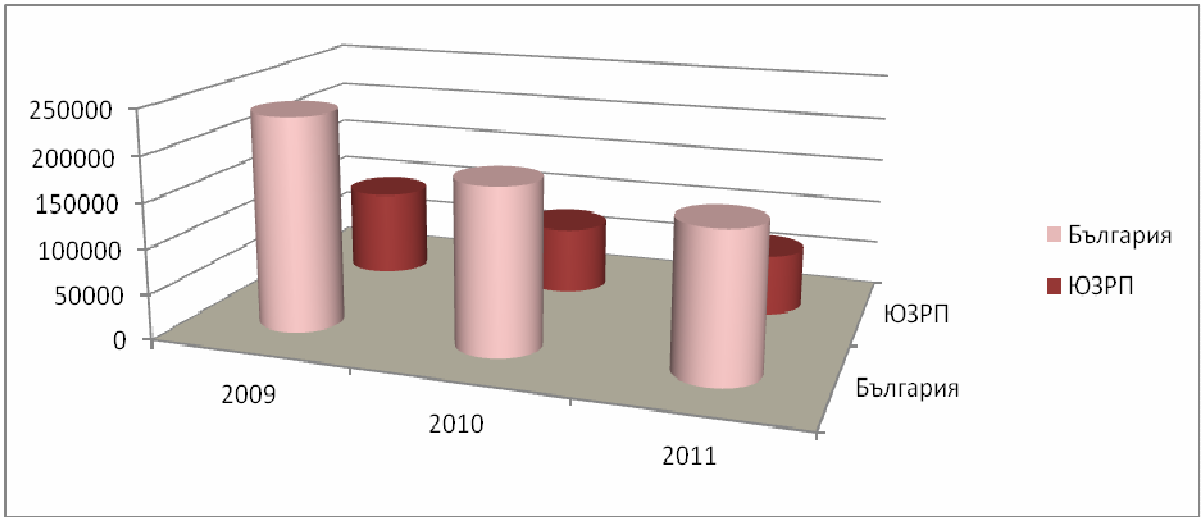

Към момента няма официални данни и актуална информация за броя на строителните предприятия в община Гърмен. Наблюдавайки националната и регионалната ситуация в този сектор, не е трудно да направим изводи и за развитието на строителния сектор на територията на общината.

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- Под влияние на световната икономическа и финансова криза строителният бранш в общината изпитва сериозни затруднения. Налице е тенденция към намаляване както на работещите предприятия, така и на заетите лица в този сектор.

3.1.3. ЗЕМЕДЕЛИЕ И ЖИВОТНОВЪДСТВО

Местната икономика е силно повлияна от местонахождението на общината. Поради полупланинския релеф **земеделието** е секторът, който е основния източник на доходи и заетост. В земеделски стопанства са ангажирани 52,6% от заетите.

Земеделските земи в общината заемат 96 763 дка площ, в т.ч. обработваема земя от 68 005 дка (70,2%). Поливните площи са 14 489 дка, но хидромелиоративната система е силно амортизирана. От съществуващите помпени станции в момента не функционира нито една. Възстановяването на хидромелиоративната мрежа е свързано с привличане на инвестиции и следва да се съобрази с особеностите на дребните земеделски стопанства.

Обработваемата земя основно е заета с тютюн, царевица и картофи. Отглеждат се и трайни насаждения.

Животновъдството има по-малък дял в произведената селскостопанска продукция. Представени са почти всички видове домашни животни, като доминира говедовъдството и овцевъдството. Към момента по информация от ОбА-Гърмен броят на отглежданите домашни животни е както следва: говеда 2228 броя, в т.ч. крави 822, овце 8500 бр., кози 2295 бр., птици 6800 бр., свине 111 бр. Налице е опит в областта на пчеларството, като в общината са регистрирани 16 пчелари и 393 пчелни семейства.

Животните се отглеждат в семейни стопанства, няма големи ферми. В преобладаваща част от случаите животните се отглеждат при примитивни условия, липсва контрол на качеството на произвежданата продукция. Познанията на стопаните са недостатъчни, липсва адекватна информация за възможностите за прилагане на нови технологии.

Таблица 3: Засети/засадени площи по култури в община Гърмен (в дка)

Култури	2009/ 2010 стопанска година	2010/ 2011 стопанска година	2011/ 2012 стопанска година
житни култури	1 450 дка	1 600 дка	1 610 дка
бобови култури	150 дка	200 дка	400 дка
тютюн	10 500 дка	3 000 дка	2 400 дка
зеленчуци	1 804 дка	1 685 дка	1 256 дка
трайни насаждения	400 дка	210 дка	200 дка
лозя	155 дка	155 дка	155 дка

По данни на ОД „Земеделие”

Фигура 3: Видове култури, засети/засадени на територията на община Гърмен

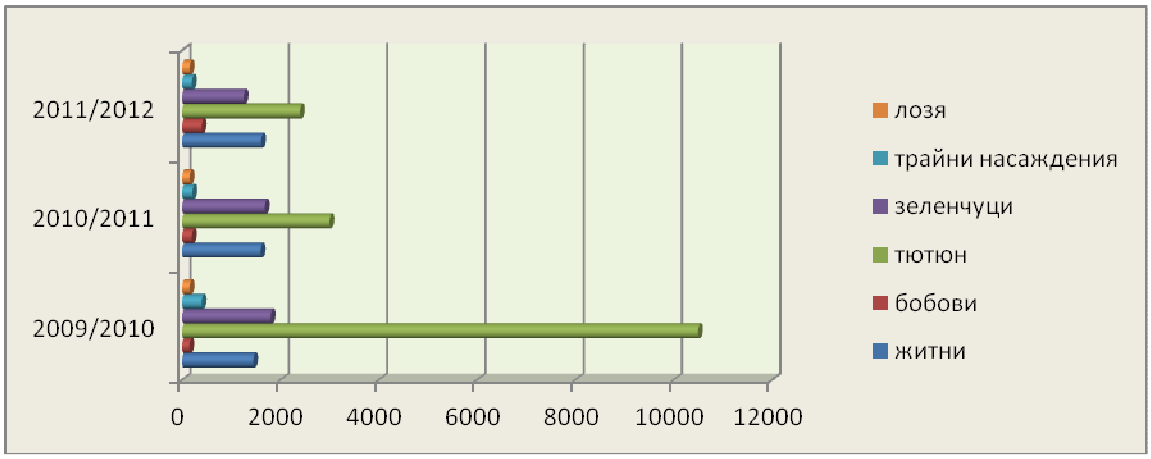

Фигура 4: Видове и брой животни, отглеждани на територията на община Гърмен

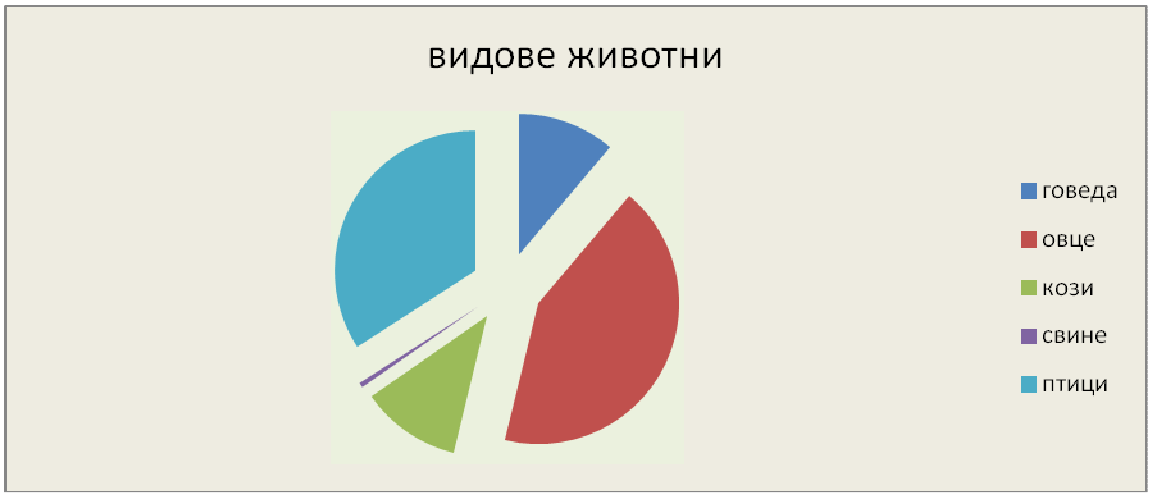

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

При така анализираните потенциали и основни проблеми на досегашното развитие на селското стопанство, могат да бъдат формулирани някои основни изводи и насоки за перспективно развитие:

- реализацията на селскостопанската продукция на пазара е силно затруднена поради ниските изкупни цени;
- благоприятни условия за развитие на интензивно селско стопанство;
- въвеждане и развитие на алтернативно земеделие;
- производство на екологично чиста селскостопанска продукция;
- технологично обновяване на земеделските стопанства;
- осъвременяване на сградния фонд:
- животновъдните ферми не са пазарно ориентирани, необходимо е подобряване на породите и увеличаване на продукцията;

- провеждане на активна маркетингова политика за привличане на инвестиции и създаване на малки предприятия за преработка на селскостопанска продукция;
- възстановяване на хидромелиоративната система;
- възстановяване на амортизираните селскостопански пътища.

3.1.4. ГОРСКО СТОПАНСТВО

На територията на община Гърмен преобладават иглолистните гори, които заемат 86% от площта на горското стопанство. Широколистните гори са 14% и заемат територии с по-ниска надморска височина. От тях само 1,9% са високостеблени.

На територията на общината функционират около 15 предприятия с основна дейност дърводобив и дървопреработване. Произвеждат се дървени строителни материали и детайли за мебели. Фирми, които са ангажирани в дърводобивната и дървопреработвателната промишленост са: „Беслет” ЕАД, ЕТ ”Георги Гогов”, "Дивест" ЕООД и други.

Горите на територията имат важно и многопосочно значение. Те са източник за задоволяване на битови потребности на местното население. Голяма част от него, използва дървата за огрев през зимния сезон.

Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Голямо е значението на другите ползвания, които се реализират в горите. На първо място, те осигуряват паша на голяма част от селскостопанските животни. От горите се добива голямо количество листников фураж, а от ливадите и част от поляните - сено. Наличността на значителни количества гъби, горски плодове, билки и др., осигуряват допълнителни доходи за голяма част от местното население.

Съществуват благоприятни условия за развъждане на ценен дивеч (благороден елен, сърна, дива свиня, и други), които допринасят за доразвиване на ловните стопанства. Тази дейност е с много добра перспектива за развитие.

Полезността на горите се обуславя и от съчетанието между климатичните и екологичните фактори и наличието на топли минерални извори с доказан лечебен ефект. Перспективите за развитие на устойчиви форми на специфичен туризъм са изключително големи.

Фигура 5: Видове гори на територията на община Гърмен

Общата горска площ на територията на община Гърмен е 29 025 ха. Държавният горски фонд е 28 021 ха или 96,5%. Общинските гори са 581 ха или 2% от територията, а частните - 423 ха или 1,5%.

Фигура 6: Видове собственост на горите на територията на община Гърмен

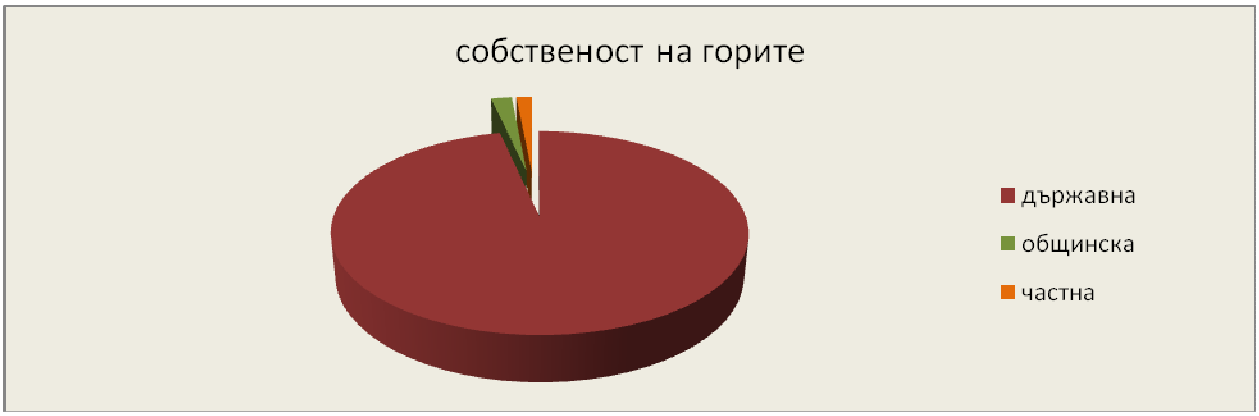

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- добре развита и функционална дърводобивна и дървопреработвателна дейност;
- перспективи за доразвиване на рационално и екологично ползване на диворастящите билки, горски плодове, гъби и т.н;
- горското стопанство на общината е стратегически резерв за развитието на специфичен туризъм;
- постоянно залесяване на площи от горския фонд;
- 96,5% от наличния горски фонд е стопанисван от държавата;
- постоянен запас от дървесина;
- благоприятни условия за развъждане на ценен дивеч:

3.1.5. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ

Състоянието на транспортната система в общината е добро. Пътната мрежа е добре изградена. Гъстотата и е по-ниска поради планинския релеф и пограничното разположение. Пространствената организация позволява относително бърз достъп от всички населени места до центъра.

На територията на община Гърмен няма изградена инфраструктура за железопътен транспорт. Най-близката жп гара със съоръжения за пътнически и товарни превози е гара Генерал Тодоров, разположена на 52 км от с. Гърмен. На теснолинеен жп път е разположена гара Добринище, на 40 км от общинския център.

В общината е осигурено покритие на всички мобилни оператори.

Достъпът до Интернет се осъществява посредством мрежата, изградена от кабелни оператори.

Фигура 7: Транспортна пътна мрежа на територията на община Гърмен

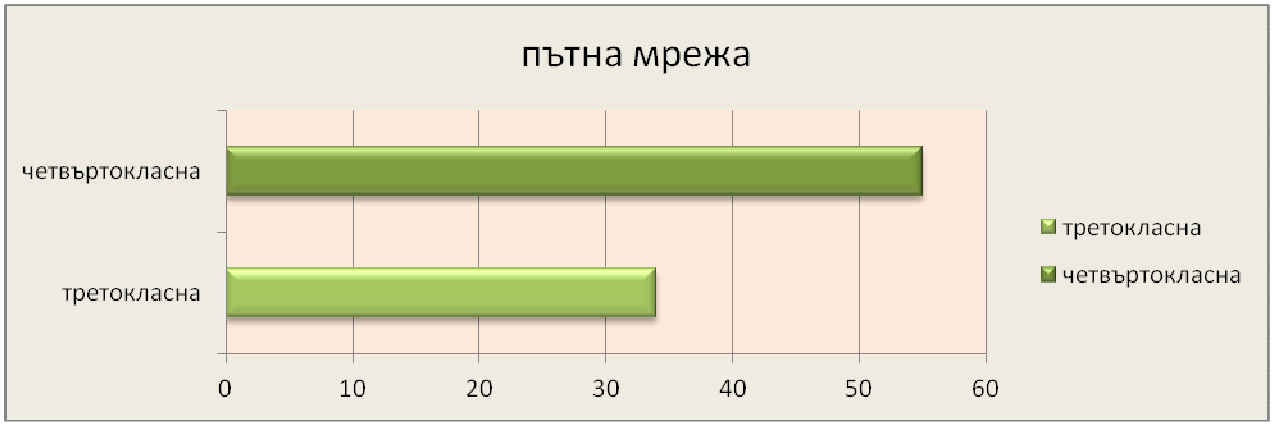

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- ниска гъстота на пътната мрежа, поради планинския релеф и граничното разположение;
- наличие на главна пътна артерия, която свързва общината със съседните общини, областния град и националната пътна мрежа;
- наличие на транспортни връзки, особено важни за социално-икономическото развитие на общината;
- отдалечена железопътна инфраструктура;
- функциониращи телефонна мрежа, мобилно и кабелно обслужване;
- от 2009 г. досега е налице нарастваща тенденция по отношение на функциониращите предприятия в транспортната и съобщителната сфери;
- реализират се повече приходи от продажби;
- търсене на финансов ресурс за поддържане и подобряване на пътната инфраструктура.

3.1.6. ТУРИЗЪМ

Разположението на община Гърмен обуславя големи възможности и потенциал за развитие на различни видове туризъм. В тази връзка развитието на туристическия сектор е от изключителна важност за местната икономика. Подобряването на пътната инфраструктура

ще доведе до увеличаване на посещаемостта от туристи, съответно и до приходи за общината и бизнеса.

Видовете туризъм характерни за района са: културно-исторически, селски, балнеоложки, планински и екотуризъм.

Културно-историческият туризъм залага на архитектурните резервати и паметници на културата с национално значение.

Село Ковачевица представлява уникален възрожденски архитектурен ансамбъл, обявен за паметник на културата. В селото се намира и църквата “Св. Никола” (1847г.), обявена за паметник на културата с местно значение.

От античния римски град Никополис ад Нестум - късно античен и ранновизантийски град, намиращ се в село Гърмен, могат да се видят останки от крепостни стени, култови сгради и други съоръжения. Това е един от трите града, основани на Балканския полуостров от римския император Траян в чест на победата му над даките през 106 г. от н.е., наречен “Град на победата на Места”. В близост до античния град при разкопки са открити останки от базилика.

Съществува праисторическо селище и тракийско светилище в местността “Градище” до село Долно Дряново. Светилището е рядък природен феномен с изграден тракийски култов център. Той е археологически паметник на културата с национално значение.

До с. Дъбница са разкрити останките от късноантична и средновековна крепост.

Селският туризъм е едно от водещите направления в туристическото предлагане в региона. Най-добре развит е във вилно селище Лещен. Селото е един от най-привлекателните и автентични курорти за селски туризъм в България. Петнайсет реставрирани стари къщи предлагат характерната за региона възрожденска атмосфера, съчетана с модерен комфорт. В Лещен се намира и църквата “Св. Парашкева”. Тя е построена през 1837 г. и е художествен паметник на културата.

Балнеотуризмът е свързан с минералните извори в село Огняново. Минералната вода има благоприятно въздействие върху редица заболявания. Красивата природа и термалните води правят с. Огняново предпочитан курорт за десетки туристи от страната и чужбина.

С достатъчно потенциал за развитие на планински и екотуризъм разполага не само общината, но и целия регион. Този вид туризъм все още не е развит на необходимото ниво, но има много голям потенциал за това.

Резерватът “Тъмната Гора” се намира в горното поречие на р. Канина и отстои на 16 км.от с. Ковачевица. Създаден е с цел опазване на вековна смесена гора от смърч, ела и бук.

Ждрелото на река Канина в местността “Синия Вир” е един от най-впечатляващите природни феномени в района.

“Каялийските скали” са защитени скални образувания със статут на природна забележителност от 1984 г. “Козият камък” е уникално скално образувание и е обявено за природна забележителност през 1976 г.

Пещера “Ризова дупка”е карстова пропаст с дълбочина 10-12 метра, а пещера “Маноилова дупка” е най-дългата пещера в Дъбрашкия дял на Западните Родопи и в цяла Югозападна България. Нейната дължина е 2 175 м.

Заградски чинари са двете най-атрактивни вековни дървета в района. Те са на възраст над 600 г., с огромни размери и изключителна красота. През 1968 г. са защитени от държавата със закон.

В региона са обозначени редица екопътеки: Канинска екопътека с дължина около 16 км., разделена на различни сектори; Ковачевица – Скребатно – Осиково – Рибново; Ковачевица – Долен и Заграде – Гърмен - Старо Дебрен - Долно Дряново - Долен.

Към 2012 г. туристическите обекти с места за настаняване в общината са: хотели - 13 броя, вили и самостоятелни къщи за настаняване – 12 броя, курортен комплекс - 1 брой, почивна база – 1 брой и 1 брой туристическо селище. Легловата база все още е със занижени качествени показатели, което не дава условия за успешното реализиране на туристическия пазар на един продукт от по-висок клас.

През последните години се наблюдава напредък при предлаганите туристически продукти и услуги. Обучени са аниматори и планински водачи, които са на разположение на туристите. Категоризацията на заведенията като цяло е неблагоприятна и трябва да се работи в посока, повишаване качеството на обслужване и създаване на комфорт на туристите. Съществуват проблеми, свързани със стандартизацията и лицензирането на част от заведенията за настаняване, което води до снижаване качеството на цялостния туристически продукт. Налична е нелоялна конкуренция, която води до социални конфликти.

Потенциалът за развитие на туризма на територията на общината е свързан предимно със създаване и промоция на екотуристически продукти, селски и културни маршрути. Перспективите за развитие на туристическия бизнес са свързани предимно с разработването на наличните културно-исторически и антропогенни ресурси и предлагане на регионален туристически продукт в рамките на сътрудничество с останалите общини от Югозападния туристически регион.

Общинска администрация Гърмен е разработила «Процедури по управление и съхранение на туристическите обекти и съоръжения на територията на община Гърмен». В

тях са описани функциониращите центрове на територията на общината, чиято основна цел е обслужване на туристите, посещаващи общината и развитието на туризма като цяло. Те са:

- Туристически информационен център в село Огняново (ТИЦ);
- Център за човешки ресурси в село Огняново (в сградата на ТИЦ);
- Бизнес център в село Марчево;
- Ателие за развитие на традициите в село Гърмен;
- Работилница за възраждане на занаятите в село Дъбница (РВЗ);
- Туристически информационен център на Архитектурен паметник на културата „Никополис ад Нестум".

В Процедурите са описани и дейности по промотиране на туристическите обекти, съоръжения и услуги на територията на община Гърмен.

Рекламата и ефективното разпространение на информация за ресурсите, с които разполага община Гърмен, като туристическа дестинация, както и за туристическите услуги, които се предлагат на територията й, се осъществява основно от АРТ Гърмен, ТИЦ Огняново, Бизнес център – с. Марчево и Център за човешки ресурси по следните начини:

Фигура 8: Туристически обекти с места за настаняване в община Гърмен

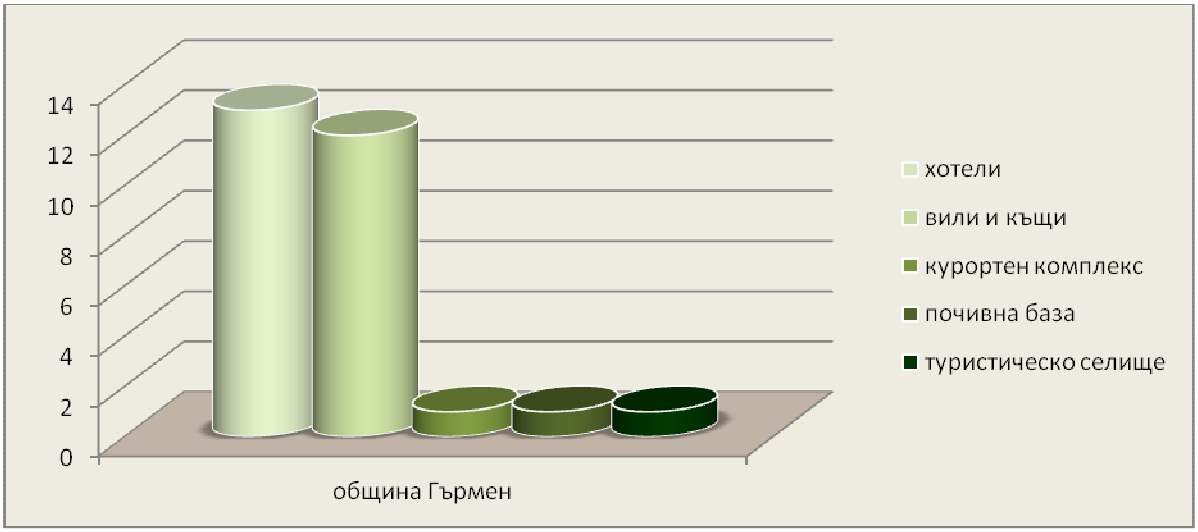

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- необходимо е разработване на общинска програма за развитие на туризма
- организиране на фестивали, туристически изложения, панаири и експозиции и участия в такива на национално и международно ниво;

- поддържане на интернет страниците на центровете, където всеки може да се запознае с предлаганите туристически услуги на територията на община Гърмен;
- наличие на ресурси за развитие на специфичен туризъм;
- предоставяне на актуална информация за туристическите маршрути и програми, както и контакти на планинските водачи и аниматори в района;
- постоянна реклама на общината и на отделните видове туристически услуги;
- промотиране и популяризиране на културно-историческото наследство и местните занаяти, обичаи и обреди чрез организиране на иновативни събития с участие на туристи.

3.1.7. УСЛУГИ

Търговията и услугите на територията на общината са сравнително добре развити и задоволяват основните потребности на населението в тази сфера. Добри традиции и възможности има и в занаятчийството. То се явява както самобитен тип дейност, осигуряваща поминък на населението, но може да бъде и доходна атракция, предлагана за туристи. Необходимо е по-задълбочено изучаване и популяризиране на местните занаяти. Изключително важно условие за бъдещето на занаятчиите е сдружаването им в местна структура. На територията на община Гърмен са регистрирани и функционират 122 търговски обекта.

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- дейността на предприятията от сектор „Търговия" и „Услуги" не е повлияна от икономическата и финансовата криза;
- наблюдава се ясно изразена, устойчива тенденция към запазване и/или леко нарастване на основните икономически показатели;
- създаване на условия за популяризиране на местните занаяти.

3.2. ВОДЕЩИ СЕКТОРИ И ОТРАСЛИ В ОБЩИНА ГЪРМЕН

Социално-икономическият комплекс на община Гърмен се анализира и оценява по четири основни показатели: брой на активните стопански субекти; нетни приходи от продажби (в хил. лв.), брой на заетите (наетите) лица и размер на ДМА. При характеризирането му се прилага секторно-отрасловия подход. В първичния сектор се включва аграрния сектор и горското стопанство (вкл. лов и риболов). Вторичният сектор включва индустриалните отрасли (добивна и преработваща промишленост), а в третичния сектор се включват всички обслужващи отрасли (т.нар. сектор на услугите).

С водещи икономически функции в община Гърмен е първичният сектор, допълван от вторичния и третичния, което я определя като община с основни аграрни функции. Аграрният сектор е водещ в икономиката на общината. Той е с най-голям брой на заетите лица.

Добивната промишленост е представена с добиването на лигнитни въглища, облицовъчни камъни и кизелгур.

Секторът на услугите е с параметри, подчертаващи степента на развитие на обслужващите функции. В броя на регистрираните субекти в обслужващата сфера и заетите, се наблюдава лек възход. Налице е обаче лек спад по отношение на нетните приходи от продажби. Подобно на индустриалния сектор също има увеличение в размера на ДМА.

3.2.1. ВОДЕЩИ ОТРАСЛИ В ОТДЕЛНИТЕ СЕКТОРИ

Водещ отрасъл в икономиката на община Гърмен е селското стопанство. Най-силно представено е земеделието. Отглежда се предимно ориенталски тютюн, а в планинските части – и картофи. Животновъдството е с по-слабо изразени функции, то се развива предимно в дребни семейни стопанства. Добивният отрасъл е развит по отношение добиването на лигнитни въглища, камък, кизелгур и не на последно място дърводобив. Шивашката промишленост се развива предимно в малки цехове. В планинските територии събирането на диворастящи гъби и горски плодове е източник на доходи за населението на общината. Красивата природа, съчетана с благоприятните климатични условия, с топлите минерални извори, с археологичните обекти и паметниците на културата са важна предпоставка за развитието на туризма. Лековитата минерална вода на Огняновските минерални бани, които са утвърден балнеоложки курорт с национално значение, хотелските комплекси и вили, откритите и закрити басейни и езерото привличат немалко туристи от страната и чужбина. Големият лесопарк от акации край река Канина е друга туристическа атракция, която играе изключително важна роля за икономическото развитие на община Гърмен.

3.2.2. ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЩИНА ГЪРМЕН

По-силно представени предприятия на територията на община Гърмен са:

- рудник "Канина" - добив на лигнитни въглища;
- ТПК "Никола Ушев";
- "Илинденски мрамор" ООД с. Марчево (проучване и добив на технологична проба);
- шивашки предприятия – "Евромода", с. Рибново;
- ЕТ "Бисер Узунов";
- обувни предприятия - "Сина - стил" ЕООД, с. Долно Дряново.

Шивашките и обувни предприятия са изцяло частни и работят за чуждестранни клиенти. Бизнесът работи на ишлеме, няма ясна визия за инвестиции в сектора, включително в човешки капитал, а работните места не са устойчиви.

В последните години някои фирми са принудени да преустановят производствената си дейност в общината поради икономическата криза.

Хранително-вкусовата промишленост реализира продукцията си предимно на територията на общината. Представена е от малки производители на хляб и хлебни изделия, безалкохолни напитки и др. Потенциалът за развитие на сектора е тясно свързан с развитието на селското стопанство.

3.2.3. ТЕХНОЛОГИЧНА МОДЕРНИЗАЦИЯ И ИНОВАЦИИ В ПРЕДПРИЯТИЯТА

На територията на община Гърмен няма данни за МСП, които са се възползвали от възможностите, които е предложила Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” в периода 2007-2013 г. за технологична модернизация на производството си.

В периода 2009-2011 г. заетият персонал с научно-изследователска и развойна дейност на територията на целия Югозападен район е намалял със 742 човека. От 14 129 ангажирани с изследователска и развойна дейност през 2009 г. намалява до 13 387 през 2011 г. Наблюдава се увеличение на разходите за НИРД в същия период в сектор ”предприятия”, там разходите са се увеличили с над 120 000 хил.лв., а в държавния сектор са намалели с над 43 000 хил.лв.

За периода 2007–2013 г. на територията на общината няма данни за предприятие, което да е внедрило иновация в своята дейност и да се е възползвало от възможностите, които предлага ОПРКБИ в тази област.

Таблица 4: Персонал, зает с НИРД по сектори и статистически район

Година	Сектори в Югозападен район				
	общо	предприятия	държавен сектор	висше образование	нетърговски организации
2009	14129	2190	7982	3877	80
2010	13198	1884	7469	3727	118
2011	13387	1625	7457	..	..

По данни на НСИ

Фигура 9: Заети с НИРД по сектори в ЮЗР през 2011 г.

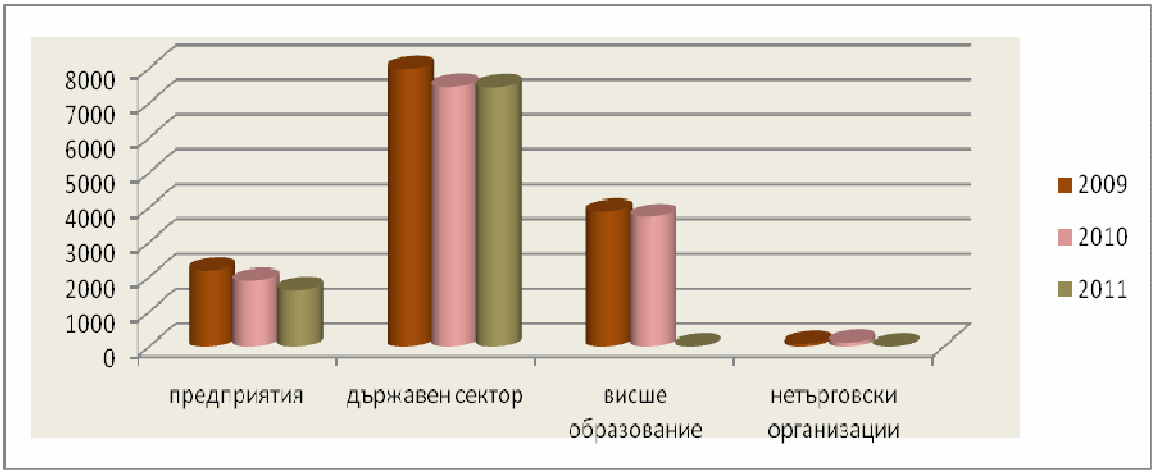

Таблица 5: Разходи за НИРД по сектори и статистически /в хил.лв./

Година	Разходи за Югозападен район				
	общо	предприятия	държавен сектор	висше образование	нетърговски организации
2009	288297	81264	168953	..	..
2010	349910	181026	129967	36692	2225
2011	360548	201845	125489	..	..

По данни на НСИ

Фигура 10: Разходи за НИРД в ЮЗР през 2011 г.

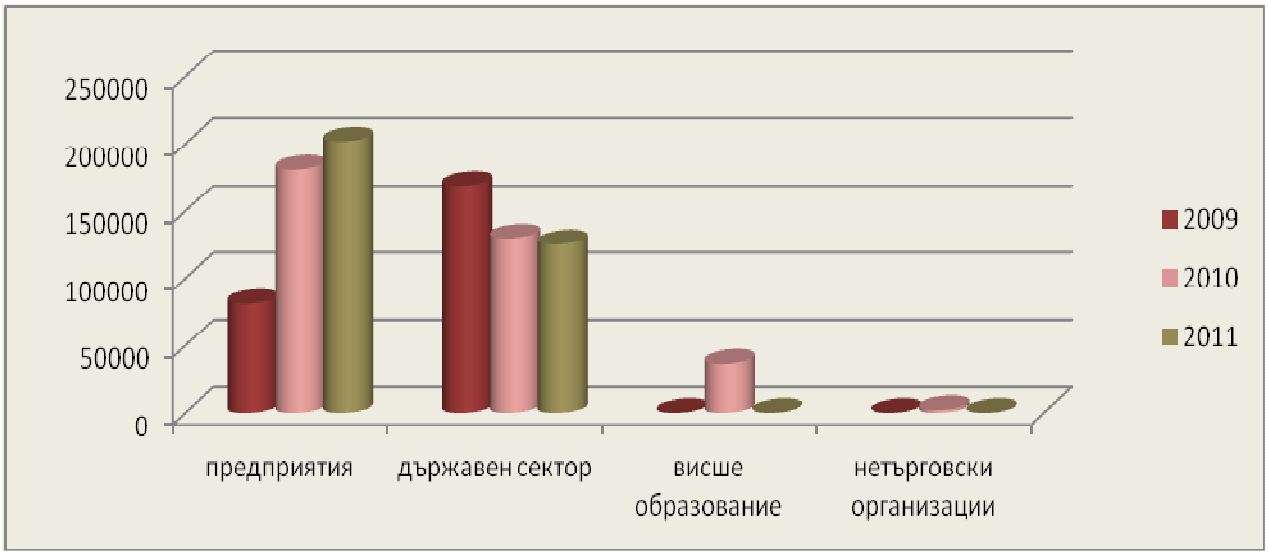

3.3. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ПРОЦЕСИ

Община Гърмен заема едно от последните места по брутен вътрешен продукт сред общините в България. Регистрираните фирми на територията на общината са 316. Най-голям е относителния дял на фирмите в сферата на услугите.

С най-важна социално-икономическа значимост са развитието на земеделието и пълноценното използване на горските ресурси не само в дърводобивната промишленост, но и в животновъдството и туризма.

Обединяване на туристическия бизнес и разширяване и разнообразяване на предлаганите туристически услуги са важна предпоставка за създаване на регионален туристически продукт, който ще популяризира региона и ще привлече външни инвестиции. За повишаване на икономическия растеж, допринася и ГККП “Илинден” с привличане на инвестиции от български и гръцки предприемачи. Благотворно влияние върху общинската икономика оказват: увеличаване броя на пазарите, разнообразяване на произвежданата продукция, увеличаване на площите с алтернативни култури и развитие на пасищното животновъдство. Близостта на град Гоце Делчев, като локален икономически център, спомага при укрепване на икономическите връзки: за възникване и развитие на клъстери и подизпълнители в областта на селското и горското стопанство и преработвателната промишленост.

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- добре развито земеделие;
- добро развитие в горския сектор;
- добре развити шивашка и обувна промишленост;
- слабо развита хранително-вкусовата промишленост;
- по-слабо участие в икономическото развитие на строителния сектор;
- икономическата криза води към спад на предприятията и броя на заетите;
- добра тенденция по отношение на размера на ДМА, т.е. в условията на криза стопанските субекти инвестират в придобиване на нови ДМА;
- като водещи за общината се налагат земеделието, горската промишленост и туризма;
- ниско общо икономическо развитие на общината и липса на диверсифицирана икономика;
- отдалеченост от голям икономически и административен център;
- ниска конкурентоспособност на местните стопански субекти;
- остарял сграден фонд и амортизирано оборудване;
- липса на финансови ресурси за технологично обновяване;
- ниско образователно ниво на заетите;
- необходими са иновации и развойна дейност в селскостопанската област.

4. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

4.1. ДЕМОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

4.1.1. БРОЙ НАСЕЛЕНИЕ

Населението на община Гърмен към 09.02.2012 г. е 16 921 човека, разпределено в 16 /шестнадесет/ населени места, посочени в таблицата по-долу:

Таблица 6: Брой население на община Гърмен към 09.02.2012 г. по населени места

№	Населени места	Брой население
1.	Балдево	202
2.	Горно Дряново	1 074
3.	Гърмен	2 036
4.	Дебрен	2 503
5.	Долно Дряново	1 307
6.	Дъбница	2 251
7.	Ковачевица	50
8.	Крушево	277
9.	Лещен	7
10.	Марчево	157
11.	Огняново	1 697
12.	Ореше	305
13.	Осиково	580
14.	Рибново	2 934
15.	Скребатно	296
16.	Хвостяне	1 245

Динамиката на населението в периода 2004-2011 г. бележи увеличение от 14 670 до 14 908 души. По официални данни на НСИ към 31.12.2012 г. броят на населението е 14 904, което определя тенденция към запазване броя на населението.

4.1.2. ГЪСТОТА НА НАСЕЛЕНИЕТО

Общата площ на територията на община Гърмен е 388.48 km² и представлява 6% от територията на област Благоевград, която заема 6 452,3km². Гъстотата на населението е ниска, като основната причина за това са силните миграционни процеси и отсъствието на големи селищни образувания на територията на общината.

Фигура 11: Обща площ на област Благоевград и община Гърмен

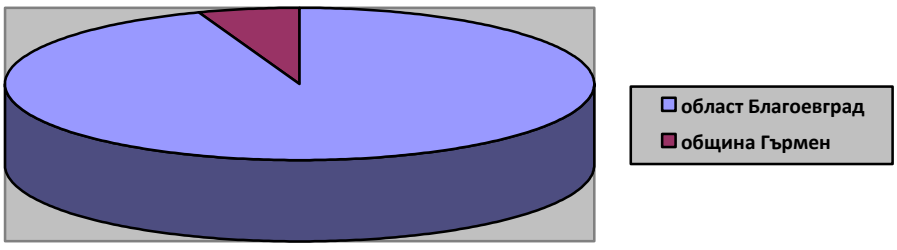

4.1.3. СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО ПО ВЪЗРАСТ, ПОЛ И НАСЕЛЕНИ МЕСТА

Коефициентът на възрастова зависимост за общината (56,13) е по-висок от средната стойност на показателя за страната (53,47), а участието на двата компонента (лица под 15 г. и лица над 64 г.) е в полза на лицата в подтрудоспособна възраст. Възрастовата структура на населението в община Гърмен е благоприятна за демографското развитие, като в подтрудоспособна възраст са 2 859 души, в трудоспособна възраст са 10 258 души, а в надтрудоспособна възраст са 1 864 души.

Таблица 7: Население към 31.12.2012 г. за страната, по области, общини и пол

Страната, област, община	Общо		
	всичко	мъже	жени
България	7284552	3545073	3739479
Област Благоевград	320160	156939	163221
Община Гърмен	14904	7374	7530

По данни на НСИ

Фигура 12: Население към 31.12.2012 г. по пол

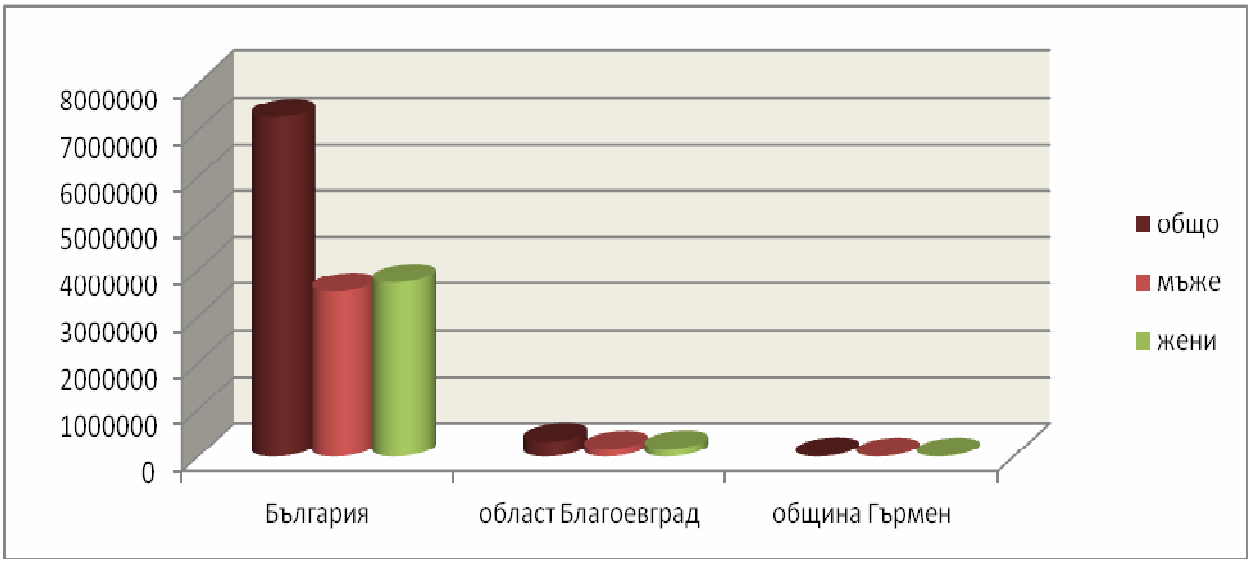

Таблица 8: Население към 01.02.2011 г. по области, общини, населени места и възраст

Област, община, населени места	Общо	Възрастови групи (в навършени години)																	
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85+
област Благоевград	323552	15943	14471	14782	18923	24382	22738	22764	22959	23918	23938	24264	22556	20220	16268	14071	11548	6231	3576
Община Гърмен	14981	1088	872	899	1064	1235	1230	1033	988	1155	1114	1069	792	578	550	517	426	241	130
Балдево	188	9	2	5	5	10	13	10	9	16	13	13	16	11	17	5	15	13	6
Горно Дряново	1009	52	47	72	76	72	88	62	69	72	70	94	53	35	30	52	34	20	11

Гърмен	1998	164	159	131	138	136	159	116	113	141	127	136	98	78	89	75	66	50	22
Дебрен	2251	179	127	137	159	206	207	183	151	178	172	182	105	71	68	57	36	22	11
Долно Дряново	1216	108	64	84	98	100	104	76	79	97	90	95	63	40	36	35	22	10	15
Дъбница	1760	136	93	107	142	148	148	126	110	149	135	115	103	66	56	54	37	23	12
Ковачевица	42	2	2	3	1	-	3	1	1	4	5	4	5	1	1	2	6	1	-
Крушево	258	15	17	19	13	21	15	20	30	19	15	15	15	10	8	9	11	3	3
Лещен	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Марчево	149	9	4	3	4	15	13	8	7	10	12	7	7	9	8	11	13	7	2
Огняново	1634	86	96	82	101	110	115	119	116	124	140	118	122	72	68	60	61	22	22
Ореше	198	4	-	6	11	3	4	4	3	12	12	17	32	20	17	21	22	8	2
Осиково	524	26	26	24	27	30	38	44	42	33	39	34	30	33	28	27	18	14	11
Рибново	2745	243	167	154	211	307	251	202	182	217	216	183	90	97	72	64	59	21	9
Скребатно	297	15	18	8	18	21	25	16	24	16	26	18	15	13	18	21	12	10	3
Хвостяне	710	40	50	64	60	56	47	46	52	67	42	38	38	22	34	24	13	16	1

По данни на НСИ

Фигура 13: Възрастова структура на община Гърмен

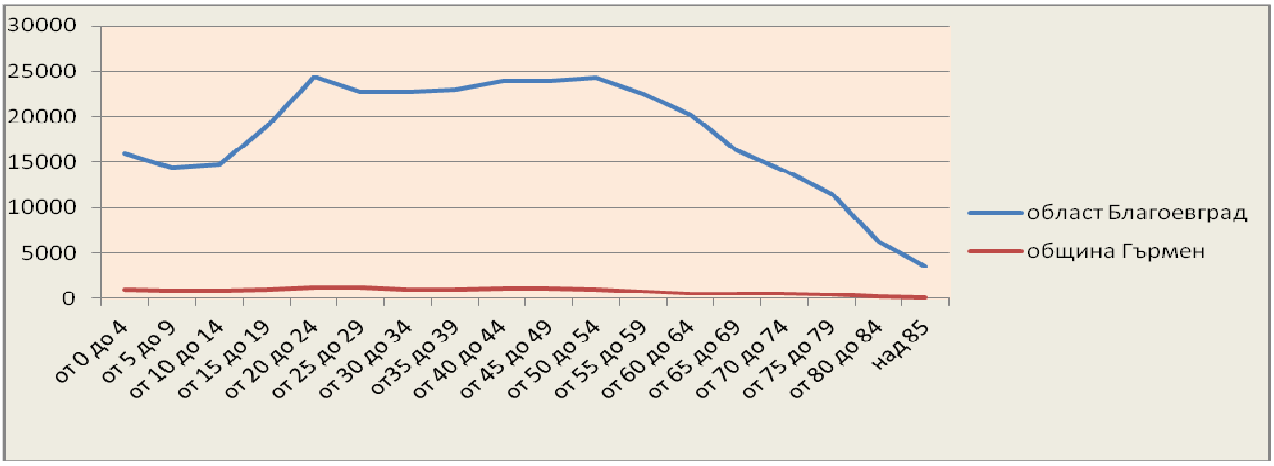

4.1.4. ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ

Естественият прираст на населението на община Гърмен за 2012 г. е положителен – родени са 181 човека, а броят на починалите е 146. Сравнен със ситуацията в страната и областта, където естественият прираст е отрицателен, демографската тенденция в община Гърмен е благоприятна. В област Благоевград през същата година са родени 3 044 човека, а са починали 3 896, което очертава отрицателен естествен прираст от 852 човека. Ситуацията на национално ниво е още по-тревожна: родени са 69 121, а починалите са 109 281.

Таблица 9: Естествено движение на населението през 2012 г. по области, общини и пол

За страната, област, община	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
България	69 121	35 662	33 459	109 281	56 702	52 579	-40 160	-21 040	-19 120
Област Благоевград	3 044	1 576	1 468	3 896	2 098	1 798	-852	-522	-330
Община Гърмен	181	95	86	146	79	67	35	16	19

По данни на НСИ

Фигура 14: Естествено движение на населението през 2012 г.

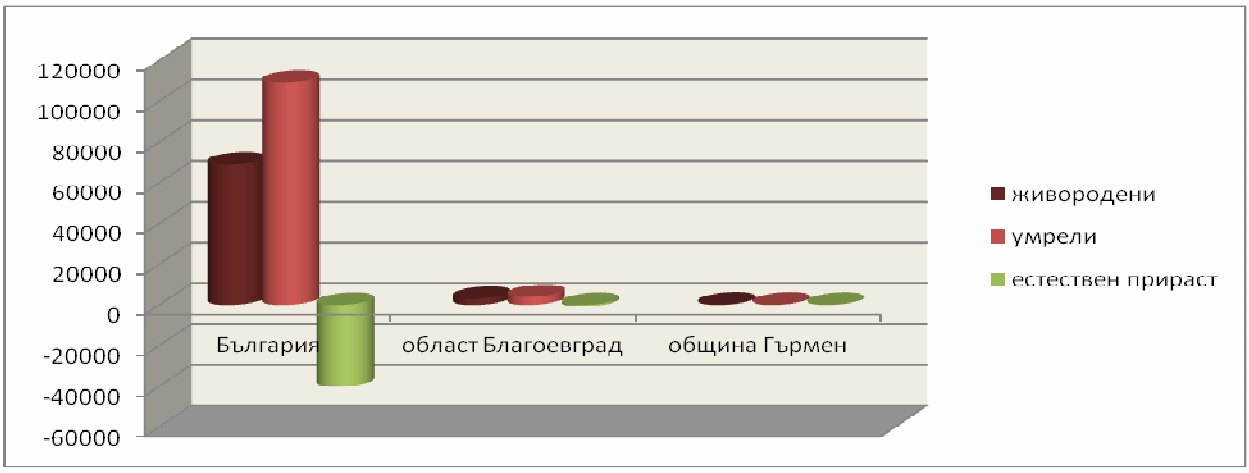

4.1.5 МИГРАЦИЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО

По официални статистически данни, механичният прираст в община Гърмен през 2012 г. е отрицателен. Броят на изселилите се от общината превишават този на заселилите се. През последните години се наблюдава временна миграция на населението от територията. Поради икономическата криза и високата безработица, населението е принудено да търси трудова реализация извън границите на страната (най-често в Гърция, Великобритания и Испания). Този факт е много тревожен с оглед на това, че общината губи население в трудоспособна възраст.

Анализът на протичащите демографски процеси в общината очертава негативното влияние на процесите на миграция сред трудоспособното население. Важна причина е ниската образованост и липсата на професионална квалификация на преобладаваща част от населението.

Положителният естествения прираст, комбиниран с отрицателен механичен прираст, влияят негативно на възпроизводството на населението на общината.

Таблица 10: Механично движение на населението през 2012 г. по области, общини и пол

Страната, област, община	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
България	96 300	45 824	50 476	98 812	46 478	52 334	-2 512	-654	-1 858
Област Благоевград	3 072	1 603	1 469	4 085	1 849	2 236	-1 013	-246	-767
Община Гърмен	48	21	27	87	38	49	-39	-17	-22

По данни на НСИ

Фигура 15: Механично движение на населението

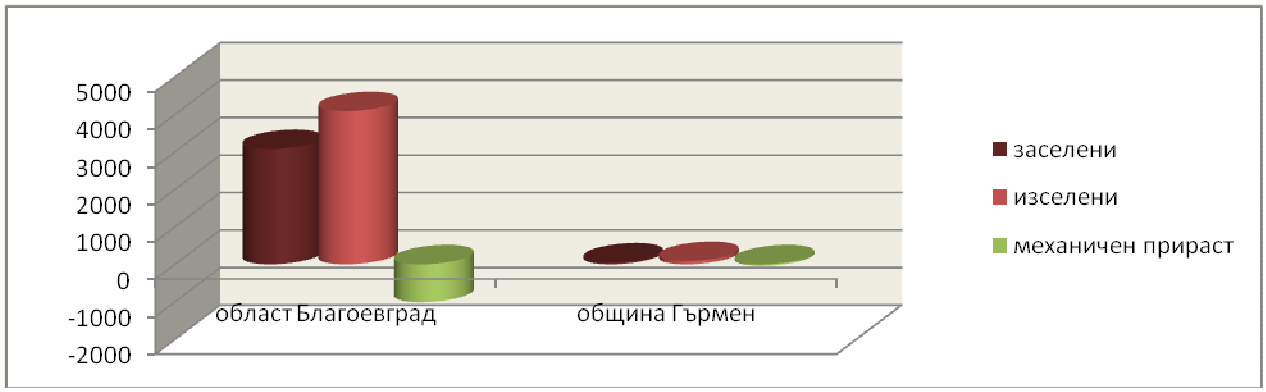

4.1.6. ЕТНИЧЕСКА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО

Етническият състав на населението на общината по данни от Общинска администрация Гърмен е 30,05% българи-християни, 56,31 българи-мюсюлмани 6,7% турци и 6,94% роми. По данни на НСИ към 01.02.2011 г. от общо 11 176 анкетирани лица, като българи са се самоопределили 7 262 човека, турци – 1 774, роми – 1 386, други – 419 и несамоопределили се – 335. Повече от половината жители на общината се самоопределят като българи-мюсюлмани.

Таблица 11: Население по области, общини, населени места и самоопределение по етническа принадлежност към 01.02.2011 г.

Област, община, населено място	Лица, отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност	Етническа група				Не се самоопределям
		българска	турска	ромска	друга	
Област Благоевград	283 556	251 097	17 027	9 739	3 080	2 613
Община Гърмен	11 176	7 262	1 774	1 386	419	335
с.Балдево	112	112	-	-	-	-
с.Горно Дряново	999	920	12	-	24	43
с.Гърмен	1 905	1 179	-	715	6	5
с.Дебрен	1 729	1 417	37	21	22	232
с.Долно Дряново	961	403	414	..	143	..
с.Дъбница	1 315	298	693	322	..	..
с.Ковачевица	39	39	-	-	-	-
с.Крушево	129	123	..	..	..	6
с.Лещен	2	2	-	-	-	-
с.Марчево	136	136	-	-	-	-
с.Огняново	1 413	1 177	33	178	9	16
с.Ореше	139	56	23	-	48	12
с.Осиково	521	511	..	..	..	..
с.Рибново	872	572	131	-	164	5
с.Скребатно	297	297	-	-	-	-
с.Хвостяне	607	..	428	150	..	9

По данни на НСИ

Фигура 16: Население по етническа принадлежност

4.1.7 БРАЧНОСТ И БРАКОРАЗВОДНОСТ

В периода 2010-2012 г. регистрираните юридически бракове в община Гърмен са общо 168, а броят на разводите е 4. В общината се наблюдава тенденция към увеличаване на браковете, за разлика от ситуацията на областно и национално ниво, където през последните три години се наблюдава тенденция към намаляване на браковете.

В България и в област Благоевград намаляването на броя на юридическите бракове се дължи предимно на разпространението на т.нар. фактически бракове. Младите хора все повече предпочитат съвместното съжителство, без да сключват граждански брак, докато в община Гърмен, такава практика се наблюдава много рядко.

Таблица 12: Сключени бракове и бракоразводи в община Гърмен за периода 2010-2012 г.

Страна, област, община	Сключени бракове			Бракоразводи		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
България	24 286	21 448	21 167	11 012	10 581	11 947
Област Благоевград	1 229	1 166	1 023	340	328	418
Община Гърмен	52	57	59	1	1	2

По данни на НСИ и ОбА

Фигура 17: Сключени бракове в страната, област Благоевград и община Гърмен

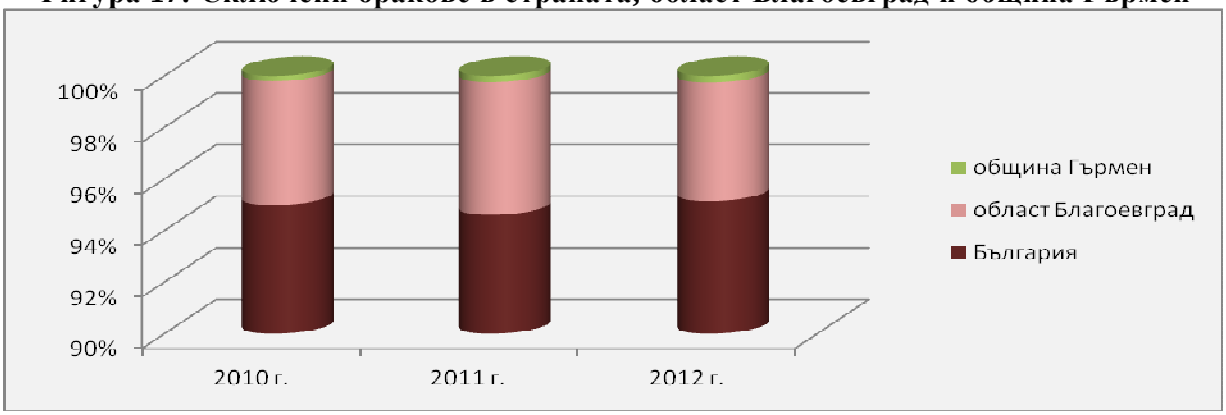

По отношение броя на бракоразводите община Гърмен се различава съществено от данните на национално и областно ниво. Коефициентът на бракоразводност (брой разтрогнати бракове на 1000 души от населението) е несъпоставим с тези в останалите териториални райони от по-горно йерархично ниво.

Фигура 18: Бракоразводи в страната, област Благоевград и община Гърмен

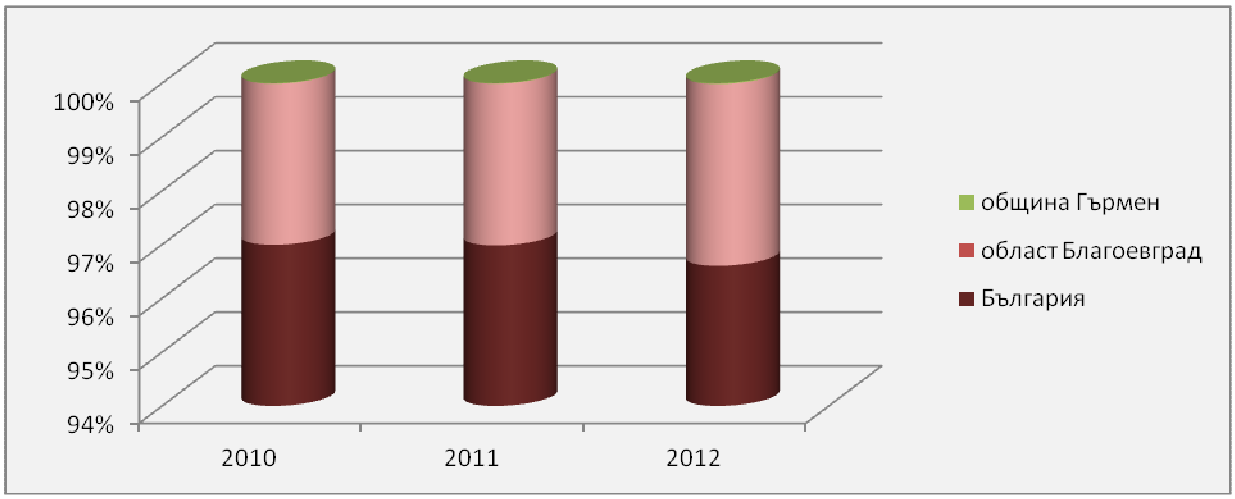

4.2. ИКОНОМИЧЕСКА АКТИВНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ПАЗАР НА ТРУДА

4.2.1 ЗАЕТИ И БЕЗРАБОТНИ ЛИЦА

По данни на Дирекция „Бюро по труда" град Гоце Делчев, регистрираната безработица в община Гърмен през 2012 г. е 17,2 %, която за съжаление е нараснала сериозно в сравнение с 2010 – 12,2% и 2011 – 15,4%. Много по-висока е и от регистрираната безработица в област Благоевград (11,45%) и страната (9,8%). Регистрираните безработни лица за последните три години са: 2010 г. - 932 човека, 2011 г. - 1014 и 2012 г. - 1137, което ясно показва формиране на скрита безработица. Основни причини за намаляване на регистрираната безработица са преструктурирането на местната икономика, изпълнението на проекти за временна заетост на лица от групи в неравностойно положение на пазара на труда и трудовата миграция. Специфичен проблем е отпадането на определени групи от пазара на труда.

Броят на регистрираните безработни лица по образователен статус е следният: специалистите с висше образование са най-малко (18 лица); лицата със средно образование са 299, а делът на тези с начално и без образование е най-голям - 565.

Таблица 13: Брой регистрирани безработни лица по пол и образование в община Гърмен

Година	Пол		Образование			
	мъже	жени	висше	средно специално и професионално	основно	начално и без образование
2010	483	449	17	252	218	445
2011	522	492	15	244	184	571
2012	559	578	18	299	255	565

По данни на НСИ

Фигура 19: Безработни лица по пол в община Гърмен

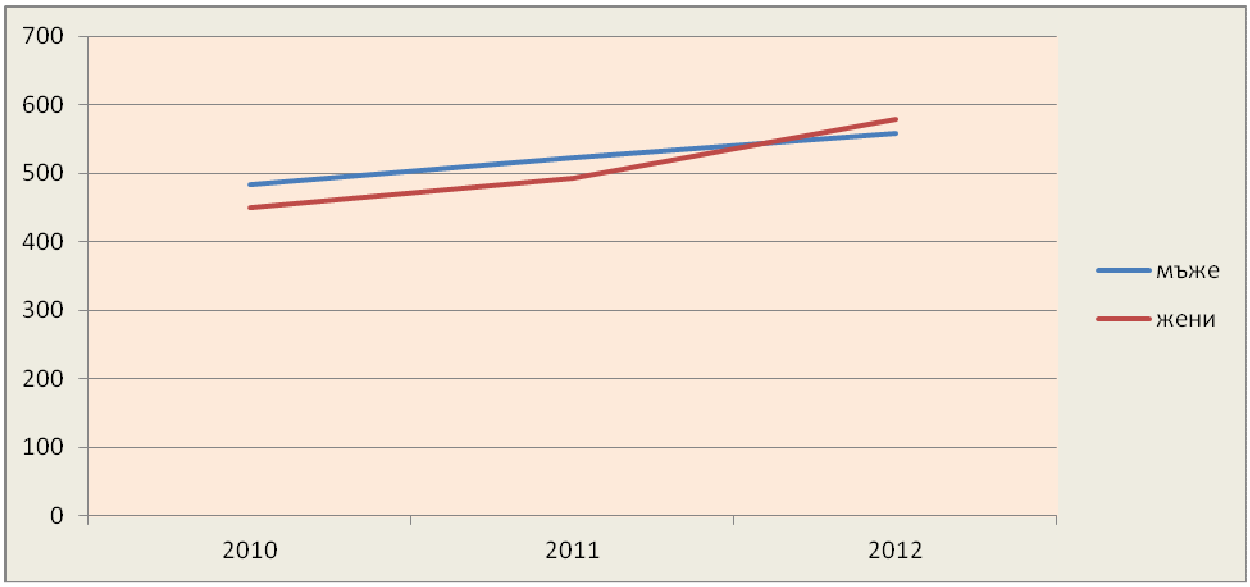

Фигура 20: Безработни лица по образование в община Гърмен

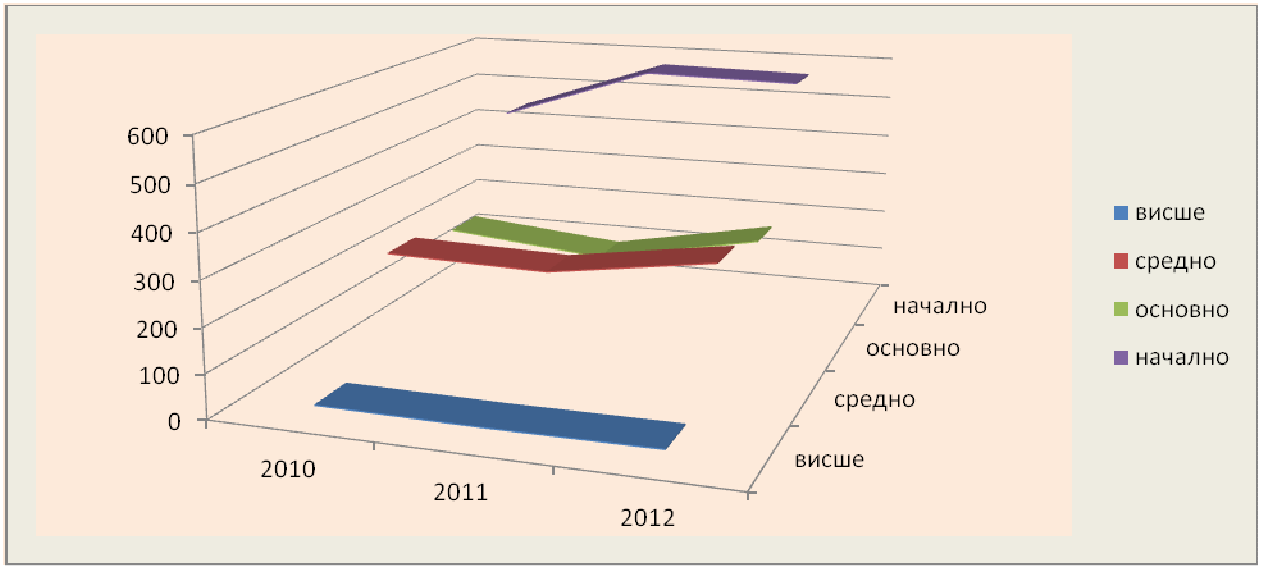

При разглеждане структурните особености на безработицата впечатление прави високият дял на безработните лица над 55 г. - 277 и с начално и по-ниско образование - 565 човека. Друга негативна особеност е високият дял на продължително безработните лица без квалификация, които са 917.

Таблица 14: Брой регистрирани безработни лица по възраст в община Гърмен

Година	Възрастова група								
	до 19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	над 55
2010	15	68	113	97	74	102	116	147	200
2011	15	86	113	109	82	104	125	157	223
2012	11	100	119	131	97	104	128	170	277

По данни на НСИ

Фигура 21: Безработни лица по възрастова структура в община Гърмен

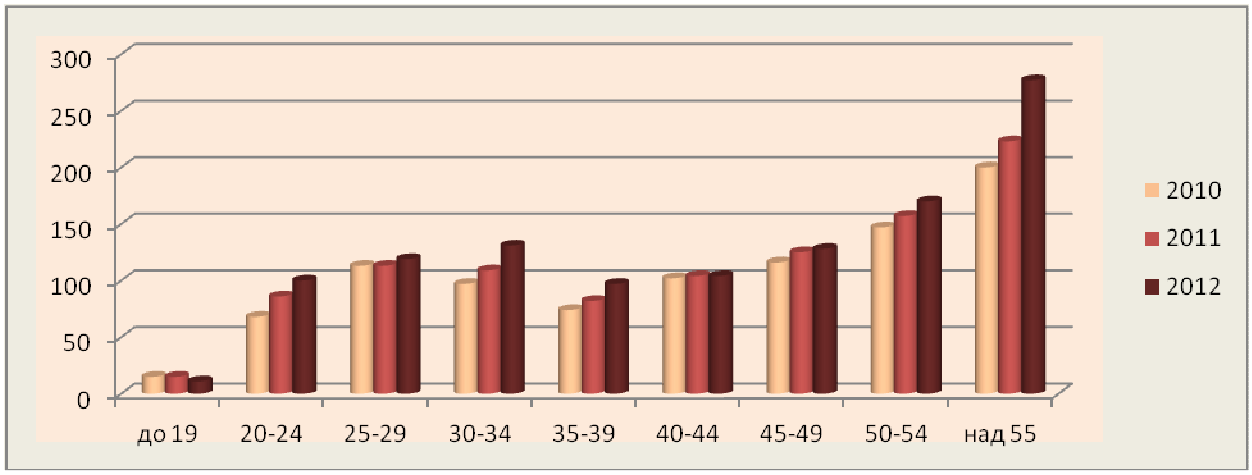

Висок е и относителният дял на безработните жени, който се предопределя от структурата на местната икономика и заетостта в селското стопанство.

Основните проблеми са свързани с ниско образователно ниво на безработните и загуба на трудови навици. Допълнително ограничение е ниската трудова мобилност. Безработните в голяма степен са склонни да приемат работа без оглед на нейния вид и заплащане. Тези групи са в неблагоприятно положение на пазара на труда и възможностите за заетост са силно ограничени. Заетостта предимно е в дейности, изискващи нискоквалифициран и неквалифициран труд, участие в програми за субсидирана заетост и заетост в личното стопанство.

Перспективите за разкриване на нови работни места са свързани предимно с инвестиции в туризма и селското стопанство. Съществува потенциал при култивирането и отглеждането на лечебни растения и разширяване на животновъдството. За разкриването на нови работни места ще допринесе прилагането на координиран инвестиционен маркетинг за привличане на нов бизнес в общината и подкрепа за местния бизнес. Инициативите за повишаване на инвестиционната и стопанската активност на местните предприемачи и привличане на външен бизнес могат да бъдат: създаване на маркетингов инструментариум за участие в специализирани форуми, създаване на база-данни, местни консултативни органи и други. Общинска администрация не може самостоятелно да провежда активна политика на пазара на труда. Не съществуват и условия за превантивна политика. Разполагаемите финансови ресурси не позволяват обезпечаване в материално-техническо отношение на програмите за субсидирана заетост, прилагани от Министерство на труда и социалната политика.

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

Изводите за икономическата активност на населението, основаващи се на направените демографски анализи и оценки, са следните:

- коефициентът на икономическа активност в общината е по-нисък от средния за страната;
- най-голям брой безработни сред населението са лицата над 55 годишна възраст;
- броят на заетите лица в селскостопанския сектор е с най-висок дял;
- налице е тенденция към увеличаване на равнищата на безработица в общината;
- висок дял на продължително безработните лица без квалификация;
- делът на безработните лица с начално и без образование е най-висок;
- равнището на безработица през 2012 г. в общината е най-висока за последните 3 години.

4.2.2. ОБРАЗОВАНИЕ

На територията на община Гърмен функционират 2 средно общообразователни училища и 6 основни училища.

През учебната 2012/2013 г. в училищата са се обучавали 1546 ученици и 50 деца в подготвителна група, а през учебната 2011/2012 г. учениците са били 1 576 и 33 деца в подготвителна група. Динамиката на учениците и характеристиките на селищната мрежа, притежават потенциал за развитието на средищни училища. Въпреки социалните проблеми, провокирани от свиването на образователната мрежа, се реализират ползи от пренасочване на ограничените бюджетни ресурси към качествено подобряване на образователния процес, чрез разширяване на чуждоезиково обучение и подобрен достъп до информационни технологии.

Таблица 15: Образователна мрежа в община Гърмен

Наименование	Брой ученици/деца		Населено място
	2011/2012	2012/2013	
СОУ "Св.Св.Кирил и Методий”	287	273	с. Гърмен
СОУ "Йордан Йовков"	423	419	с. Рибново
ОУ "П.К. Яворов"	149	158	с. Огняново
ОУ “Св.Климент Охридски”	199	185	с. Дебрен
ОУ "Св. Паисий Хилендарски"	105	99	с. Горно Дряново
ОУ “Христо Ботев”	148	158	с. Долно Дряново
ОУ “Димитър Талев”	103	104	с. Хвостяне
ОУ “Христо Ботев”	162	144	с. Дъбница
ЦДГ „Светлина”	135	134	с. Рибново
ОДЗ „Детелина”	111	107	с. Огняново
ЦДГ „ Брезичка”	50	56	с. Гърмен
ОДЗ „Никола Вапцаров”	120	120	с. Дебрен
ОДЗ „Пролет”	87	89	с. Дъбница
ЦДГ „Слънце”	71	85	с. Долно Дряново

През 2013 г. броят на Целодневните детски градини е 3 – в селата Гърмен, Долно Дряново и Рибново /с филиал в село Осиково/, а Обединени детски заведения има в с. Огняново, с филиали в Горно Дряново, с. Дебрен и с. Дъбница. През 2011/2012 учебна година детските заведения са посещавани от 574 деца, през 2012/2013 учебна година - от 591 деца. През тази учебна година в детските градини има записани 689деца.

Основните проблеми за преждевременно отпадане от училище са свързани с ниските доходи на домакинствата и заетостта в семейните стопанства на лицата между 7 и 18 години, както и с демотивацията, причинена от липсата на перспективи за професионална реализация.

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- налице са утвърдени традиции в образованието;
- оптимизирана училищна мрежа;
- наличие на утвърдено децентрализирано финансово управление с усъвършенствана формула за разпределение на делегираните от държавата средства;
- дофинансиране на учебните заведения от ограничения общински бюджет;
- липса на планирани дейности, насърчаващи интеграцията на деца и ученици от етническите малцинства;
- съществуват проблеми, свързани с преждевременно отпадане на ученици от образователния процес;
- рационално използване на възможностите за подобряване на сградния фонд чрез

европейско финансиране – санирани училища и подобрена материално-техническа база.

4.2.3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

На територията на общината не функционират здравни заведения. Населението на община Гърмен ползва специализирана болнична помощ в съседната община Гоце Делчев. Регистрираните лекарски практики в общината са 7, а стоматологичните практики 6. Всички медицински кабинети са модерно оборудвани.

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- няма болница на територията на общината;
- сериозен проблем е здравното обслужване в най-малките населени места;
- незаети индивидуални практики - лекарите предпочитат да упражняват професията си в по-големите градове;
- необходима е по-честа здравна профилактика;
- ограничен достъп до качествена и бърза медицинска помощ;
- добро технологично оборудване в наличните здравни кабинети;
- необходимост от високо квалифицирани специалисти.

4.2.4. СОЦИАЛНА СФЕРА

Социалните дейности на територията на община Гърмен са представени сравнително добре. Социални услуги се предоставят в създадените:

- Център за социални услуги “Вяра, Надежда и Любов” в село Марчево;
- Защитено жилище, което функционира от 2008 г. и е с капацитет 8 места;
- Дневен център за възрастни хора с увреждания с капацитет 20 места;
- Домашен социален патронаж с капацитет 100 човека.

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- добре развити социални услуги;
- необходимо е разкриване на нови за общината социални услуги;
- необходимо е постепенно разширяване на капацитета с цел обхващане на по-голям брой потребители;
- добре е да се работи в посока социално включване на уязвимите групи с цел да се избегне риска от социална изолация;
- проучване на добри европейски практики с цел трансрегионално сътрудничество и обмяна на опит в социалната сфера.

4.2.5. КУЛТУРА

Читалищата са традиционни самоуправляващи се български културно-просветни сдружения. Основните дейности, които извършват, са свързани с поддържане на библиотеки, читални, електронни информационни мрежи, развиване и подпомагане на любителското художествено творчество, организиране на школи, кръжоци, курсове, клубове, празненства, чествания и младежки дейности, събиране и разпространяване на знания за родния край, създаване и съхраняване на музейни колекции, съгласно Закона за културното наследство, предоставяне на компютърни и интернет услуги.

Културната дейност в община Гърмен се осъществява основно от 9-те читалища, разположени в общинския център Гърмен и в селата Горно Дряново, Дебрен, Долно Дряново, Дъбница, Ковачевица, Огняново и Рибново. Всяко от тях разполага с функционираща библиотека. Те развиват предимно библиотечна дейност, художествена самодейност и школи по изкуства. Главните проблеми пред тях са свързани с липсата на достатъчно финансови средства за разнообразяване на дейностите и осигуряване на качеството им, амортизиран сграден фонд, недостатъчна и остаряла материално-техническа база и инвентар за осъществяване на дейността.

Културният потенциал на общината се допълва от наличието на редица археологически, културно-исторически и архитектурни обекти. Те могат да служат като добра база за обогатяване културния облик на общината и развитие на специфичен туризъм.

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- добре поддържан библиотечен фонд;
- поддържане на традициите с художествена самодейност;
- недостатъчни финансови средства за разнообразяване на дейностите;
- остаряла и амортизирана МТБ.

4.2.6. СПОРТ

На територията на община Гърмен функционират шест аматьорски футболни клуба. Това са:

- „Върбица” – с. Ореше
- „Единство” – с. Дъбница
- „Канина” – с. Гърмен
- „Лисец” – с. Осиково
- „Спартак 2004” – с. Долно Дряново
- „Родопа” – с. Рибново

ИЗВОДИ И ОБОБЩЕНИЯ:

- лошо техническо състояние на спортната инфраструктура в училищата;
- необходими са средства за ремонт на физкултурни салони и спортни площадки;
- необходима е подмяна на спортните съоръжения и площадки;
- необходимо е да се разкрият нови и разнообразни спортни клубове и дисциплини за децата и подрастващите от община Гърмен.
- необходимо е да се ремонтират и поддържат стадионите в общината.

5. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

5.1. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

5.1.1. ВОДОСНАБДИТЕЛНА МРЕЖА И КАНАЛИЗАЦИОННА МРЕЖА

В общината централно водоснабдени са ¾ от населените места, като делът на населението с достъп до услугата е 98%. Полските села на община Гърмен се водоснабдяват от в.с. “Туфча” и с помпа от сондаж на р. Места. Повечето от планинските села се водоснабдяват гравитачно от собствени водоизточници.

Водопроводната мрежа в цялата община е силно остаряла и амортизирана, като около 60% от водопроводите трябва да бъдат подменени. Водоснабдителната система включва вътрешна мрежа 40 км и външна мрежа – 65 км., като около 70% от водоснабдителната мрежа е изградена от азбесто-циментови тръби, 10% стоманени и поцинковани тръбни инсталации и 20% - полиетиленови тръби. Водоснабдителната и канализационната мрежа се стопанисва от “ВиК” ООД, гр. Благоевград, дружество държавна собственост. Общината стопанисва ВиК инфраструктурата в селата Долно Дряново, Горно Дряново и Лещен.

5.1.2. ТРАНСПОРТНА МРЕЖА И ДОСТЪПНОСТ

Пътната мрежа на община Гърмен включва третокласни пътища (34 км) и общински пътища (55 км). Гъстотата на пътната мрежа в общината е 23 км/100 кв. км., която е значително по-ниска от средната за страната (33км/100 кв. км.). Основните причини за ниската гъстота на пътната мрежа са планинският релеф и граничното разположение на общината.

Главната пътна артерия в общината е път III-197 Гоце Делчев-Сатовча-Доспат и път Господинци-Огняново-Гърмен-Дъбница-Абланица, които свързват общината със съседните общини, областния град и националната пътна мрежа. От особено важно значение за социално-икономическото развитие на общината е връзката с път II-19 Симитли-Разлог-Гоце

Делчев-Драма която създава предпоставки за активно стопанско развитие и повишава атрактивността на общината пред външния бизнес. Значението на тази пътна връзка нарасна след откриването на ГКПП „Илинден” и преодоляването на тупиковото развитие на пътната инфраструктура по долината на р. Места. Асфалтовата настилка на пътищата в община Гърмен е в сравнително добро състояние и отговаря на изискванията за сигурен транспорт. Изградените съоръжения (мостове, водостоци, подпорни стени и канавки) също са в добро техническо състояние.

Част от пътната мрежа в общината е в лошо състояние и не отговаря на изискванията за сигурен и бърз транспорт. Това е свързано с липсата на средства за ремонт и инвестиции в пътна инфраструктура. Бюджетните ресурси на община Гърмен, както и на повечето малки общини в България са силно зависими от субсидиите от републиканския бюджет, ограничени са възможностите за реализация на собствени приходи за финансиране на значими инфраструктурни проекти.

На територията на община Гърмен няма изградена инфраструктура за железопътен транспорт. Най-близката жп гара със съоръжения за пътнически и товарни превози е гара Генерал Тодоров, разположена на 52 км от с. Гърмен. На теснолинеен жп път е разположена гара Добринище, на 40 км от общинския център.

5.1.3. ЕНЕРГИЙНА МРЕЖА И СИСТЕМИ

Всички населени места на територията на община Гърмен са електроснабдени, като електроснабдителната мрежа е сравнително добре изградена, но на места има проблеми с качеството и сигурността на захранване. Мрежата е изцяло въздушна, с обща дължина от 144 км., като има и 90 км. въздушни магистрални водопроводи.

Електроснабдяването на община Гърмен се осъществява от Електроразпределително предприятие «ЧЕЗ Електро България» АД – град София. Електрическата мрежа е равномерно разпределена по територията на общината и обхваща всички населени места. Предстои одобряване на подробно устройствени планове – план за регулация и застрояване на поземлени имоти в землищата на селата Долно Дряново, Рибново и Дебрен, което ще наложи разширяване на електрическата мрежа с около 8 км. В общината е изпълнен проект за подмяна на уличното осветление с енергоспестяващи осветителни тела, като по този начин се намаляват разходите за енергопотребление.

Усилията на Община Гърмен за повишаване на енергийната ефективност следва да се концентрират в топлоизолация и подмяна на горивните инсталации на обществените сгради, като по този начин ще се реализират икономии в общинския бюджет. Също така е възможно изпълнението на мероприятия по енергийна ефективност за обществените сгради, чийто

средносрочен ефект също ще доведе до намаление на разходната част на бюджета. Природно-географската характеристика на община Гърмен, разкрива добри възможности за използване на енергия от алтернативни източници. Един от широко разпространите източници на енергия е използването на *биомаса*, като в допълнение към дървесната биомаса се включват и остатъците от дървообработващата промишленост, енергийни култури, земеделски отпадъци, а също така и органични фракции от общински твърди отпадъци. Използването на *геотермалните води* за комунално-битови нужди (битово водо и топлоснабдяване) в рамките на община Гърмен е ограничено. Използване на този тип ресурс е възможно в района на с. Огняново. Използването на *слънчева енергия* е особено ефективно за осигуряването на електричество в отдалечени райони и обществени и частни сгради. Производството на електроенергия от слънцето често се комбинира с *хибридни ветроенергийни инсталации*, което е най-ефективната комбинация при използване на възобновяеми енергоизточници.

5.1.4. КОМУНИКАЦИОННИ МРЕЖИ

Община Гърмен се обслужва от регионалната телефонна мрежа с главна АТЦ Благоевград, обслужваща селата Гърмен, Дъбница, Долно Дряново, Горно Дряново, Осиково и Рибново. Възлова централа функционира в град Гоце Делчев. Всички населени места са включени в системата за автоматично телефонно избиране, с изключение на Крушево и Ореше.

В общината е осигурено покритие на всички мобилни оператори.

Достъпът до Интернет се осъществява посредством мрежата, изградена от кабелните оператори.

5.2. СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

5.2.1. ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

На територията на община Гърмен функционират 2 средно общообразователни училища и 6 основни училища. Характеристиките на селищната мрежа и броят на учениците в различните населени места притежават потенциал за развитието на средищни училища. Към настоящия момент в общината има три средищни училища. Въпреки социалните проблеми, провокирани от свиването на образователната мрежа, се пренасочват средства от ограничения общински бюджет към подобряване и развитие на образователния процес. Детските заведения на територията на общината са общо 6 - три целодневни детски градини (ЦДГ) и три обединени детски заведения (ОДЗ).

Част от сградите на училищата и детските градини са санирани и са с подобрена материална база. Всички училища са с оборудвани компютърни кабинети. Необходимо е изграждане и подобряване на детски и спортни площадки и подмяна на оборудването.

Недостигът на средства затруднява осъвременяването на спортните бази в училищата. Необходимо е търсене на варианти и възможности за безвъзмездно външно финансиране на образователната инфраструктура.

5.2.2. ИНФРАСТРУКТУРА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Ситуацията в общината относно здравното обезпечаване на населението е идентична с останалите общини от този ранг в страната. Нивото на здравна грижа е изключително ниско и неефективно. На територията на общината не функционират здравни заведения. Населението на община Гърмен ползва специализирана болнична помощ в съседната община Гоце Делчев. Регистрираните лекарски практики в общината са 9, а стоматологичните практики - 7. Необходимо е да се промени изцяло здравната политика, за да може населението да има достъп до бърза и качествена здравна помощ.

5.2.3. ИНФРАСТРУКТУРА НА СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ

На територията на община Гърмен функционира Център за социални услуги “Вяра, Надежда, Любов” – село Марчево. Той се състои от:

- “Защитено жилище” – функционира от октомври 2008 год. със Заповед № РД 01-1160 от 14.10.2008 год. на АСП гр. София. Капацитета му е 8 места. Дейността му се извършва съгласно Правилник за дейността на “Защитено жилище” – с. Марчево, приет и утвърден на 01.10.2008 г.;
- Дневен център за възрастни хора с увреждания с капацитет 20 места;
- Домашен социален патронаж с капацитет 100 човека.

5.2.4. ИНФРАСТРУКТУРА НА КУЛТУРНИ ДЕЙНОСТИ

Община Гърмен развива културната си дейност, предимно в читалищата на територията. Читалищните сгради за провеждане на дейности, свързани с просвета и култура, са с не добре поддържана материално-техническа база. Необходимо е периодично обновление и поддържане. Тези проблеми не трябва да се подценяват, тъй като читалищата са храмовете за духовно обогатяване.

5.2.5. ИНФРАСТРУКТУРА НА СПОРТНИ ДЕЙНОСТИ

Общината разполага със стадиони в общинския център – село Гърмен и селата Дъбница, Огняново, Дебрен, Горно Дряново, Ореше и Рибново, плувен басейн в с. Огняново,

ученически спортни площадки в СОУ в селата Рибново и Гърмен и ОУ в селата Огняново, Дъбница, Дебрен, Долно Дряново и Хвостяне.

Спортната инфраструктура в училищата е в лошо техническо състояние. Необходими са средства за ремонтиране на наличните физкултурни салони и спортни площадки. За осигуряване безопасността на учениците е необходимо да се извърши подмяна на спортните съоръжения и настилките на спортните площадки в училищата.

5.3. БИЗНЕС ИНФРАСТРУКТУРА

На територията на община Гърмен има добре представена инфраструктура на бизнеса. Населението има достъп и ползва услугите на достатъчен брой банкови институции.

Застрахователните дружества предлагат разнообразни услуги и възможности за застраховане имуществото и живота на потребителите.

Различни видове сдружения – неправителствени, земеделски, занаятчийски и други е необходимо да обединят отговорно и професионално усилия за развитие на местната икономика и туристически потенциал.

5.4. УРБАНИЗАЦИЯ И УСТОЙЧИВО УСТРОЙСТВЕНО ПЛАНИРАНЕ НА ТЕРИТОРИЯТА

5.4.1. АДМИНИСТРАТИВНО–ТЕРИТОРИАЛНО УСТРОЙСТВО НА ОБЩИНАТА

Настоящата структура на селищната мрежа в община Гърмен е формирана в продължение на дълъг исторически период. Населените места в община Гърмен, съгласно Единния класификатор на населените места в Р. България, са 16 бр., в т.ч. центъра на общината – село Гърмен и 15 населени места. Селата са големи, когато населението им наброява от 2000 до 5000 д. Такива села на територията на общината са: Гърмен, Дебрен, Дъбница и Рибново. Средни села (с население от 1000 до 2000 д.) са: Горно Дряново, Долно Дряново, Огняново и Хвостяне, малки (с население от 200 до 1000 д.) са: Балдево, Крушево, Ореше, Осиково и Скребатно и много малки (с население под 200 д.) – Ковачевица и Лещен.

Ролята на село Гърмен е, като традиционен обединяващ център с изградена инфраструктура, да обслужва населението от общината, да осигурява нормалното функциониране на населените места и да съчетава интересите на населението им.

Фигура 22: Териториално устройство на община Гърмен по населени места

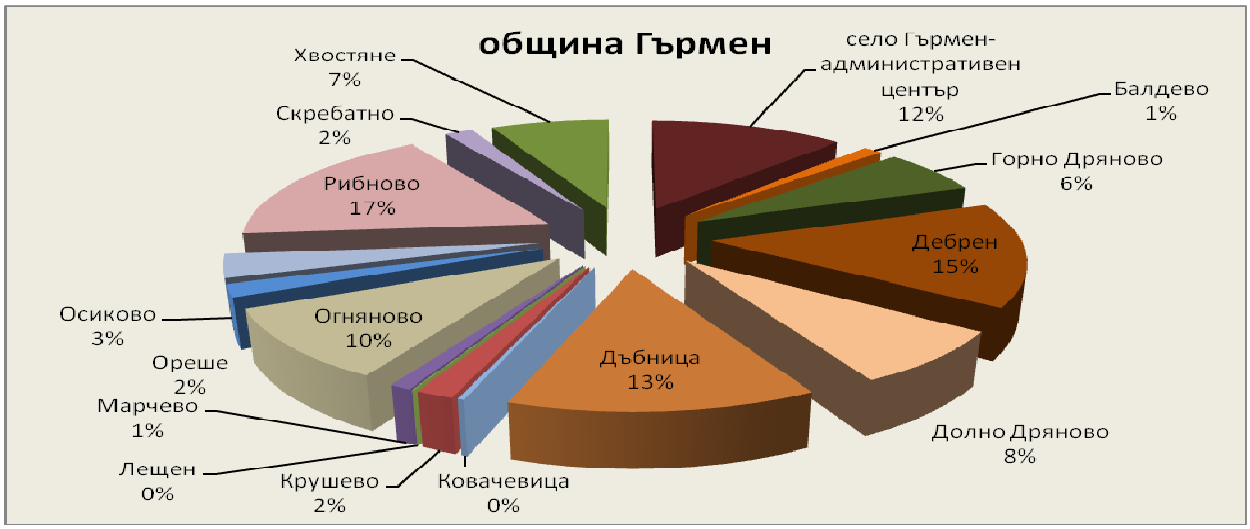

5.4.2. ТЕРИТОРИАЛЕН БАЛАНС

Структурата на поземлените ресурси на общината по видове територии (обща територия, в т.ч. земеделски, горски, населени места, урбанизирани територии, водни течения и водни площи, територии за добив на полезни изкопаеми, територии за транспорт и инфраструктура) и формата на собствеността (частна, държавна, общинска и друга) е следната за община Гърмен:

- Общата площ на територията на община Гърмен е 388.48 km²;
- Земеделските територии в общината заемат 96 763 дка площ, в т.ч. обработваема земя от 68 005 дка (70,2%), но поливните площи са 14 489 дка, поради силно амортизираната хидромелиоративната система;
- Горските територии са държавни, общински и частни. Общата площ е 29 025 ха. От нея 28 021 ха или (96,5%) е държавна, горите в селскостопанския фонд са 581 ха или (2,0%), а частните гори – 423 ха (1,5%);
- Териториите за добив на полезни изкопаеми са в района на селата Балдево и Огняново, където запасите от лигнитни въглища са в размер на 2091,0 x.m.

От данните се вижда, че най-голяма част от територията на общината е заета от селскостопанския фонд, следвана от горския фонд и обработваемата земя.

5.4.3. ИНТЕГРИРАНО И ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН

За подобряване на физическата и жизнената среда на община Гърмен и за осигуряване на устойчива и екологична среда с по-високо качество на живот и нови възможности за икономическо развитие и социален просперитет и утвърждаване като привлекателно място за живеене и притегателен център за инвеститори и посетители е необходима гъвкавост при прилагане на местни политики.

Политиката за пространствено развитие ще бъде определена главно от Концепция за пространствено развитие на община Гърмен, която към момента на разработване на Общинския план за развитие на община Гърмен за периода 2014-2020 г. не е изготвена.

Горепосоченият стратегически документ ще се изготви в съответствие с Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 (НКПР) – средносрочен стратегически документ, който дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория и създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики. Заедно с Националната стратегия за регионално развитие 2012–2022 г. тя е основен документ в най-новото законодателство на Република България и дългоочакван инструмент за интегрирано планиране и устойчиво пространствено, икономическо и социално развитие.

Концепцията за пространствено развитие на община Гърмен ще определя средносрочните перспективи и цели за пространствено развитие на територията й по отношение на мрежата от населените места, връзките със съседните общини и областния център, както и интегрирането на територията на общината в регионалната транспортна, енергийна и телекомуникационна мрежа. Тя ще съдържа:

- ***функционално-йерархична структура*** на мрежата от населени места в общината и връзки с центровете на съседните общини, областния и други градски центрове, свързани с развитието на общината;
- ***оси на развитие*** - с регионално, надобщинско и общинско значение, и връзки с осите на развитие на съседни общини и с националните оси;
- ***транспортни и други инфраструктурни мрежи*** - с областно и местно значение, включително връзки със съседни общини и трансгранични връзки;
- ***функционално зониране на пространството*** - индустриални и бизнес зони с регионално и местно значение на територията на общината, зони за туризъм и отдих с регионално и местно значение, зони за транспортни дейности, защитени територии, пространствена организация на инфраструктурата в областта на здравеопазването и образованието.

След изготвянето на горепосочените документи е възможно да се породи необходимост от актуализация на Общинския план за развитие на община Гърмен за периода 2014-2020 г., който да е в пълно съответствие с тях.

6. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

Територията на община Гърмен се характеризира с добри показатели по отношение състоянието на околната среда. Едно от предимствата на общината е чистата природа, което е предпоставка за производствени и селскостопански дейности в екологично запазена среда. На територията на общината няма контролни пунктове и система за измерване състоянието на компонентите на околната среда – въздух, води, почви, шум и др., което не дава пълна и регулярна представа за състоянието на околната среда. Състоянието на околната среда в община Гърмен е пряко свързано с използването на ресурсите й, развитието на промишлеността, дългогодишните дейности в селското и горското стопанство, степента на влаганите инвестиции в инфраструктурата и пречистването на отпадъчните води.

Контролът върху състоянието на околната среда се провежда по определени компоненти на средата и фактори в съответствие с поредицата от специализирани закони за управление на околната среда, приети през последните години за сближаване със законодателството на ЕС.

6.1. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ

Качеството на атмосферния въздух се наблюдава от Регионална лаборатория, която извършва периодичен емисионен контрол. В общината няма пунктове за постоянен мониторинг на атмосферните замърсители. Наблюдаваните показатели за качеството на атмосферния въздух са: серен диоксид, азотен диоксид, азотен оксид, озон, въглероден оксид, оловни аерозоли, общ прах и сероводород, амоняк, метанови въглеводороди, неметанови въглеводороди.

Съгласно районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (чл.30, ал.1 от Наредба № 7 на МОСВ) община Гърмен попада в “райони, в които нивата на един или няколко замърсителя са между съответните горни и долни оценъчни прагове”.

Наблюдава се тенденция към увеличаване на емисиите на вредни вещества и замърсяването от транспорта. Разрастването на автомобилните потоци, остаряването и износването на голяма част от моторните превозни средства, представляват неблагоприятна перспектива за влошаване на екологичните характеристики на въздуха в прилежащите на пътните артерии райони.

За запазване качеството на въздуха е необходимо да се предприемат действия за осигуряване на нови енергийни източници за промишлеността, обществения сектор и бита.

6.2. КАЧЕСТВО НА ВОДИТЕ

Водните ресурси на територията на общината са формирани от повърхностни и подземни води. Повърхностните са река Места и нейните родопски притоци Канина и

Дъбнишка река (Върбица). Най-големи количества пресни подземни води се акумулират в речните пясъци и чакъли от ниските тераси на река Места и притоците й. В долината на река Канина на около 1 км североизточно от село Огняново има 17 топли минерални извора. Температурата на водата обикновено варира от 35оС до 39.5оС. Общият дебит на находището е около 25,200 l/s. Почти всички извори са с аналогичен химичен състав - хидрокарбонатно-сулфатни, калциево-натриеви с минерализация от 0.23 до 0.28 g/l. Характерно за тези води е повишеното съдържание на флуор - от 3.5 до 4.5 mg/l.

Химическо замърсяване на почвите в общината не е регистрирано.

Площите, разрушени от водна ерозия, са сравнително малко, за което решаващо значение има високата лесистост на територията.

За пречистване на отпадъчните води е необходимо изграждане на ПСОВ.

За подобряване качеството на питейната вода е необходимо за всички населени места на общината да се проектират и изградят пречиствателни съоръжения, съгласно нормативните изисквания.

6.3. ПОЧВИ

Почвообразуващата основа на територията са гнайси, а в ниските части - делувиални материали. Преобладават канелени горски почви, на места ерозирали. Край река Места почвите са алувиално-наносни и алувиално-ливадни.

Общото състояние на почвите в община Гърмен е добро. Степента на замърсяване и деградиране на почвите в голяма степен е обусловена от дейностите в промишлеността, неефективното земеделие, естествените процеси (водна ерозия, други екзогенни фактори), експлоатацията на природни богатства и изхвърлянето на отпадъците.

На територията на общината деградацията на земите и почвите (киселинност, засоляване, заблатяване) е слабо изразена. Химическо замърсяване на почвите в общината не е регистрирано. Площите, подложени на водна ерозия, са сравнително малко, за което решаващо значение има високата лесистост на територията. В покрайнините на населените места са създадени незаконни, неконтролирани сметища, замърсители на почвите и водите.

6.4. ОТПАДЪЦИ

На територията на община Гърмен се генерират основно битови отпадъци. Значителен е делът на отпадъците от селскостопанска дейност – животинска тор, растителни отпадъци и др. Контролът по събирането и извозването на отпадъците се извършва от общината.

Генерирането на *битови отпадъци* е в зависимост от мястото на образуване на отпадъците и стандарта на живот на населението и варира по сезони. В община Гърмен се извършва разделно събиране на отпадъци. Отпадъците се депонират на регионалното депо в

град Гоце Делчев, което отговаря на всички изисквания на Директива 1999/31/ЕС за депониране на отпадъците.

6.5. ШУМ

Шумът е един от основните фактори с неблагоприятно въздействие върху населението. Община Гърмен не е подложена на голям шум. Територията е сравнително тиха. Основният шум в община Гърмен е причинен от транспорта. Автотранспортният шум е в пряка зависимост от интензивността на движението, скоростта и структурата на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното и нивелетно разположение на пътя и характера на терена встрани от него.

Шумът от битов характер е създаден предимно от строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, събиране на сметта, игри на деца /в училища и детски градини/, разговори, викове и други.

Следващият по значение фактор, който влияе върху акустичната среда на града, е шумът, излъчван от увеселителни заведения, различни сервизи и авторемонтни работилници, разположени в непосредствена близост до жилищни сгради.

Поради липса на големи заводи, промишлени предприятия, летища и други обекти, които биха издавали шум над нормата, не са установени неблагоприятни шумови условия.

Към настоящия момент в община Гърмен не е правен анализ на звуковото налягане, но може да се твърди, че не се надвишават допустимите норми.

6.6. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА

На територията на община Гърмен радиационната обстановка се следи от отговорната структура на “Гражданска защита”. Необходимо е два пъти дневно да се измерва бета и гама лъчение, отчитани в Р/час. Нормалният гама-фон за България е около 0,030 мР/ч. Към момента няма данни за нейонизиращи лъчения и влияние върху хората и околната среда.

6.7. ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ

Зелените площи заемат територия от 120,400 дка и са недостатъчни като брой за общината. Това обаче, не създава сериозни екологични проблеми на населението, защото територията е със силно развита растителност и многобройни планински и полупланински зони. Основният проблем преди всичко се състои в това, че поддържането на парковете и градините в населените места е недостатъчно. На територията на общината, в земите на горския фонд, има официално обявени природни забележителности и защитени територии. Във връзка с опазването на природата и развитието на туризма следва да се полагат постоянни грижи и даденостите да се използват за прогресивни цели.

6.8. ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ

Община Гърмен е една от общините, в които не се наблюдава наличие на значими екологични проблеми или зони с нарушени екологични параметри. Сериозни замърсявания и увреждания на околната среда, застрашаващи човешкото здраве, не се наблюдават, което е предпоставка за високо качество на живот за жителите и посетителите на общината. Община Гърмен има разработена програма за опазване на околната среда и програма за управление на отпадъците.

6.9. ОСНОВНИ ИЗВОДИ

Община Гърмен разполага с уникални природни ресурси, съхранена природа и богато културно-историческо наследство, които са предпоставки за развитието на традиционно и алтернативно селско стопанство, устойчиво горско стопанство и разнообразни форми на туризъм. Общината все още не е разработила програма за развитие на туризма. Изготвянето на такава е от изключителна важност за икономическото развитие на района. Следвайки програмата общината максимално ще използва природния потенциал за развитие на туризма и ще я превърне в привлекателно място за туристи и гости.

На територията липсват ярко изразени екологични проблеми, замърсявания и увреждания на околната среда, застрашаващи човешкото здраве, което е предпоставка за високо качество на живот за жителите и посетителите на общината.

6.10. ПРЕПОРЪКИ

Основните програмни и стратегически документи, свързани с опазването на околната среда в община Гърмен, са недостатъчни или са в края на програмния период и следва да бъдат актуализирани. Използването на такива програми ще позволи по-ясното дефиниране и отстраняване на съществуващите проблеми в тази сфера, начините и стъпките за тяхното решаване (например конкретни проекти), както и възможните източници на финансиране.

За тази цел следва да се изготви анализ на постигнатото в периода 2008-2012 г., да се актуализират целите и приоритетите за следващия планов период, както и да се изготви набор от количествени и качествени индикатори, позволяващи оценка на напредъка при изпълнението на съответните програми. При отразяване на екологичните аспекти в ОПР следва да се спазват указанията и примерните индикатори за състоянието на околната среда, заложени в документа „Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020) и Общински планове за развитие (2014-2020)”.

Приоритетните насоки за бъдещата работа в сферата на опазване на околната среда са: решаването на проблемите с водоснабдяването и замърсяването на водите, обезвреждане на отпадъците от пестициди и решаване на проблемите с шума и атмосферното замърсяване от бита и транспорта на територията на община Гърмен. Осигуряване на достъпност и популяризиране на богатото биологично разнообразие и защитените територии в общината също следва да бъде приоритет с оглед значимостта им за развитието на туризма, който е важен източник на доходи за местното население.

Друг значим аспект при формирането на бъдещата екологична политика на общината е оценка на очакваните промени в климата и влиянието им върху територията на община Гърмен, свързани най-вече с промяната в режима на температурите и валежите, загубата на биологично разнообразие, щетите върху селското и горското стопанство от засушавания, пожари и др., нарастването на честотата и интензитета на екстремните климатични събития, както и защитата на населението от природни бедствия.

В тази връзка, при определяне на политиката си за развитие, общинската администрация следва да отчете трите основни приоритета на стратегията „Европа 2020” в сферата на климатичните промени и енергията, а именно:

- намаляване на емисиите на парникови газове с 20 % (или дори с 30 %, ако бъдат изпълнени условията) спрямо 1990 г.;
- добиване на 20 % от енергията от възобновяеми енергийни източници;
- увеличаване на енергийната ефективност с 20 %.

Тези приоритети вече се интегрират в политиките за регионално развитие и опазване на околната среда на Република България, което още повече засилва необходимостта от работа в очертаните направления на общинско ниво.

7. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Обслужващите функции на общинския център и неговия административен статут са предпоставки за появата на специфичен тип институционални структури. Такива са структурите на съдебната власт и на други правоохранителни институции.

От органите за сигурността и обществения ред, които се намират на територията на общината, основно място заемат подструктурите на МВР – Районно управление „Полиция" и Районна служба „Пожарна безопасност и защита на населението" със седалища в град Гоце Делчев. За обществения ред в общината се грижат полицейски инспектори, разпределени по определен график, които обслужват всички населени места. РСПБЗН осигурява пожарната безопасност на територия от 1372 км2., която включва и ГКПП – „Илинден".

Местната власт осъществява функции на взаимодействие с органите по сигурността и обществения ред за закрилата на децата и гражданите на обществените места.

През 2013 г. броят на заетите в общинската администрация е 70 служители, като кмета на общината е подпомаган в своята дейност от двама заместник-кметове и секретар. Дейността на администрацията е разпределена на две: „Обща администрация" и „Специализирана администрация".

С оглед членството на България в Европейския съюз и предоставяне на възможности за усвояване на безвъзмездна финансова помощ е създаден отдел „Програми на европейския съюз", който да участва в провеждането и планирането на общинската политика и в подготовката на проекти и тяхното администриране.

Стремежът към конструктивен диалог с отговорни държавни структури, свързани с изпълнението на проекти, съфинансирани от ЕФ ще доведе до по-добро усвояване на безвъзмездни средства по Оперативните програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз, по които Община Гърмен е допустим бенефициент, както и Програмата за развитие на селските райони.

Преодоляването на част от трудностите, свързани с усвояване на средства от Европейския съюз и други финансови инструменти, е довело до положителни страни, като:

- натрупан опит, който ще бъде ползван в следващи периоди;
- добър диалог с икономическите и социални партньори на местно ниво;
- прилагане на добри практики в областта на планирането, подготовката и реализирането на проекти.

За общината е необходимо и засилване на взаимодействието с неправителствения сектор, който може да се превърне в основен партньор на общината в планиране и изпълнение на инициативите за местно развитие.

Създаването на условия и възможности към засилване на гражданското участие и включването на всички заинтересовани страни при вземането на важни за общината решения ще допринесат за по-адекватно, конструктивно и резултатно планиране и изпълнение на набелязани цели и задачи, като в следващия програмен период ще има възможност те да се подкрепят и доразвият. Посочените положителни страни ще благоприятстват усвояването на безвъзмездни средства в рамките на следващия планов период 2014-2020 г. За да се повиши качеството на административния капацитет, модернизира управлението за предоставяне на висококачествени публични услуги за гражданите и бизнеса е необходимо да се използват възможностите, които ще се предоставят по Оперативна програма „Добро управление” 2014-2020 г. в три главни направления: повишаване на институционалния капацитет, ефективността и ефикасността на публичната администрация и съдебната система; предоставяне на качествени услуги на гражданите и бизнеса и развитие на електронното управление и правосъдие; ефективно и ефикасно усвояване на средствата от ЕС.

8. SWOT АНАЛИЗ	
СИЛНИ СТРАНИ	**СЛАБИ СТРАНИ**
• богатство от термални води • богато културно-историческо наследство • наличие на ресурси за развитие на традиционен и специфичен туризъм • традиционен опит в селското стопанство • екологично чиста околна среда • липса на индустриални замърсявания • наличие на значителен горски ресурс • населените места са електроснабдени • почти изцяло изградена ВиК мрежа • изградена система за сметосъбиране • добра транспортна инфраструктура, свързваща	• недостатъчен собствен финансов ресурс за поддържане на общинската инфраструктура • планински релеф, затрудняващ развитието на пътната мрежа и нейните качествени характеристики • амортизирана водоснабдителна мрежа • ниско образователно ниво на населението • липса на профилирано професионално образование • ранно отпадане на ученици от образователния процес • наличие на скрита безработица • лошо техническо състояние на спортната инфраструктура • раздробеност на земеделските площи и ниска техническа обезпеченост

общините по долината на р. Места с Република Гърция • благоприятна възрастова структура • добра образователна МТБ • сравнително добре развита социална сфера • работещи предприятия в леката промишленост	• отдалеченост на общината от големи икономически и административни центрове
ВЪЗМОЖНОСТИ	**ЗАПЛАХИ**
• външно финансиране в публичната инфраструктура • насърчаване на ПЧП • външно финансиране в човешки капитал • синхронизиране на характеристиките между човешките ресурси и потребностите на работодателите • активизиране на трансграничните икономически връзки с бизнеса в Република Гърция • присъединяване на бизнеса към единния европейски пазар • разнообразяване на икономиката и развитие на екологични производства • финансиране в подкрепа на бизнеса • пазарна ориентация на селскостопанските производители.	• липса на финансиране за изграждане и поддържане на техническата инфраструктура • ниско качество на инженерно-техническата инфраструктура • засилване на миграционните процеси • влошаване на възрастовата структура на населението • запазване на ниския жизнен стандарт на населението • влошаване на пазарните условия за местните МСП, вследствие на силния конкурентен натиск от европейските компании • липса на децентрализация, ограничаваща местното развитие • концентрация на икономическите дейности в общинския център • липса за перспективно бюджетно планиране на национално ниво • незаинтересованост от страна на държавните структури • влошаване състоянието на околната среда

Избор на стратегия

На база получените резултати от SWOT-анализа може да се изведе стратегията за развитие за периода 2014–2020 г. На фигурата по-долу е визуализирана тежестта на всеки от дяловете на анализа. В координатна система са разположени силните и слабите страни и възможностите и заплахите. Стойностите по абсцисната ос са дефинирани въз основа на броя на силните и слабите страни, а по ординатната ос – на възможностите и заплахите. В случая на община Гърмен графиката е изместена в най-голяма степен към силните страни, но и към заплахите.

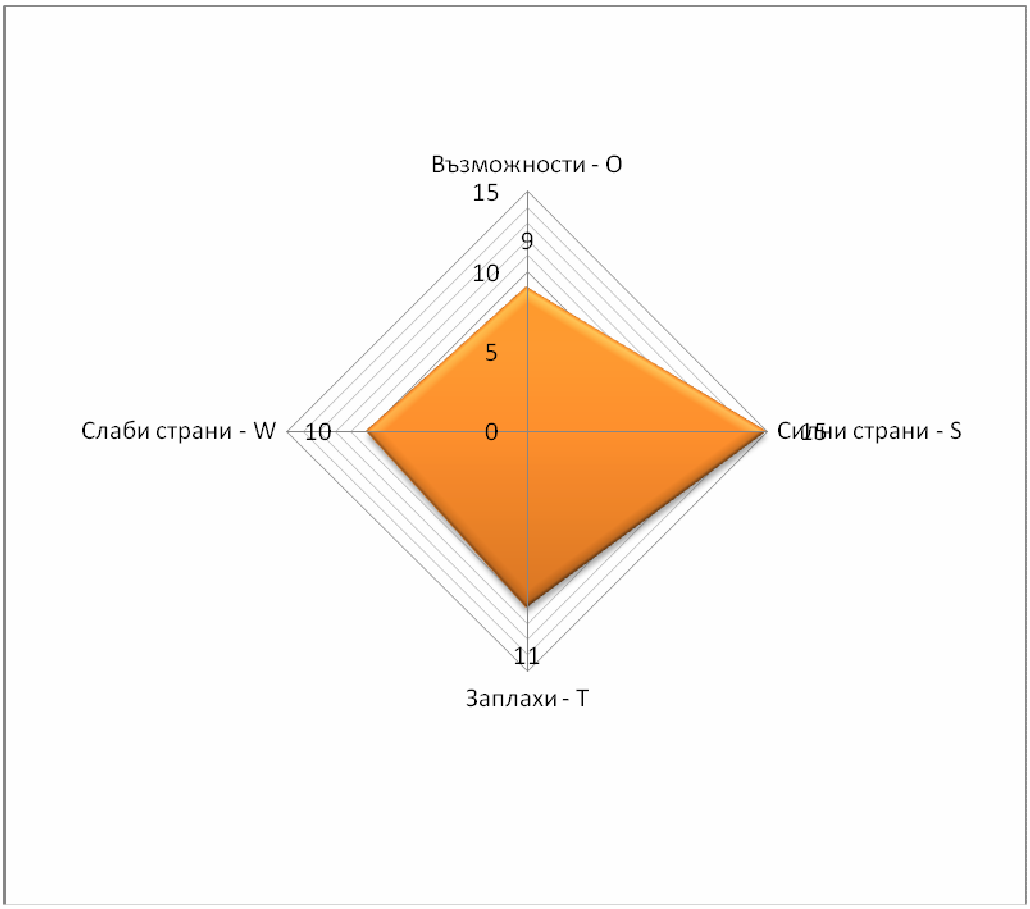

След разполагането на получените от анализа данни на фигурата е видно, че комбинацията на външните и вътрешните фактори на средата в зависимост от тяхната сила, определят като подходяща за развитието на община Гърмен стратегията от типа „Maxi-Mini“. Това е стратегия с доминиращи силни страни и **не малко заплахи**, което предполага наличието на една община с добър собствен потенциал и благоприятна среда за развитие, които е необходимо да се развиват и разширяват постоянно. Целите следва да бъдат насочени към привличане на външни инвестиции и разширяване на бизнеса и пазарите. Част от препоръчителните мерки са насочени към развитие на МСП и модернизиране на инфраструктурата.

II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 г.

1. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА ПЛАНИРАНЕ И ПРОГРАМИРАНЕ НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН (2014-2020 г.) И ПРИЕМСТВЕНОСТ

Като документ за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано развитие на местно ниво, Общинският план за развитие на община Гърмен за периода 2014-2020 г. е разработен в съответствие с предвижданията на Областната стратегия за развитие на област Благоевград (2014-2020), Регионалния план за развитие на Югозападен район (2014-2020), Националната стратегия за регионално развитие (2012-2022), Националната програма за реформи (2011-2015), Националната програма за развитие „България 2020", стратегията „Европа 2020" от една страна и от друга Общинския план за развитие на община Гърмен за периода 2007-2013 г., актуализацията му и секторните местни стратегии от гледна точка на приемствеността им.

1.1. Съответствие с целите и приоритетите на ЕС в областта на регионалната политика и стратегията „Европа 2020"

Регионалната политика на ЕС, наричана още кохезионна политика, в рамките на периода 2014-2020 г. подкрепя създаването на работни места, конкурентоспособността, икономическия растеж, подобряване качеството на живот и устойчивото развитие. Целта на регионалната политика е да се намалят значителните икономически, социални и териториални различия, които все още съществуват между европейските региони. Тя е насочена главно към постигане на единадесет тематични цели:

1. Научни изследвания и иновации
2. Информационни и комуникационни технологии (ИКТ)
3. Конкурентоспособност на малките и средните предприятия (МСП)
4. Преход към икономика с ниски емисии на въглероден двуокис
5. Приспособяване към изменението на климата и предотвратяване и управление на рисковете
6. Опазване на околната среда и ефективност на ресурсите
7. Устойчив транспорт и отстраняване на затрудненията в ключовите мрежови инфраструктури
8. Заетост и подпомагане на мобилността на работната сила
9. Социално приобщаване и борба с бедността
10. Обучение, умения и учене през целия живот

11. Изграждане на институционален капацитет и ефективни държавни администрации

С оглед на откроените характеристики на община Гърмен в икономическия и социален анализ, настоящият стратегически документ е насочен към следните тематични цели: ТЦ 3, 6, 7, 8, 9, 10 и 11.

Основният стратегически документ на ниво Европейски съюз, който задава рамката на развитието му до 2020 г. е стратегията „Европа 2020". На базата на него всички държави-членки на ЕС и техните райони работят за очертаване политиките си за развитие, като част от общ механизъм за обединяване на целите им с целите на европейско ниво. Стратегията „Европа 2020" за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж адресира очакваните резултати на развитието до 2020 г. по отношение на бедността, заетостта, иновациите, образованието, борбата с глобалните заплахи от климатични промени и енергийна зависимост.

В рамките на стратегията са маркирани 5 стратегически цели с конкретните количествени индикатори за постигането им:

1. Трудова заетост (работа за 75 % от хората на възраст между 20 и 64 години);

2. НИРД и иновации (инвестиране на 3 % от БВП на ЕС публичен и частен сектор взети заедно в научноизследователска и развойна дейност и иновации);

3. Климатични промени и енергия (намаляване на емисиите на парникови газове с 20 % (или дори с 30 %, ако бъдат изпълнени условията) спрямо 1990 г., добиване на 20 % от енергията от възобновяеми енергийни източници, увеличаване на енергийната ефективност с 20 %;

4. Образование (намаляване на процента на преждевременно напусналите училище до под 10 %, поне 40 % от 30-34-годишните със завършено висше образование);**5. Бедност и социално изключване** (поне 20 милиона по-малко бедни или застрашени от бедност и социално изключване хора).

Общинският план за развитие на община Гърмен ще допринесе в най-голяма степен за постигането на цели 1, 4 и 5.

1.2. Съответствие с Националната програма за развитие България 2020

Като интегриран рамков документ, който очертава политиките за развитие на България за периода до 2020 г. и е в пълно съответствие със стратегията **Европа 2020,** Националната програма за развитие **България 2020** обхваща пълния спектър от действия на правителството за социално-икономическо развитие на страната. Тя служи за отправна точка при разработване на програмни документи, за постигане на целите и достъпа до конкретен финансов ресурс. С нея се постигат три основни **цели:**

1. Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване.
2. Изграждане на инфраструктурни мрежи, осигуряващи оптимални условия за развитие на икономиката и качествена и здравословна околна среда за населението.
3. Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност.

За постигането на целите са определени **осем приоритета** на националната политика за развитие:

1. Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила.
2. Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване.
3. Постигане на устойчиво интегрирано развитие и използване на местния потенциал.
4. Развитие на аграрния отрасъл за осигуряване на хранителна сигурност и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси.
5. Подкрепа на иновационните и инвестиционните дейности за повишаване на конкурентоспособността на икономиката.
6. Укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса.
7. Енергийна сигурност и повишаване на ресурсната ефективност.
8. Подобряване на транспортната свързаност и достъпа до пазари.

Чрез изпълнението на плана най-съществени ще бъдат ефектите по отношение качеството на образованието, обучението и характеристиките на работната сила, намаляването на бедността и насърчаването на социалното включване, както и подобряване на транспортната свързаност и достъпа до пазари. Повишаването конкурентоспособността на икономиката ще бъде по-скоро резултат от подпомагането на устойчивото развитие на местния бизнес и привличането на външни инвестиции, отколкото от дейностите, свързани с НИРД, поради ограничените възможности за развитие на иновациите.

1.3. Съответствие с Национална програма за реформи (2011-2015 г.)

Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) е изготвена в изпълнение на одобрената от Европейския съвет стратегия „Европа 2020” и в съответствие с новия инструмент за по-добра координация на икономическите

политики в рамките на Европейския съюз, т. нар. „Европейски семестър". Програмата е насочена към ключови въпроси с приоритетен характер, като изхожда от текущите нужди и предизвикателства пред малка и отворена икономика като българската, която с цел да успее по-бързо да излезе от настоящата криза, следва изцяло да преориентира политиката си към повишаване на конкурентоспособността, така че в максимална степен да се възползва от икономическото възстановяване на своите основни търговски партньори. Предвид изходната позиция на страната е твърде трудно да се определят само няколко приоритетни области, където да бъдат насочени усилията на икономическата политика. И все пак, като такива биха могли да бъдат посочени:

1. Устойчиви и конкурентоспособни региони с достъпни услуги, по-добра инфраструктура и свързаност помежду им и съхраняване на българското културно-историческо наследство и природно богатство.
2. Конкурентоспособна младеж - намаляване дела на рано напусналите училище, увеличаване броя на младите хора, завършили висше образование с реализация в България и стимулиране на младите учени.
3. По-добра бизнес среда в ЕС - най-ниска данъчна тежест за бизнеса и домакинствата в ЕС, по-висока заетост, повече инвестиции (вкл. в НИРД и иновации) и фискална стабилност.
4. По-голямо доверие в държавните институции – ефективна съдебна система и гарантиране върховенството на закона, защита на интересите на гражданите и бизнеса, социална справедливост и сигурност.

Настоящият документ акцентира най-вече върху първата приоритетна област.

1.4. Съответствие с Националната концепция за пространствено развитие (2013-2025 г.)

НКПР е средносрочен документ с период на действие от 2013 до 2025 г. Той е създаден с цел подпомагане и правилно насочване на средства по оперативните програми в периода от 2014 до 2020 г. към зони с натрупани диспропорции и неизползван потенциал. В документа са маркирани най-важните приоритети в транспортно-комуникационната и инженерно-техническата инфраструктура, които са от изключително значение за отварянето на страната към глобализиращия се свят и обвързаността и със съседните региони.

Съгласно избраната визия са очертани следните стратегическите цели на НКПР:

1. Стратегическа цел 1 "Интегриране в европейското пространство";
2. Стратегическа цел 2 "Полицентрично териториално развитие";
3. Стратегическа цел 3 "Пространствена свързаност и достъп до услуги";
4. Стратегическа цел 4 "Съхранено природно и културно наследство";

5. Стратегическа цел 5 “Стимулирано развитие на специфични територии” (крайбрежни Черноморски, крайбрежни Дунавски, планински гранични и периферни);
6. Стратегическа цел 6 “Конкурентоспособност чрез зони за растеж и иновации”.

Стратегическата рамка на Общинския план за развитие, адресира в пълна степен посочените стратегически цели.

1.5. Съответствие с Националната стратегия за регионално развитие (2012-2022 г.)

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) 2012–2022 г. е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите в страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която има интегрален характер, дава възможност за координация на секторните политики на територията и съдейства за тяхното синхронизиране. С оглед на изходното състояние са определени четири стратегически цели:

1. Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на околната среда.

2. Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал.

3. Териториално сближаване и развитие на трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество.

4. Балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места.

Стратегическата рамка на ОПР на община Гърмен (2014-2020 г.) ще допринесе за постигането на всички посочени цели.

1.6. Съответствие с Регионалния план за развитие на Югозападен район

Стратегическият документ поставя постигането на следните цели и широка гама от приоритетни области:

Стратегическа цел 1: Постигане на устойчив икономически растеж чрез развитие на конкурентоспособна диверсифицирана регионална икономика;

Стратегическа цел 2: Намаляване на вътрешнорегионалните различия и укрепване на връзките между градските центрове;

Стратегическа цел 3: Икономическо и социално сближаване с останалите региони в ЕС;

Изпълнението на настоящия документ пряко ще допринесе за постигането на посочените цели.

1.7. Съответствие с Областна стратегия за развитие на област Благоевград (2014-2020 г.)

Посоченият документ цели главно да постигне висока степен на социално-икономическо развитие на област Благоевград в условията на устойчиво и балансирано развитие на районите в Република България и си поставя следните цели:

1. Постигане на икономическо развитие, ориентирано към човека чрез оползотворяване на уникалните ресурси на областта.

2. Развитие на трансграничното сътрудничество и оползотворяване на крайграничното кръстопътно местоположение.

3.Подобряване качеството на живот и увеличаване на заетостта.

1.8. Приемственост с Общинския план за развитие на община Гърмен (2007–2013 г.).

Настоящият документ е изготвен в съответствие с ОПР на община Гърмен за периода 2007–2013 г. с цел постигане на устойчиво и балансирано развитие на общината, повишаване производителността на труда във всички сектори на икономиката и значимо подобряване качеството на живот. Главната цел на Общинския план за развитие бе планирана да се постигне чрез последователно осъществяване на следните приоритети:

1. Повишаване конкурентоспособността на местната политика.

2. Развитие на транспортната, инженерно-техническата и социалната инфраструктура.

3. Развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот.

4. Укрепване на институционалния капацитет в общинска администрация.

В настоящия документ са развити запазилите се като актуални идеи за подобряване на ситуацията в общината, мотивирани и от основните изводи, направени от актуализацията на плана за предходния период.

1.9. Приемственост с приети общински секторни стратегически документи.

Настоящата стратегическа рамка е хармонизирана с приоритетите и целите на следните местни секторни стратегически и планови документи:

1. *Стратегия за развитие на социалните услуги в Община Гърмен (2010–2015);*

2. Стратегия за управление на общинската собственост (2012–2015).

2. ИЗПОЛЗВАНИ ПРИНЦИПИ

Изготвянето на стратегическия документ е хармонизирано със затвърдени принципи на стратегическо планиране за местно развитие, основни от които са:

1. Обвързаност на планираните мерки за съвместно подобряване на местното развитие;
2. Съответствие с принципите и правилата за прилагане на структурните инструменти в областта на регионалната политика на ЕС;
3. Координация и съгласуваност с европейските, националните и местните политики за опазване и подобряване на околната среда, конкурентоспособността и равните възможности;
4. Информираност и публичност на: процесите на планиране и програмиране; финансиране и изпълнение; наблюдение и оценка в областта на интегрираното регионално и местно развитие;
5. Съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници;
6. Концентрация на усилията, човешките ресурси и финансовите средства за осъществяване на набелязаните в стратегията цели;
7. Отвореност за допълнения и адаптивност на стратегическите намерения към бързо променящите се условия на средата, в която ще се реализира стратегията;
8. Партньорство между всички институции, заинтересовани лица и структури на гражданското общество в процеса на реализиране на стратегическите намерения.

3. ПОДХОД

Стратегическите цели показват посоката за развитие и времевия хоризонт на стратегията в основните проблемни области – социална сфера, икономическо развитие, околна среда, инфраструктура и др. Секторните анализи и SWOT-анализът, очертаха голям брой проблеми и възможности за социално-икономическо развитие на община Гърмен. От друга страна ограничеността на възможностите и ресурсите налага съсредоточаване на усилията по приоритети. Изборът на приоритети за устойчивото и балансирано развитие на общината бе подчинено на няколко важни критерия, като надграждане на силните страни и изграждане на конкурентни предимства на национално ниво, острота на регистрираните проблеми, неотложност на разрешаването им, налични възможности за решаването на проблемите, връзка на дадения проблем с други проблеми. В рамките на всеки приоритет са формулирани специфични цели и мерки, включващи сходни по характер операции, насочени

към постигане на целите, дефинирани в стратегията. Планираните мерки ще надградят и подчертаят силните характеристики и ще се стремят да преобразуват и преодолеят слабостите, очертани в SWOT-анализа.

4. ВИЗИЯ

Приетата визия представлява желаното и постижимо състояние на община Гърмен към 2020 г. и определя рамката за реализация на плана:

Община Гърмен - привлекателна туристическа дестинация с опазена природна среда, предпочитано място за живеене, професионална реализация и бизнес

5. ЦЕЛИ

Предложеният стратегически документ има за задача да фокусира управленските процеси и да даде рамката за използването на наличните ресурси по такъв начин, че община Гърмен да възстанови икономическата си жизнеспособност и да заеме водещо място в област Благоевград, да навакса значимото изоставане и индустриалния упадък и да създаде конкурентни предимства от потенциала си.

Общата цел за развитие в периода 2014–2020 г. е използване на местни конкурентни предимства за развитие на туризъм, повишаване на заетост и потенциал на човешкия ресурс, за живот с повишен стандарт в привлекателна околна среда.

С оглед на поставената обща цел Общинският план за развитие на община Гърмен за периода 2014-2020 г. поставя следните **стратегически цели**:

- **Стратегическа цел 1:** Опазване на околната среда и подобряване на инфраструктурата и свързаността на териториите.
- **Стратегическа цел 2:** Откроряване на конкурентни предимства на местния потенциал и стимулиране на местната икономика.
- **Стратегическа цел 3:** Развитие на човешките ресурси и повишаване равнището на заетост.
- **Стратегическа цел 4:** Ефективно управление с широко участие на местната общност.

6. ПРИОРИТЕТИ

Предвид поставените стратегически цели, силните и слаби характеристики на община Гърмен са определени няколко приоритетни области, където ще бъдат насочени усилията на социално-икономическата политика за устойчиво и балансирано развитие. Това са следните приоритети:

***Приоритет 1**: Изграждане и осъвременяване на инфраструктура за интегрирано пространствено развитие и опазване на околната среда.*

***Приоритет 2**: Устойчиво развитие на туризма, селското и горското стопанство.*

***Приоритет 3**: Повишаване жизнения стандарт на населението и развитие на местната икономика.*

***Приоритет 4**: Повишаване на заетостта и развитие на човешкия потенциал.*

***Приоритет 5**: Добро управление в подкрепа на бизнеса, НПО и гражданите.*

7. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

На база поставени специфични цели и прилагане на целенасочени мерки ще се постигне значим напредък в рамките на програмния период, за който е дефиниран обхвата на документа.

- Изграждане и подобряване на техническата инфраструктура.
- Изграждане и подобряване на социалната инфраструктура.
- Интегрирано пространствено развитие на територията.
- Опазване на околната среда, превенция на природни рискове и климатична сигурност.
- Доразвиване на селското стопанство.
- Балансирано развитие на горското стопанство.
- Провеждане на активна местна политика за популяризиране на община Гърмен, като туристическа дестинация.
- Доразвиване на традиционни отрасли и въвеждане на алтернативни.
- Подкрепа за повишаване конкурентоспособността на малкия и среден бизнес.
- Насърчаване на сътрудничеството между производителите.
- Повишаване образователното равнище на населението.
- Осигуряване на висококачествени социални и здравни услуги за повишаване качеството на живот.
- Предотвратяване отпадането от пазара на труда.
- Насърчаване на научноизследователска и развойна дейност.
- Подобряване процесите на управление чрез укрепване на административния капацитет.
- Достъп до качествени обществени услуги.
- Подобряване управлението на процеси и дейности.

8. ФАКТОРИ, ОТ КОИТО ЗАВИСИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ОПР

Реализацията на стратегическите цели и съответно приоритетите в рамките на настоящия ОПР на община Гърмен зависи от набор от ***допускания*** - фактори, които се очаква да останат непроменени в периода на реализация на ОПР. При тяхната промяна е необходимо извършването на промени в документа, които да отразят новото състояние:

- В периода на реализация на ОПР макроикономическата и политическата ситуация в България ще е стабилна;
- Обемът на входящите преки чуждестранни инвестиции в България ще нараства устойчиво или ще се запази на нива от поне 1,5 – 3,0 милиарда евро или повече на годишна база в периода до 2020 г.;
- България ще продължи устойчиво да усвоява средства от Структурните и Кохезионния фонд на Европейския съюз, както и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони;
- До 2020 г. няма да бъдат закривани структуроопределящи предприятия в община Гърмен.

Към момента въздействието на международната икономическа и финансова криза не предполага съществено негативно въздействие върху горните предпоставки. Финансовата стабилност на българската икономика се запазва, в съчетание с ниска инфлация и сравнително стабилен фискален резерв. Растежът на икономиката намалява, но не толкова значително, колкото в други държави-членки на Европейския съюз. Не се наблюдава драстично влошаване на социално-икономическите параметри.

Стабилен резерв за развитие на местната икономика представляват средствата от Европейския съюз, чието оползотворяване се очаква значително да се подобри през следващите години и да е съществен стимул за развитието на публичния и частния сектор.

9. СТРУКТУРА

Структурата на стратегическата част (фиг. 23) обединява елементите визия за развитие 2020 г., четири стратегически цели и приоритетите за развитие

1 ***Фигура 23: Визия, стратегически цели и приоритети на Общински план за развитие на община Гърмен***

ВИЗИЯ

Община Гърмен - привлекателна туристическа дестинация с опазена природна среда, предпочитано място за живеене, професионална реализация и бизнес

ОБЩА ЦЕЛ

Използване на местни конкурентни предимства за развитие на туризъм, повишаване на заетост и потенциал на човешкия ресурс, за живот с повишен стандарт в привлекателна околна среда

2

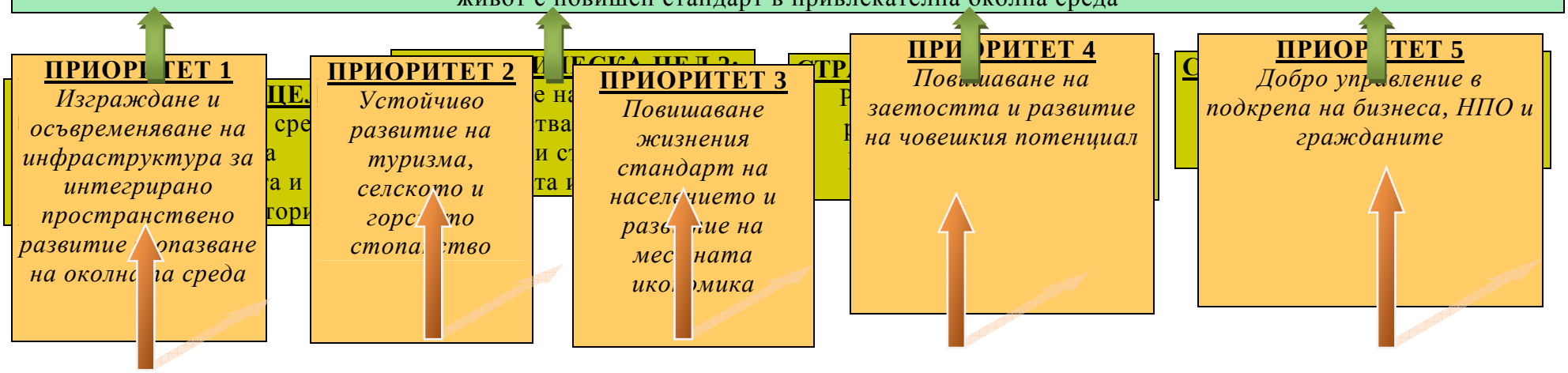

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Опазване на околната среда и подобряване на инфраструктурата и свързаността на териториите

Устойчивото развитие и достъпът до територите допринася за комплексното социално-икономическо развитие и е основна политика на Европейския съюз.

Определен е един приоритет, който да допринесе за постигането на целта и той е: изграждане и осъвременяване на инфраструктура за интегрирано пространствено развитие и опазване на околната среда.

Основни източници на финансиране на дейностите ще бъдат оперативните програми „Околна среда" 2014-2020 г., „Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г., и „Региони в растеж" 2014-2020 г., Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г., Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС), Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП), Програма „ИНТЕРРЕГ IV С", Програма „Интелигентна енергия – Европа II", Фонд „Енергийна ефективност", Световната банка и Европейската банка за възстановяване и развитие.

ПРИОРИТЕТ 1: Изграждане и осъвременяване на инфраструктура за интегрирано пространствено развитие и опазване на околната среда

Подобряването и модернизацията на инфраструктурата е от определящо значение за увеличаване инвестиционната атрактивност и конкурентоспособност на общината. Инфраструктурата е ключов фактор за развитието на бизнеса и източник за създаване на нови работни места. Тя има и важно значение за подобряване условията на живот в общината. Проектите за развитие и модернизация на инфраструктурата се оценяват за тяхното въздействие върху околната среда, което е от особена важност за прилагане принципите на устойчивото развитие.

В този приоритет са очертани четири специфични цели.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Изграждане и подобряване на техническата инфраструктура

Мярка 1.1.1. Изграждане на подходяща транспортна и пътна инфраструктура (вкл. до туристическите обекти).

Тук се включват дейности по изграждане, рехабилитация и реконструкция на общинската пътна и улична мрежа. Включват се и дейностите по подобряване достъпа до туристическите атракции като основен фактор за тяхното развитие.

Мярка 1.1.2. Развитие на ефективна енергийна и съобщителна инфраструктура.

Тук се включва въвеждането и изграждането на съоръжения за производство и използване на енергия от възобновяеми енергийни източници и модернизиране на съобщителната мрежа.

Мярка 1.1.3. Реконструкция и изграждане на ВиК инфраструктура.

Обхватът на дейностите за изпълнение на мярката ще включи изграждане на нови и реконструкция на водоснабдителни мрежи; подобряване техническото състояние на водопроводни системи; изграждането на пречиствателни станции за питейни и отпадни води, с цел подобряване на водоснабдяването и качеството на питейните води; изграждане на канализационни системи и пречиствателни станции за отпадъчни води.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. Изграждане и подобряване на социалната инфраструктура

Мярка 1.2.1. Модернизация на образователната инфраструктура.

Предвижда се цялостно съвременно оборудване, включващо всички училища и детски заведения и осигуряващо възможности за модерно обучение и изследователските постижения. Включват се дейности по разширяване употребата на ИКТ като част от модернизираната образователна инфраструктура.

Мярка 1.2.2. Подобряване на инфраструктурата за здравеопазване, социални и обществени услуги.

Тук се предвиждат инвестиции, както във физическите параметри (строителство, ремонт, реконструкция) на заведенията, където се предлагат тези услуги (сгради, оборудване и т.н.), така и за подходящо оборудване и дейности по внедряване на енергийна ефективност в сградите/помещенията.

Мярка 1.2.3. Подобряване и модернизиране на културната и спортната инфраструктура.

Мярката е основен фактор за съхранение на читалищата и недвижимото културно наследство. Включват се възможности и за създаване и изграждане на нови многофункционални спортно-развлекателни терени, както и осъвременяване на спортната инфраструктура.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. Интегрирано пространствено развитие на територията

Мярка 1.3.1. Съгласуваност между устройствено и стратегическо планиране на територията.

Тук се включват дейности по поддържане на регулационните и кадастралните планове и специализираните карти за устройствено планиране на територията; изработване на общи и подробни устройствени планове; изработване на многослойна географско-информационна система (ГИС модел) като инструмент за пространствен анализ и разработване на Концепция за пространствено развитие на община Гърмен.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Опазване на околната среда, превенция на природни рискове и климатична сигурност

Настоящата специфична цел съдържа мерки за опазване на биоразнообразието и подобряване на околната среда, адаптирането й към настъпващите климатични промени и постигане на устойчиво и ефективно използване на природните ресурси.

Екологичното измерение в изпълнението на настоящия план е от основно значение, както за запазването на природните ресурси, така и за недопускането на замърсявания, които могат да имат отрицателно въздействие върху здравето на хората и останалите живи организми, от които зависи баланса на местните екосистеми.

Мярка 1.4.1. Подобряване и развитие на инфраструктура за третиране на отпадъци и внедряване на съвременни технологии.

Дейностите включват насърчаване на разделно събиране на отпадъците, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологично обезвреждане в изпълнение на Пътната карта за ефективно използване ресурсите на Европа в периода до 2020 г.

Мярка 1.4.2. Увеличаване и поддържане на зелените площи/вкл.паркове и площади/.

Дейностите за изпълнение са свързани с увеличаване на дървесната растителност в терените за озеленяване; поддържане на съществуващите озеленени площи и отреждане на терени за нови такива, както и с поддържане на гробищни паркове и други прилежащи територии.

Мярка 1.4.3. Опазване и възстановяване на природното наследство и биологичното разнообразие.

Тук се включва насърчаване опазването и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемите - дейности по изграждане на екологосъобразна инфраструктура на обектите, включени в Екологичната система от защитени зони в Европейския съюз „Натура 2000" и разработване на планове за управление на защитени територии и природни забележителности.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Откроряване на конкурентни предимства на местния потенциал и стимулиране на местната икономика

Тази стратегическа цел е идентифицирана, за да акцентира върху основни слаби и силни характеристики на общината и превръщането им в конкурентни предимства на национално ниво чрез прилагане на комплекси икономически мерки. В допълнение са изведени потребностите на местната икономика и са предложени решения за отчетените проблеми. За постигане на стратегическата цел ще допринесат приоритет 2 – устойчиво развитие на туризма, селското и горското стопанство и приоритет 3 – повишаване жизнения стандарт на населението и развитие на местната икономика.

ПРИОРИТЕТ 2: Устойчиво развитие на туризма, селското и горското стопанство

Селското стопанство е един от основните компенсатори на негативните предизвикателства на продължаващата финансово-икономическа криза, обезлюдяването на малките населени места и деградацията на местните общности. Финансовото подпомагане за увеличаване на конкурентоспособността на МСП във всички сектори е основна политика в рамките на помощта от ЕС, особено чрез интервенции, стимулиращи цялостното подобряване на бизнес средата; повишаване на производителността; улесняване на достъпа до нови пазари и интернационализацията на българските фирми; съкращаване на пътя до крайните клиенти; разработване, пазарна реализация и маркетинг на нови продукти, процеси, услуги и бизнес-модели; засилено навлизане и трансфер на иновациите на пазара; ресурсната ефективност, достъп до качествени бизнес консултации и т.н. В този контекст фирмите и предприемачите от община Гърмен, трябва да бъдат готови да се възползват от тези условия и възможности за подкрепа.

Възможност за общинската икономика е безалтернативно развитие на туристическия сектор и на свързаното с него екологично земеделие и животновъдство. На територията на общината има богати и разнообразни природни

и културно-исторически ресурси, които предопределят развитието на ефективни видове и форми туристически дейности с висока добавена стойност.

Развитието на инфраструктурата на културата и експонирането на културното наследство в община Гърмен се разглеждат като предпоставка за развитие на културен туризъм. Общината е с потенциал за привличане на посетителски и инвеститорски интерес и развитие на специфичен туризъм, а оттам, създаване на привлекателни работни места за младите хора и преодоляване на повсеместния проблем с младежката безработица.

Приоритетът включва три специфични цели, постигането на които ще допринесе за устойчивото развитие на туризма, селското и горското стопанство.

Описаните мерки ще намерят подкрепа по оперативните програми „Региони в растеж" 2014–2020 г., „Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г. и "Програма за развитие на селските райони" 2014-2020 г., също така чрез насърчаване на публично-частното партньорство, както и от други финансови източници, насърчаващи устойчивото развитие.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. Доразвиване на селското стопанство

Мярка 2.1.1. Въвеждане на алтернативно земеделие и разширяване и поддържане на териториите на традиционното земеделие и отраслите на преработвателната промишленост.

Инвестиционната политика е необходимо да се насочи към използване на потенциала с високи конкурентни предимства и към разнообразяване на традиционното, с развитие на алтернативно земеделие.

Мярка 2.1.2. Развитие на животновъдството и свързаните с него отрасли от преработвателната промишленост.

Основна крачка към цялостното развитие на животновъдството е разширяването му във видово и количествено отношение и повишаване на качествения показател на продукцията.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Балансирано развитие на горското стопанство

Мярка 2.2.1. Обновяване, поддържане и залесяване на горския фонд.

Мярка от изключителна важност за опазване на околната среда и екологичното равновесие.

Мярка 2.2.2. Използване на горския ресурс в дървообработвателната промишленост.

Рационално и рентабилно използване на горите за целите на дървообработвателната промишленост, допринасяйки и за местното икономическо развитие.

Мярка 2.2.3. Създаване на предпоставки за обособяване на туристически обекти и зони за отдих в горските територии.

Насочване на инвестиционната политика към създаването на условия и зони за отдих на местното население и потенциални туристи сред природата.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.3. Провеждане на активна местна политика за популяризиране на община Гърмен, като туристическа дестинация

Мярка 2.3.1. Комплексно маркетингово представяне и реклама на общината.

Тук се включват маркетинга и рекламата на туристически продукти на общината с природен и културно-исторически потенциал. Получените резултати от маркетингови проучвания на потребителското търсене, определят и необходимостта от диверсификация на продуктите и обогатяването им с нови методики, процедури и програми.

Мярка 2.3.2. Съхраняване и поддържане на туристически обекти.

С мярката се цели постоянно наблюдение състоянието на туристическите обекти и ценности и дейности по тяхното поддържане и съхраняване.

ПРИОРИТЕТ 3: Повишаване жизнения стандарт на населението и развитие на местната икономика

Развитието на местната и регионалната икономика е от изключителна важност за повишаване на реалните доходи и жизнения стандарт на населението.

Развивайки традиционните си отрасли от промишлеността като хранително-вкусова, дърводобивна, мебелна промишленост и селско стопанство, община Гърмен ще повишава степента на устойчиво и ефективно използване на местните ресурси, а това от своя страна ще доведе до постигане на заложения приоритет.

Приоритетът включва три специфични цели, постигането на които ще създаде предпоставки за повишаване на конкурентоспособността на местната икономика.

Описаните дейности и мерки ще намерят подкрепа главно по оперативните програми „Региони в растеж” 2014-2020 г., „Развитие на човешките ресурси“ 2014-

2020 г., “Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020 г. и Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Доразвиване на традиционни отрасли и въвеждане на алтернативни

Мярка 3.1.1. Подкрепа за развитие на хранително-вкусовата промишленост и използване на местния поземлен ресурс.

Създаване на взаимовръзка между земеделските производители и големите производители, с цел оползотворяване на произведената продукция.

Мярка 3.1.2. Създаване на условия за развитие на алтернативно земеделие и животновъдство.

Използване на природните дадености и ресурс, с цел осигуряване заетост на населението чрез създаване на предприятия и ферми за преработка на продукцията.

Мярка 3.1.3. Повишаване доходите на заетите в традиционните отрасли

Дейностите включват развитие на традиционно земеделие и животновъдство и създаване на повече сдружения за стимулиране на местното производство и повишаване доходите на заетите в секторите.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. Подкрепа за повишаване конкурентоспособността на малкия и среден бизнес

Мярка 3.2.1 Подобряване на съществуващия местен малък и среден бизнес.

МСП, които са предпоставка за осигуряване на базовото ниво на заетост и доходи на местното население, са най-уязвими в условията на икономическа криза. Целта е предприятията да подобрят своята устойчивост чрез следните дейности: подпомагане на технологичното им обновление; въвеждането на стандарти за качество; повишаване на производителността и ефективността им на работа; подобряване на достъпа до нови пазари и интернационализация на МСП; използване и достъп до ИКТ; внедряване на иновации в предприятията. Препоръчват се иновации, които подкрепят въвеждането на нисковъглеродни, енергийно ефективни и безотпадни технологии, както и оползотворяването и рециклирането на по-голямо количество отпадъци.

Мярка 3.2.2. Насърчаване на предприемачеството, стартиране и развитие на икономически дейности в нови МСП.

Обхватът на дейностите включва подкрепа за създаване на нови микро и малки предприятия в района на община Гърмен; създаване на нова предприемаческа

култура; насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда, включително и социалното предприемачество за безработни лица, хора с увреждания и лица от групи в неравностойно положение.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3. Насърчаване на сътрудничеството между производителите

Мярка 3.3.1. Насърчаване сдружаването на производителите, кооперирането и клъстерите.

Насърчаване на кооперирането между местните предприятия чрез подпомагане на клъстерирането и предоставянето на подкрепа за създаването на конкурентна среда в производството.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: Развитие на човешките ресурси и повишаване равнището на заетост

Фокусът на третата стратегическа цел на ОПР на община Гърмен е поставен върху комплексното развитие на човешките ресурси. Залагането на така формулираната стратегическа цел в областта на развитието на човешките ресурси се обосновава с необходимостта от решаване на констатираните, продължително проявяващи се проблеми в социалното развитие. Тези проблеми са свързани с негативното демографско развитие на община Гърмен и свързания с това процес на обезлюдяване на територията; влошените характеристики на населението; неблагоприятните характеристики на пазара на труда в района; степента на развитост на социалната инфраструктура и възможностите за задоволяване на социалните потребности на населението.

Посочената стратегическа цел е насочена и към създаване на условия за по-ефективно използване на наличните човешки ресурси, на потенциала на изградената и предвидената за изграждане нова социална инфраструктура, за постигане целите на интегрираното развитие на общината през следващия програмен период.

Стратегическата цел, включва един основен приоритет, който обхваща една твърде широка, разнообразна, но в същото време комплексна тематика и се нуждае от интегрирани дейности и проекти.

ПРИОРИТЕТ 4: Повишаване на заетостта и развитие на човешкия потенциал

Приоритетът е ориентиран към разширяване на достъпа до качествено образование; постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда; създаване на условия за качествена заетост, гарантираща социално включване; изграждане на адекватна инфраструктура за

образование и здравеопазване; осигуряване на по-добър здравен статус на населението и подобряване на социалното включване и равнището на заетост.

Приоритетът включва мерки, които целят постигането на четири специфични цели.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.1. Повишаване образователното равнище на населението

Планираните мерки и дейности са насочени към осъвременяване на системата на образованието и постигане на по-голяма гъвкавост спрямо бързо променящите се потребности на пазара на труда. Националната програма за развитие „България 2020" предвижда цялостно модернизиране на образователната система на всички нива, което ще благоприятства за пълноценната професионална и лична реализация. С оглед на поставените национални цели по стратегия „Европа 2020": да се намали делът на преждевременно напусналите училище до 11%, а делът на завършилите висше образование на възраст 30-34 да достигне до 36% е необходимо да се отдели специално внимание на развитието на образованието.

Мерките целят да отговорят на належащите нужди както по отношение на подобряване достъпа до образование и качеството на образованието, така и за модернизацията на образователната инфраструктура.

Мярка 4.1.1. Подобряване качеството на образование и създаване на условия за равен достъп до образование (вкл. и на лица от уязвимите групи).

Специални усилия трябва да бъдат положени за тези групи, които са изправени пред затруднения в обучението и/или са в подчертано неравностойно положение.

Това ще стане възможно чрез прилагането на съвременни образователни политики, насочени към потребностите на обучаваните и насърчаване прилагането на разнообразни форми и начини на обучение. Ключовите операции ще бъдат насочени към ефективно финансиране за осигуряване на равен достъп и повишаване резултатите от образованието. Възможните дейности включват подкрепа за професионалните и специализирани училища, стипендии за деца с изявени дарби; програми за ограмотяване, основно сред уязвимите групи; засилване на взаимодействието между образователните институции и бизнеса; включване на работодатели и институции от трудовия пазар в разработването на учебните програми, с цел повишаване на предприемаческите умения и пригодността за заетост.

Мярка 4.1.2. Намаляване на броя ученици, преждевременно напускащи училище.

Намаляване на преждевременно напускащите училище и осигуряването на равен достъп до качествено образование на всички нива на задължителното образование (предучилищно, основно и средно) е основна предпоставка за приобщаващия растеж. Това предполага цялостна политика за предотвратяване на ранното напускане на училище и осигуряването на превенции, интервенции и компенсации със специален фокус върху ромското население. Дейностите включват разработване на програми за привличане и задържане на децата в училище съобразно специфичните местни условия; създаване на условия за преминаване от по-ниските към по-високите степени на образование; осигуряване на достъп до образование за лицата от населени места без функциониращи училища (по линия на ученическите пътувания, чрез интернет обучение и др.).

Мярка 4.1.3. Учене през целия живот и пълноценно личностно развитие.

Ученето през целия живот е важна област на национална, регионална и общинска политика, с очаквана подкрепа със средства от европейските фондове, в която ресурсите ще бъдат насочени към изграждането на капацитет, с цел подобряване на предлагането и достъпа до възможности за качествено професионално обучение и повишаване на квалификацията/преквалификация на възрастни и осигуряването на по-лесен достъп до целеви обучения, информационни и демонстрационни дейности, особено за земеделските производители и горските стопани. Мярката включва и дейности за изработване на модели, ориентирани към интересите и потребностите на децата за пълноценно личностно развитие.

Мярка 4.1.4. Придобиване на компетентности в съответствие с изискванията на пазара на труда.

Дейностите могат да се обобщят в осигуряване на финансови, материално-технически и административни предпоставки за формиране на практически умения в съответствие с изискванията на пазара на труда, като внедряване на система за прогнозиране потребностите на пазара на труда от работна сила и изготвяне на програми за ранно професионално ориентиране.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.2. Осигуряване на висококачествени социални и здравни услуги за повишаване качеството на живот

Основен фактор за определяне качеството на живот в дадена община е възможността за жителите й да получават здравни и социални услуги.

Мярка 4.2.1. Разширяване на териториалния обхват, качеството и броя на здравни и социални услуги.

Тази мярка включва подобряване на "меката" инфраструктура, свързана с количеството и качеството на предлаганите здравни и социални услуги в заведения с добре изградена инфраструктура и висококвалифициран персонал.

Мярка 4.2.2. Предотвратяване на рискове, водещи към социална изолация.

Тук се включват дейности за подпомагане на субсидираната заетост на уязвимите групи, която да помага на хората в риск от бедност и социално изключване да се завърнат на работа, предоставяне на равни възможности за трудова заетост на лица от уязвимите групи, търсещите работа.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.3. Предотвратяване отпадането от пазара на труда

Основен акцент на общинската политика през следващия планов/програмен период с подкрепата на европейските фондове ще бъде подкрепата за преодоляване на съществуващите дълбоки несъответствия между търсенето и предлагането на работна сила чрез повишаване на институционалния капацитет и осигуряването на инструменти, необходими за извършване на по-ефективни обществени услуги по заетост. От изключителна важност е своевременна, гъвкава и адекватна реакция в търсенето и предлагането на пазара на труда.

Мярка 4.3.1. Подкрепа за превенция на отпадането от пазара на труда.

Съвместните дейности ще бъдат насочени към осигуряване на условия за трайна заетост на лицата в трудоспособна възраст; предлагане на качествени услуги при търсене на работа; подпомагане на социално-икономическата интеграция на социално-слабите лица.

Мярка 4.3.2. Осигуряване на достъп до програми за професионално ориентиране и предприемачество.

За повишаване пригодността на заетост се включват дейности по осигуряване на обучение за придобиване на квалификация и ключови компетентности от млади безработни без трудов опит, свързани с навременното им включване в пазара на труда и насърчаване на предприемачеството.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.4. Насърчаване на научноизследователска и развойна дейност

Мярка 4.4.1. Подкрепа за интелигентен растеж и развойна дейност в селското стопанство.

Интелигентният растеж е основна цел на европейско ниво. Целенасочената подкрепа ще допринесе пряко до развитие на селското стопанство, който е традиционен отрасъл в общината.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4: Ефективно управление с широко участие на местната общност

Подобряването на институционалния капацитет и достъпа до ефективни публични услуги са необходими условия за създаването на благоприятна бизнес и социална среда за по-висока конкурентоспособност, социално сближаване и икономически растеж. Електронното правителство, качествените и ефективни обществени услуги за гражданите и бизнеса, както и ефективността на администрацията все още са значителни предизвикателства за много общини.

Изведен е един приоритет за постигането на целта – добро управление в полза на местната общност и бизнеса.

Финансирането на дейностите ще се осъществи главно по Оперативна програма „Добро управление” 2014-2020.

ПРИОРИТЕТ 5: Добро управление в подкрепа на бизнеса, НПО и гражданите

За постигане на оптимално добро управление в полза на местната общност и бизнеса в рамките на приоритета ще се предприемат действия за подобряване процеса на стратегическо планиране, контрол и мониторинг на местно ниво, както и за предоставяне на пълния пакет от услуги за гражданите и бизнеса.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.1. Подобряване процесите на управление чрез укрепване на административния капацитет

Мярка 5.1.1. Повишаване на професионалните и ключови компетенции на служителите в общинска администрация.

Мярката цели подобряване на ефективността в работата и повишаване на професионалните и ключови компетентности на служителите в общинската администрация чрез провеждане на обучения, семинарии, обмяна на опит и др.

Мярка 5.1.2. Въвеждането на нови управленски подходи, стандарти, предоставяне на правомощия и партньорство.

Тук се включват разработването на иновационни подходи в комуникацията с партньорите, структурите на гражданското общество, въвеждането на стандарти на

обслужване, делегирането на права до кметовете и кметските наместници в селата и въвеждането на последващи контролни и мониторингови наблюдения.

Мярка 5.1.3. Прилагане на ефективни политики за намаляване на административната тежест за бизнеса и домакинствата и оптимално изразходване на финансовите ресурси.

В тази мярка ще се анализират и обследват общинските сгради, ще се оптимизират регулаторните и разрешителните режими за функционирането на малкия и среден бизнес. Тук ще се обърне внимание и върху минимизирането на административните разходи по заявяването и получаването на документи, свързани с ежедневния живот на населението, което ще доведе до намаляване на средствата, заплащани от физическите лица при получаване на комплексни документи.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.2. Достъп до качествени обществени услуги

В рамките на тази цел ще се реализират дейности и проекти за осигуряване на по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса и включва подпомагане на следните мерки:

Мярка 5.2.1. Предоставяне на интегрирани услуги и пълен пакет от услуги за гражданите и бизнеса.

Тук се предвижда намаляване и поетапно премахване на усложнените процедури, свързани с предоставяне на услуги и въвеждане и утвърждаване на комплексно административно обслужване.

Мярка 5.2.2. Инвестиции в информационни технологии и прилагане на електронно управление.

Тук се включват дейности за оптимизиране и подобряване на електронното управление.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.3. Подобряване управлението на процеси и дейности

Мярка 5.3.1. Поддържане и развитие на механизмите за обществени консултации.

Тук се включва създаване на нови форми за ефективно участие на неправителствените организации и гражданите в процеса на стратегическо планиране и прилагането на политиката за общинско развитие.

Мярка 5.3.2. Развитие на междуобщинско и транснационално сътрудничество.

Транснационалното и междуобщинско сътрудничество ще продължат да се развиват като инструменти за трансфер на опит и добри практики между европейските райони в области, покриващи идентифицираните нужди на регионите и определените тематични цели на Общата стратегическа рамка.

Налични са възможности за изпълнение на многостранни проекти от общ интерес за осъществяване на дейности в следните области: опазване на околната среда; развитие на транснационални транспортни и комуникационни мрежи; намаляване на опасностите от технологични и природни рискове; социални услуги в общността; изграждане на мрежи за трансфер на технологии и знания.

Мярка 5.3.3. Насърчаване на публично-частното партньорство.

Публично-частното партньорство е добър модел за засилване на сътрудничеството, обмяната на добър опит и практики и повишаване качеството на предлаганите стоки и услуги.

III. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Индикативната финансова таблица на Общинския план за развитие на община Гърмен за периода 2014–2020 г. /виж таблица 16/, обобщава необходимите ресурси за реализацията на плана и представлява финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението му от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Ресурсите за реализацията на плана включват само планираните средства за реализацията на ключовите за развитието на общината мерки и проекти, които разширяват възможностите за инвестиции и мобилизират допълнителни ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл индикативната финансова таблица не включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии /трансфери/ или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието й през периода до 2020 г.

Компонентите на индикативната финансова таблица обхващат:

- определените приоритети за устойчиво интегрирано местно развитие през периода до 2020 г., общия и годишния обем на планираните средства за тяхната реализация;
- източниците на финансиране за реализация на приоритетите в развитието на общината, като се имат предвид мерките и проектите, които ще бъдат включени в конкретна програма за реализация на плана;
- относителния дял на предвидените средства по източници на финансиране в общата сума на поетите финансови ангажименти за реализацията на плана.

Общата сума на поетите финансови ангажименти, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

1 Таблица 16 Индикативна финансова таблица /хил. лв./

Период 2014-2020	Местно публично финансиране			Външно публично финансиране						Частно финансиране		ОБЩО
ПРИОРИТЕТ	**Общински бюджет**	**Местни публични фондове**	**Общ дял (%)**	**Централен бюджет**	**Общ дял (%)**	**Фондове на ЕС(1-5)***	**Общ дял (%)**	**Други източници**	**Общ дял (%)**	**Фондове, фирми**	**Общ дял (%)**	
Приоритет 1: Изграждане и осъвременяване на инфраструктура за интегрирано пространствено развитие и опазване на околната среда	6 579	0	6,20	9 339	8,80	90 202	85,00	0	0	0	0	106 120
Приоритет 2: Устойчиво развитие на туризма, селското и горското стопанство	1 534	0	7,60	1 735	8,60	14 631	72,50	0	0	2 280	11,30	20 180
Приоритет 3: Повишаване жизнения стандарт на населението и развитие на местната икономика	80	0	1,00	760	9,50	6 800	85,00	0	0	360	4,50	8 000
Приоритет 4: Повишаване на заетостта и развитие на човешкия потенциал	270	0	8,00	183	5,40	2 873	85,00	0	0	54	1,60	3 380
Приоритет 5: Добро управление в подкрепа на бизнеса, НПО и гражданите	19	0	3,00	76	12,00	537	85,00	0	0	0	0,00	632
ОБЩО:	8 067	0	6,13	11 171	8,74	107 009	83,17	0	0	1 915	1,95	138 312

IV. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

1. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие на община Гърмен е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ОПР. Тя отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. За целите на плана са използвани два вида индикатори: *индикатори за резултат и индикатори за въздействие*. Индикаторите обхващат както физически характеристики (параметри), така и финансови по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни.

Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. По някои от мерките или приоритетите могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са (по възможност) количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на специфичните и стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие са взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2014-2020 г.

За разработването на индикаторите е използвана SMART концепцията, а именно:

- Specific – точност – индикаторите трябва да са конкретни и положителни.
- Measurable – измеримост – индикаторът трябва да бъде насочен към желано бъдещо състояние (в сравнение с базовия индикатор) и да бъде количествено определен, така че да позволява измерване. Внимание следва да се обърне на мерната единица.

- Available/Achievable – постижим – трябва да бъде възможно да се получат данни за стойността на всеки индикатор и то във времето, когато са необходими.
- Relevant/Realistic – реалистичен – индикаторът трябва да бъде свързан с целта на проекта и също така да бъде реалистичен
- Timely – съобразен с времето – индикаторът трябва да бъде постигнат в ограничен период от време, което следва да се вземе предвид и да се посочи в проекта.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на общината до 2020 г. са посочени в матрица на индикаторите /вж. Таблици 17 и 18/. Всеки индикатор е с посочени мерни единици, източници на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане, изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на Общинския план за развитие.

МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН ПРЕЗ ПЕРИОДА 2014-2020 Г.

Таблица 17 Матрица на индикаторите за резултат /в хил. лв/.

Приоритет, мярка	Индикатор за резултат	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност	Целева стойност
Приоритет 1: Изграждане и осъвременяване на инфраструктура за интегрирано пространствено развитие и опазване на околната среда					
Мярка 1.1.1. Изграждане на подходяща транспортна и пътна инфраструктура (вкл. до туристическите обекти)	10 асфалтирани улици; 2 рехабилитирани главни улици; 600 м. бетонирани улици; 3 ремонтирани улици с настилка от бетон или калдаръм – 3 000 м. Ремонтирани улици с обща дължина - 7 000м. Изградени нови улици – 100 м. Изградени 13 км. тротоари.	Държавни институции - министерства, агенции и ОбА.	ежегодно	Н/П	25 020
Мярка 1.1.2. Развитие на ефективна енергийна и съобщителна инфраструктура	Изградени 3 нови трафопоста; 1 изцяло електрифицирано село; 5 км. разширена ел. мрежа в 5 села; Подобрено състояние на една енергийна мрежа; Преместени 10 бр. ел. стълбове от улични платна; Изградена 1 безжична интернет мрежа.	Държавни институции - министерства, агенции и ОбА.	ежегодно	Н/П	9 500
Мярка 1.1.3. Реконструкция и изграждане на ВиК инфраструктура	3 новоизградени резервоара; Изграден 16 км. нов водопровод; Разширена съществуваща водопроводна мрежа с 20 км.; Подменена стара водопроводна мрежа с 50 км.; Изградена 16 км. нова канализация; Подменена 50 км. стара канализация.	Държавни институции - министерства, агенции и ОбА:	ежегодно	Н/П	27 000
Мярка 1.2.1. Модернизация на образователната инфраструктура	5 санирани училища; Изграден 1 физкултурен салон в село Долно Дряново; Подобрена МТБ на 1 училище в с. Долно Дряново; 1 изграден административен корпус в училището в с.	МОН; РИО; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	8 300

	Дебрен; 1 изграден физкултурен салон в училището в с. Дебрен; 1 изградена детска площадка в с. Дебрен.				
Мярка 1.2.2. Подобряване на инфраструктурата за здравеопазване, социални и обществени услуги	Ремонтирани и оборудвани 7 обществени сгради/кметства/; Построена 1 нова обществена сграда/кметство/; Разкрити 2 нови услуги-Звено „Майка и бебе“ и „Дневен център за деца“	МЗ; МТСП; АСП; РДСП; ДСП; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	9 600
Мярка 1.2.3. Подобряване и модернизиране на културната и спортната инфраструктура	Ремонтирани 2 читалища; 1 читалище с подобрена МТБ; Изграден 1 младежки център; Изградена 1 многофункционална зала; Реставрирани 3 археологични обекти; Изградена и осветена 1 алея; Поставени 50 броя пейки и кошчета за отпадъци; Изграден 1 културен център; Изградени 3 многофункционални площадки; Обновени 7 стадиона.	МК; ММС; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	17 700
Мярка 1.3.1. Съгласуваност между устройствено и стратегическо планиране на територията	Изменение на 5 регулационни плана; Изготвени 2 нови кадастрални карти.	ОбА	два пъти за периода	Н/П	5 100
Мярка 1.4.1. Подобряване и развитие на инфраструктура за третиране на отпадъци и внедряване на съвременни технологии	Заличено 1 нерегламентирано сметище в с. Марчево.	МОСВ; ОбА.	ежегодно	Н/П	500
Мярка 1.4.2. Увеличаване и поддържане на зелените площи/вкл.паркове и площади/	Изграден 1 нов парк в с. Огняново; Изградени 3 броя нови екопътеки; Озеленени 20 кв.м. площи; Постоянно поддържани 5 броя паркове и градинки; Постоянно поддържани 16 броя гробищни парка.	ОбА	ежегодно	Н/П	2 400
Мярка 1.4.3. Опазване и възстановяване на природното наследство и	Възстановени 4 броя мира/аязма.	МОСВ; ОбА.	ежегодно	Н/П	1 000

биологичното разнообразие					
Приоритет 2: Устойчиво развитие на туризма, селското и горското стопанство					
Мярка 2.1.1. Въвеждане на алтернативно земеделие и разширяване и поддържане на територите на традиционното земеделие и отраслите на преработвателната промишленост	2 дерета коригирани и бетонирани; Изградени 5 км. напоителни канали; Ремонтирани 15 км. съществуващи канали; Изградени 2 броя водоеми; Ремонтирани 20 км. селскостопански пътища.	МЗХ; ДФЗ; ОбА.	ежегодно	Н/П	4 000
Мярка 2.1.2. Развитие на животновъдството и свързаните с него отрасли от преработвателната промишленост	Създадени нови месодайни породи едър и дребен рогат добитък; Създадени нови мандри и кланици; Подобрен генофонд.	МЗХ; ДФЗ; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	150
Мярка 2.2.1. Обновяване, поддържане и залесяване на горския фонд	1000 дка залесени горски територии	ДГС; ОГС; ОбА.	ежегодно	Н/П	3 000
Мярка 2.2.2. Използване на горския ресурс в дървообработвателната промишленост	Създадени 2 предприятия за производство на мебели; Създадено 1 предприятие за производство на пелети.	ОГС; ОбА; Бизнес структури.	два пъти за периода	Н/П	100
Мярка 2.2.3. Създаване на предпоставки за обособяване на туристически обекти и зони за отдих в горските територии	Изградени горски пътища, еко пътеки, кътове за отди.	ОГС; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	350
Мярка 2.3.1. Комплексно маркетингово представяне и реклама на общината	1 бр. развит регионален туристически продукт	ОбА; Бизнес структури.	ежегодно	Н/П	100
Мярка 2.3.2. Съхраняване и поддържане на туристически обекти	Създадена подходяща среда за развитие на туризъм	ОбА; Бизнес структури.	ежегодно	Н/П	1 080
Приоритет 3: Повишаване жизнения стандарт на населението и развитие на местната икономика					

Мярка 3.1.1. Подкрепа за развитие на хранително-вкусовата промишленост и използване на местния поземлен ресурс	Създадени 2 предприятия в сектора на хранително-вкусовата промишленост	ФЕС; ОбА; Бизнес структури.	два пъти за периода	Н/П	700
Мярка 3.1.2. Създаване на условия за развитие на алтернативно земеделие и животновъдство	Технологично преоборудвани 8 земеделски и животновъдни стопанства.	ФЕС; ОбА; Бизнес структури.	два пъти за периода	Н/П	800
Мярка 3.1.3. Повишаване доходите на заетите в традиционните отрасли	По-високи доходи за над 4 000 души.	Бизнес структури	два пъти за периода	Н/П	100
Мярка 3.2.1 Подобряване на съществуващия местен малък и среден бизнес	Разширен брой пазари - 10 бр. и асортимент в предприятията - 10 бр.; Повишено качество и продажби на произведената продукция.	МИЕТ; ОбА; Бизнес структури.	два пъти за периода	Н/П	100
Мярка 3.2.2. Насърчаване на предприемачеството, стартиране и развитие на икономически дейности в нови МСП	Развито тютюнопроизводство и билкопроизводство; Изградени зеленчукови оранжерии; Развити местни занаяти; Реализирана развойна дейност и др.	МИЕТ; ОбА; Бизнес структури.	два пъти за периода	Н/П	250
Мярка 3.3.1. Насърчаване сдружаването на производителите, кооперирането и клъстерите	Развито тютюнопроизводство и билкопроизводство; Изградени зеленчукови оранжерии; Развити местни занаяти; Реализирана развойна дейност и др.	МИЕТ; ОбА; Бизнес структури и НПО.	два пъти за периода	Н/П	50
Приоритет 4: Повишаване на заетостта и развитие на човешкия потенциал					
Мярка 4.1.1. Подобряване качеството на образование и създаване на условия за равен достъп до образование (вкл. и на лица от уязвимите групи)	Предотвратено отпадане на над 100 ученици от образователната система.	МОН; РИО; НПО; АСП; РДСП; ДСП; ОбА.	ежегодно	Н/П	250
Мярка 4.1.2. Намаляване на броя ученици, преждевременно напускащите училище	Предотвратено отпадане на над 100 ученици от образователната система.	МОН; РИО; НПО; АСП; РДСП; ДСП; ОбА.	ежегодно	Н/П	250

Мярка 4.1.3. Учене през целия живот и пълноценно личностно развитие	Проведени 10 професионални обучения.	МОН; РИО; НПО; ЦПО; ДБТ; ОбА.	ежегодно	Н/П	30
Мярка 4.1.4. Придобиване на компетентности в съответствие с изискванията на пазара на труда	4 бр. осъществени проекти, адекватни на изискванията на пазара на труда.	МОН; РИО; НПО; ЦПО; ДБТ; ОбА.	ежегодно	Н/П	50
Мярка 4.2.1. Разширяване на териториалния обхват, качеството и броя на здравни и социални услуги	Създадени 2 нови социални услуги	МЗ; МТСП; АСП; РДСП; ДСП; ОбА.	ежегодно	Н/П	1 000
Мярка 4.2.2. Предотвратяване на рискове, водещи към социална изолация	Създадени 2 нови социални услуги	МЗ; МТСП; АСП; РДСП; ДСП; ОбА.	ежегодно	Н/П	1 000
Мярка 4.3.1. Подкрепа за превенция на отпадането от пазара на труда	Създадени 3 стажантски програми	МТСП; АЗ; ДБТ; ОбА; Бизнес структури.	ежегодно	Н/П	50
Мярка 4.3.2. Осигуряване на достъп до програми за професионално ориентиране и предприемачество	Професионално ориентирани над 50 млади хора	МТСП; МОН; ЦПО; ДБТ.	ежегодно	Н/П	100
Мярка 4.4.1. Подкрепа за интелигентен растеж и развойна дейност в селското стопанство	Развито тютюнопроизводство и билкопроизводство; Изградени зеленчукови оранжерии; Развити местни занаяти; Реализирана развойна дейност и др.	МИЕТ; МЗХ; ДФЗ; НПО; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	50
Приоритет 5: Добро управление в подкрепа на бизнеса, НПО и гражданите					
Мярка 5.1.1. Повишаване на професионалните и ключови компетенции на служителите в общинска администрация	50 бр. служители в администрацията, подобрили компетенциите си.	МФ; Областна администрация; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	50
Мярка 5.1.2. Въвеждането на нови управленски подходи,	2 бр. въведени стандарти.	Областна администрация;	два пъти за периода	Н/П	60

стандарти, предоставяне на правомощия и партньорство		ОбА.			
Мярка 5.1.3. Прилагане на ефективни политики за намаляване на административната тежест за бизнеса и домакинствата и оптимално изразходване на финансовите ресурси	Формирана 1 гражданска група за участие в прилагането на местни данъчни политики; 5 общински сгради обследвани и снабдени с технически паспорти.	Областна администрация; ОбА; Бизнес структури.	два пъти за периода	Н/П	72
Мярка 5.2.1. Предоставяне на интегрирани услуги и пълен пакет от услуги за гражданите и бизнеса	Внедрена 1 интегрирана информационна система.	ФЕС; Областна администрация; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	20
Мярка 5.2.2. Инвестиции в информационни технологии и прилагане на електронно управление	1 бр. администрация въвела електронно управление.	МФ; Областна администрация; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	70
Мярка 5.3.1. Поддържане и развитие на механизмите за обществени консултации	Разработен 1 бр. механизъм за обществени консултации.	ОбА	два пъти за периода	Н/П	10
Мярка 5.3.2. Развитие на междуобщинско и транснационално сътрудничество	Разработени и изпълнени 3 транснационални и 2 междуобщински проекти.	ФЕС; Областна администрация; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	350

МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Таблица 18 Матрица на индикаторите за въздействие

Стратегическа цел, специфична цел	Индикатор за въздействие	Мярка	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност	Целева стойност
Стратегическа цел 1: Опазване на околната среда и подобряване на инфраструктурата и свързаността на териториите						
Специфична цел 1.1. Изграждане и подобряване на техническата инфраструктура	асфалтирани, бетонирани и рехабилитирани улици; изградени нови улици; изградени тротоари; изградени нови трафопостове; изцяло електрифицирани села; разширена и подобрена енергийна мрежа; изградена безжична интернет мрежа; новоизградени резервоари; изграден нов водопровод; разширена съществуваща водопроводна мрежа; подменена стара водопроводна мрежа; изградена нова канализация; подменена стара канализация.	мерки 1.1.1; 1.1.2; 1.1.3.	Държавни институции - министерства, агенции и ОбА.	ежегодно	Н/П	61 520
Специфична цел 1.2. Изграждане и подобряване на социалната инфраструктура	санирани училища; изградени физкултурни салони; подобрена МТБ в училища; изграден административен корпус в училище; изградени детски площадки: ремонтирани и оборудвани обществени сгради/кметства/; построена нова обществена	мерки 1.2.1; 1.2.2; 1.2.3.	МОН; РИО; МЗ; МТСП; АСП; РДСП; ДСП; МК; ММС; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	35 600

	сграда/кметство/;разкрити нови социални услуги; ремонтирани читалища с подобрена МТБ; облагодетелствани жители на общината; изграден младежки център; изградена многофункционална зала; реставрирани археологични обекти; изградени и осветени алеи; поставени пейки и кошчета за отпадъци; изграден културен център; изградени многофункционални площадки; обновени стадиони.					
Специфична цел 1.3. Интегрирано пространствено развитие на територията	изменени регулационни планове; изготвени нови кадастрални карти.	мярка 1.3.1.	ОбА	два пъти за периода	Н/П	5 100
Специфична цел 1.4. Опазване на околната среда, превенция на природни рискове и климатична сигурност	заличени нерегламентирани сметища; изграден нов парк; изградени нови екопътеки; озеленени площи; постоянно поддържани паркове и градинки; постоянно поддържани гробищни паркове; възстановени мира/аязма.	мерки 1.4.1; 1.4.2; 1.4.3.	МОСВ; ОбА.	ежегодно	Н/П	3 900
Стратегическа цел 2: Откроряване на конкурентни предимства на местния потенциал и стимулиране на местната икономика						
Специфична цел 2.1. Доразвиване на селското стопанство	дерета коригирани и бетонирани; изградени нови напоителни канали; ремонтирани съществуващи канали; изградени нови водоеми; ремонтирани селскостопански пътища; създадени нови месодайни породи едър и дребен рогат добитък; създадени нови мандри и кланици; подобрен генофонд.	мерки 2.1.1; 2.1.2.	МЗХ; ДФЗ; ОГС; ОбА; Бизнес структури.		Н/П	7 000
Специфична цел 2.2.	залесени горски територии;	мерки	ДГС; ОГС;	ежегодно	Н/П	12 000

Балансирано развитие на горското стопанство	изградени горски пътища, еко пътеки и кътове за отдих; създадени предприятия за производство на мебели; създадено предприятие за производство на пелети.	2.2.1; 2.2.2; 2.2.3.	ОбА; Бизнес структури.			
Специфична цел 2.3. Провеждане на активна местна политика за популяризиране на община Гърмен, като туристическа дестинация	развит регионален туристически продукт; създадена подходяща среда за развитие на туризъм.	мерки 2.3.1; 2.3.2.	ОбА; Бизнес структури.	ежегодно	Н/П	1 180
Специфична цел 3.1. Доразвиване на традиционни отрасли и въвеждане на алтернативни	технологично преоборудвани земеделски и животновъдни стопанства.	мерки 3.1.1; 3.1.2; 3.1.3.	ОбА; Бизнес структури.	два пъти за периода	Н/П	1 600
Специфична цел 3.2. Подкрепа за повишаване конкурентоспособността на малкия и среден бизнес	развито тютюнопроизводство и билкопроизводство; изградени зеленчукови оранжерии; развити местни занаяти; реализирана развойна дейност и др.	мерки 3.2.1; 3.2.2.	ОбА; НПО; Бизнес структури.	два пъти за периода	Н/П	6 300
Специфична цел 3.3. Насърчаване на сътрудничеството между производителите	развито тютюнопроизводство и билкопроизводство; изградени зеленчукови оранжерии; развити местни занаяти; реализирана развойна дейност и др.	мярка 3.3.1.	ОбА; Бизнес структури.	два пъти за периода	Н/П	100
Стратегическа цел 3: Развитие на човешките ресурси и повишаване равнището на заетост						
Специфична цел 4.1. Повишаване образователното равнище на населението	предотвратено отпадане на ученици от образователната система; осъществени проекти, адекватни на изискванията на пазара на труда; проведени професионални обучения.	мерки 4.1.1; 4.1.2; 4.1.3; 4.1.4.	МОН; АЗ; ЦПО.	ежегодно	Н/П	880

Специфична цел 4.2. Осигуряване на висококачествени социални и здравни услуги за повишаване качеството на живот	създадени нови социални услуги.	мерки 4.2.1; 4.2.2.	МЗ; МТСП; РДСП; ДСП; ОбА.	ежегодно	Н/П	2 000
Специфична цел 4.3. Предотвратяване отпадането от пазара на труда	създадени стажантски програми; професионално ориентирани млади хора.	мерки 4.3.1; 4.3.2.	МОН; Бизнес структури.	ежегодно	Н/П	150
Специфична цел 4.4. Насърчаване на научноизследователска и развойна дейност	развито тютюнопроизводство и билкопроизводство; изградени зеленчукови оранжерии; развити местни занаяти; реализирана развойна дейност и др.	мярка 4.4.1.	МОН; МЗХ; НПО.	два пъти за периода	Н/П	350
Стратегическа цел 4: Ефективно управление с широко участие на местната общност						
Специфична цел 5.1. Подобряване процесите на управление чрез укрепване на административния капацитет	въведени стандарти за качество; формирана гражданска група за участие в прилагането на местни данъчни политики; издадени технически паспорти на сгради общинска собственост.	мерки 5.1.1; 5.1.2; 5.1.3.	МФ; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	182
Специфична цел 5.2. Достъп до качествени обществени услуги	Администрация, въвела електронно управление; внедрена интегрирана информационна система.	мерки 5.2.1; 5.2.2.	МФ; ОбА.	два пъти за периода	Н/П	90
Специфична цел 5.3. Подобряване управлението на процеси и дейности	разработен механизъм за обществени консултации; разработени и изпълнени транснационални и междуобщински проекти.	мерки 5.3.1; 5.3.2.	ОбА	два пъти за периода	Н/П	360

V. НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА

1. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти. Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща и Програмата за неговата реализация.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на Общинския план за развитие на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана.

За целите на наблюдението и оценката е изградена система, която включва формите и начините за събиране на информация, индикаторите за наблюдение, органа за наблюдение и организацията на работата по наблюдението и оценката, както и системата на докладване и осигуряване на информация и публичност. В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, общинският съвет, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и представителите на гражданското общество в общината.

При актуализацията на Общинския план за развитие следва да се анализира и оцени динамичното въздействие на външните и вътрешните фактори и условия върху социално-икономическите характеристики на развитието на общината и качеството на околната среда, като на тази основа се разработи по-реалистична и адекватна стратегическа рамка и система за управление и изпълнение на целите на плана до края на съответния период.

2. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

Съгласно правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, наблюдението, оценката и актуализацията на ОПР на община Гърмен следва да се позовава на следните принципи:

- единен подход за планиране и програмиране;
- концентрация на ресурсите;

- допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от частни източници и от международни финансови институции;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;
- партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Съгласно чл. 13, ал.3 от ЗРР (3) Общинският план за развитие се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Съгласно чл. 23. от ЗРР кметът на общината има следните задължения:

- да ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на Общинския план за развитие;
- да представя годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие, за одобрение от общинския съвет;
- да осигурява публичност и прозрачност на Общинския план за развитие, както и на действията по реализацията му.

Съгласно Правилника за прилагане на ЗРР:

- Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на Общинския план за развитие;
- Кметът на общината осъществява координация и контрол върху процеса на разработване и съгласуване на Общинския план за развитие.
- Кметът на общината внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет доклади за резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението на Общинския план за развитие, като същите се публикуват и на интернет страницата на общината.
- Кметът на общината и общинският съвет, осигуряват информация и публичност на Общинския план за развитие в съответствие със своите компетенции.

3. НАБЛЮДЕНИЕ НА ОПР НА ОБЩИНА ГЪРМЕН

Изпълнението на Общинския план за развитие се отчита на основата на данните от системата за наблюдение и оценка на Общинския план за развитие.

Изготвят се годишни доклади за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие, като кметът на общината носи отговорността за тяхното представяне за одобрение пред общинския съвет. С цел регулярното наблюдение и отчитане на напредъка по изпълнението на ОПР е необходимо да се изгради стройна система за мониторинг и контрол с ясни задължения и отговорности. В тази връзка се предвижда създаването на постоянна *Работна група* (РГ) към Община Гърмен, която да управлява изпълнението на ОПР и да упражнява контрол и мониторинг върху резултатите от ОПР. Работната група за управление на реализацията на ОПР следва да включва представители на общата и специализираната администрация, представена от съответните дирекции, които имат отношение към заложените в ОПР цели и проекти, както и представители на Общинския съвет. С оглед осигуряването на постоянно обществено участие в изпълнението на ОПР се предвижда включването на представители на неправителствения сектор и общински предприятия. Последните следва да бъдат излъчени като общи представители на съответната група организации. Като подпомагаща и оперативна структура към РГ следва да се създаде постоянно *Координационно звено* (КЗ) на изпълнението на ОПР. За целите на изпълнението на отделните проекти се създават проектни екипи за всеки отделен проект, чиито членове следва да имат позиция и професионален профил, съобразен със спецификата на проектите. Работната група се състои от ръководител, заместник-ръководител, секретар и членове. Секретарят на РГ изпълнява функции и на координатор в Координационното звено на ОПР. Ръководителят на РГ е контактно лице за изпълнението на ОПР за външните за общината институции. Заседанията на работната група следва да се провеждат на всяко тримесечие, а при необходимост – да се свикват и извънредно. В дневния ред на всяко от заседанията задължително ще се отразяват постъпилите предложения от гражданското общество и неправителствения сектор. Работната група следва да изпълнява следните функции:

- да следи за напредъка по изпълнението на ОПР и да организира събирането на изходна информация по приетите индикатори;
- да информира регулярно кмета на общината за постигнатия напредък по изпълнението на ОПР;
- да разработва годишни доклади за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие;
- да следи за разработване на междинна и последваща оценка на ОПР;

- разглежда и приема резултатите от междинната и последваща оценка на ОПР, включително предлага решения на кмета на общината, свързани с препоръки в резултат на междинната оценка;
- организира актуализирането на Общинския план за развитие на община Гърмен;
- обсъжда и взема решения относно възникнали проблеми и обстоятелства, изискващи коригиране на мерки и промени в Програмата за реализация на ОПР;
- обсъжда и инициира промени в ОПР и Програмата за реализация, включително:
  - промени във финансовата рамка;
  - промени в източниците на финансиране;
  - промени в програмата за реализация;
  - промени в структурата и начина на управление на ОПР;
  - други промени.
- предлага на кмета на общината и на общинския съвет действия и решения, свързани с изпълнението на Програмата за реализация на ОПР, включително промени и преразпределения на средствата по ОПР;
- ежегодно предлага на кмета на общината и на общинския съвет размер на капиталови разходи, които да се включат в годишния общински бюджет, за целите на съфинансиране на планираните за съответната година проекти, включени в Програмата за реализация на ОПР;
- отправя предложения за иницииране на публично-частни партньорства (вкл. концесии) по Закона за концесиите и Закона за публично-частното партньорство, във връзка с изпълнението на проекти от ОПР, включително за извършване на предпроектни проучвания – концесионни анализи и анализи за приложимостта на публично-частните партньорства.

Решенията на РГ се формализират чрез протоколи, в които се определят конкретни задачи, срокове и отговорници по отделните решения. Отговорниците могат да бъдат конкретни членове на РГ или колективни структури.

Координационното звено изпълнява подпомагаща роля на Работната група, като ще следи за коректното изпълнение на ОПР и текущото изпълнение на индикаторите, съгласно Програмата за реализация. За всяко тематично направление на проектите ще бъдат съставени *екипи, отговарящи за групите проекти* напр.

Проекти за околна среда, Проекти за образователната инфраструктура, Проекти за социалната инфраструктура, Проекти за културната инфраструктура, Проекти за енергийна ефективност на административни сгради и др. Участници в екипите следва да са съобразени със спецификата на конкретния проект. Тези екипи ще изготвят ежегодна прогноза за необходимите общински средства за съфинансиране на проектите от ОПР, които се подготвят или изпълняват, ще идентифицират потенциални партньори за реализация на ПЧП, ще инициират първоначалната подготовка на проектите до създаването на проектни екипи за всеки проект, включително чрез иницииране на процедури за възлагане на обществени поръчки и изготвяне на технически спецификации за изпълнение на дейности по проектите. Община Гърмен може да възложи *външна техническа помощ* за подпомагане на Работната група, Координационното звено и Екипите за управление на проектите в процеса на реализация на ОПР с цел мобилизиране на подходяща експертиза за изпълнение на отделните дейности – инженерна, социално-икономическа, юридическа.

4. ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Съгласно нормативната уредба Общинския план за развитие, подлежи на следните оценки:

Таблица 19 Видове оценки на Общински план за развитие

	Предварителна оценка	**Междинна оценка**	**Последваща оценка**
Основание	**Основание: чл. 13, ал.2, т. 3от Закона за регионално развитие**	**Основание: чл. 33, ал. 1 от Закона за регионално развитие**	**Основание: чл. 34, ал. 1 от Закона за регионално развитие**
Период за изпълнение	**Успоредно с разработването на ОПР**	**Не по-късно от 4 години от началото на периода на действието на плана**	**Не по-късно от една година след изтичането на периода на действието на ОПР.**
Съдържание	**Прогнозна оценка за въздействието на плана върху процесите**	**1. Оценка на първоначалните резултати от изпълнението; 2. Оценка на степента на постигане на съответните цели; 3. Оценка на ефективността и ефикасността на**	**1. Оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите; 2. Оценка на общото въздействие; 3. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните**

	на социално-икономическо развитие на общината и екологична оценка. Екологичният компонент в оценката оценява доколко стратегията за развитие на общината, определена с плана, съответства на стратегията за опазване на околната среда и критериите за ефективност на политиката за опазване на околната среда.	**използваните ресурси; 4. Изводи и препоръки за актуализация на съответния документ.**	**ресурси; 4. Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.**
Отговорни лица	**Приема се от общинския съвет по предложение на кмета на общината, заедно с ОПР**	**Кметът на общината внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет доклади за резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението на Общинския план за развитие, като същите се публикуват и на интернет страницата на общината.**	

5. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОПР

Актуализацията на ОПР следва да се разработва в съответствие с нормативните изисквания. Съгласно чл. 38. От Правилника за приложение на ЗРР, Общинският план за развитие се актуализира:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в съответствие с актуализирания документ за изпълнение на Областната стратегия за развитие;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на Общинския план за развитие;
- на основата на резултатите от междинната или последващата оценка.

За актуализиране на Общинския план за развитие се разработва актуализиран документ за изпълнение за остатъка от периода на неговото действие.

Изработването и приемането на документа по ал. 2 се извършва при условията и по реда за изработване и приемане на Общинския план за развитие.

За ефективното и ефикасното изпълнение на Общинския план за развитие Програмата за неговата реализация може да се актуализира при необходимост с решение на общинския съвет по предложение на кмета на общината.

При актуализацията на Общинския план за развитие следва да се анализира и оцени динамичното въздействие на външните и вътрешните фактори и условия върху социално-икономическите характеристики на развитието на общината и качеството на околната среда, като на тази основа се разработи по-реалистична и адекватна стратегическа рамка и система за управление и изпълнение на целите на плана до края на съответния период.

Актуализацията на ОПР следва да се прилага както в аналитичната, така и в стратегическата част на документа, поради неразривната причинно-следствена връзка между тях.

VI. ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

1. ЦЕЛИ И ЗНАЧИМОСТ НА ИНФОРМИРАНОСТТА, ПУБЛИЧНОСТТА И ПАРТНЬОРСТВОТО

Съгласно Закона за регионално развитие и Правилника за неговото прилагане, кметът на общината и общинският съвет, осигуряват информация и публичност на Общинския план за развитие в съответствие със своите компетенции. Прозрачност и паралелен контрол по реализацията на плана се осигурява чрез обществено участие, което може да се осъществи чрез:

- самостоятелна паралелна процедура с обществен комитет, на който се предоставя непрекъснато цялата информация за хода на реализацията;
- участие на представители на обществеността в работната група на ОПР.

Главната цел на действията за прилагане на принципа за партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за устойчиво развитие относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на реализация.

Специфичните цели на действията обхващат:

1. Представяне в подходяща форма (публични дискусии, семинари, печатни материали, видеоматериали) на информация за предвижданията на Общинския план за развитие за периода до 2020 г., за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им и очакваните резултати в икономическата и социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околната среда;

2. Фокусиране вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проекти на тази основа в публичния сектор, насочени към подобряване на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;

3. Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред кмета, общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана;

4. Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност за общината;

5. Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за реализация на плана.

2. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ВРЕМЕ НА РАЗРАБОТВАНЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОПР

Организирано бе анкетно проучване сред жители и заинтересовани страни, с което бяха отчетени основни проблеми в състоянието на общината. Резултатите от анкетно проучване показаха проблемите в социално-икономическото развитие на община Гърмен и те намериха отражение в социално-икономическия анализ, в който се съдържат препоръки за развитие, отчетените проблеми на общината, силните характеристики, възможностите, заплахите и слабите страни. Проект на ОПР на община Гърмен 2014-2020 бе качен на сайта на общината и бе публично обсъден преди окончателното му приемане. С оглед изведените препоръки и резултати от анкетирането и отговорите на респондентите спрямо публичността на ОПР Гърмен 2007-2013 г., за настоящия планов период (2014 – 2020 г.) ще се предприемат мерки към допълнително популяризиране политиката на регионално развитие на общината и по-широка публичност на изпълняваните проекти и дейности с обществено значим интерес. Такива мерки могат да бъдат следните: популяризиране чрез обновяване на панела за информация „Развитие” на официалния сайт на община Гърмен и включване на списъци с изпълнени проекти, проекти в процес на изпълнение, планирани проекти; повишаване на публичността по отношение отчетността на ОПР – чрез публикуване на годишните доклади от изпълнението на ОПР, актуализациите му, междинна и последваща оценка; фокусиране вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проекти, насочени към подобряване на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса чрез извеждане в сайта на общината на отделен панел/секция към панел „Развитие” за „Възможности за публично-частно партньорство на територията на община Гърмен”; засилване на сътрудничеството с местните, областни и регионални медии. Резултатите ясно показват, че сайтът на общината трябва да се актуализира регулярно, тъй като той е основен източник за информация, относно развитието на общината. Ефективен канал за информация са и презентационните материали и брошури, като се препоръчва такива да бъдат

залагани като средство за информация и публичност във всички проекти, които ще се изпълняват и са включени в плана за реализация. В допълнение, за прилагане на принципа на партньорство е препоръчително засилване на сътрудничеството с местни сдружения за увеличаване на гражданското участие в процеса по реализация на ОПР и включване на всички заинтересовани страни чрез организиране на обществени обсъждания, кръгли маси, форуми и т.н.

Схематично дейностите по информация, публичност и партньорство са представени във фигура 24:

ИНФОРМАЦИЯ	ПАРТНЬОРСТВО	ПУБЛИЧНОСТ
РАЗРАБОТВАНЕ • Публикувана информация на интернет страницата на общината и партньорски канали относно проведено анкетно проучване и обществено обсъждане. **РЕАЛИЗАЦИЯ** • годишните доклади от изпълнението на ОПР; • актуализации на ОПР; • междинна и последваща оценка; • възможностите за изграждане на публично-частни партньорства; • изпълнение на проекти от общинския план.	**РАЗРАБОТВАНЕ** • Публикуване на интернет страницата на документи по разработването на ОПР; • Предоставена анкетна карта за попълване в центъра за обслужване на клиенти в общината; • Публикувана информация относно публичните събития в информационни канали. **РЕАЛИЗАЦИЯ** • публикуване и разпространяване на документите; • поддържане и разширяване на интернет сайта на общината; • публикуване на информацията в комуникационни канали на партньорски организации.	**РАЗРАБОТВАНЕ** • Партньорство с местната общност за предоставяне на информация по разработването на ОПР; • Проведени анкетно проучване и обществен обсъждане с представители на заинтересованите страни. **РЕАЛИЗАЦИЯ** • периодични публични дискусии (организиране на обществени обсъждания, кръгли маси, форуми и т.н.); • включване на структури на гражданското общество и бизнеса в структурите по наблюдение изпълнението на плана.

VII. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА

1. ОПЕРАТИВНИ НАСОКИ И ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Програмата за реализация на Общинския план за развитие през периода 2014-2020 г. има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. С програмата се определя пакета от мерки и проекти за реализация на целите и приоритетите за развитие на общината през периода до 2020 г., съответните финансови ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за цялостното изпълнение на програмата, а оттук – и на Общинския план за развитие, действията за осигуряване на комуникация, информация и публичност при осъществяването на мерките и проектите, включени в програмата. Програмата за реализация на общинския план за развитие има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализация на общинския план за развитие с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

2. МЕРКИ, ПРОЕКТИ И ИНДИКАТОРИ ЗА КОНКРЕТНИ ПРОДУКТИ/РЕЗУЛТАТИ

Създадените мерки са целенасочени и основани на специфични цели, с които ще се постигне голям напредък в развитието на общината в рамките на програмния период. В документа те са представени в точка 9 - Структура и са отворени за допълнение през целия период на действие на документа.

За постигане на ефективно и ефикасно оползотворяване на финансовите средства някои от проектите за реализация са интегрирани и са в пряка връзка с няколко мерки. По-долу в таблица е представен индикативния **списък с проекти** за реализация на целите, връзка с мерките заложени в ОПР на община Гърмен 2014-2020 г. и индикаторите за конкретни продукти/резултати.

Таблица 20: Списък с проекти за реализация

№	Наименование	Индикативна стойност - хил. лв.	Индикатори за конкретни продукти/резултати	Източник	Връзка с мерки	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация
1.	Ремонтиране и рехабилитиране на улици във всички населени места	2 120	23 ремонтирани улици	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.1.	Община Гърмен	-	2015–2017 г.
		500	3 рехабилитирани главни улици	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.1.	Община Гърмен	-	2015–2017 г.
		100	600 м. бетонирани улици	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.1.	Община Гърмен	-	2015–2017 г.
2.	Изграждане на нови улици в селата Скребатно и Осиково	100	изградени 2 нови улици	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.1.	Община Гърмен	-	2015–2018 г.
3.	Ремонт на общински пътища в село Гърмен (за „Св. Неделя”, „Св. Илия” и за старото село; до Профилакториума и Горни минерални бани)	3 000	асфалтирани пътища до туристически обекти – 2000 м.	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.1.	Община Гърмен	-	2014–2016 г.
4.	Изграждане на околовръстен път на селата Горно Дряново, Ковачевица и Огняново-Гърмен	10 000	изградени 2 околовръстни пътя	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 1.1.1.	Община Гърмен	-	2015–2020 г.
5.	Направа на път Ковачевица – Огняновоски минерални бани и река Канина	2 000	изградени нови пътища с дължина 8000 м.	ФЕС, ЦБ; ОБ	мярка 1.1.1.	Община Гърмен	-	2014-2020 г.
6.	Изграждане на нови мостове в село Дебрен и района на хотел „Минерални извори”, с. Огняново	1 000	2 изградени нови моста	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 1.1.1.	Община Гърмен	-	2015-2020 г.
7.	Корекция на дерета в село Гърмен и „Башница” в с. Огняново	3 000	2 дерета коригирани и бетонирани	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.1.	Община Гърмен	-	2017-2020 г.
8.	Цялостен ремонт на два моста - р.	2 000	2 ремонтирани	ФЕС; ОБ	мярка	Община	-	2016-2018 г.

	Канина и село Дебрен		моста		1.1.1.	Гърмен		
9.	Изграждане на резервоари в селата Горно Дряново/250-300 куб. м./, Рибново/700 куб.м./ и Балдево/250-300 куб.м/	2 000	3 новоизградени резервоара	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.3.	Община Гърмен	-	2014-2020 г.
10.	Изграждане на нова, разширяване на съществуваща и подмяна на стара водопроводна мрежа във всички населени места от общината	10 000	изграден 16 км. нов водопровод; разширена съществуваща водопроводна мрежа с 20 км.; подменена стара водопроводна мрежа – 50 км.	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.3.	Община Гърмен	-	2016-2018 г.
11.	Изграждане на нова и подмяна на старата канализационна мрежа в населените места от общината	15 000	изградена 16 км. нова канализация; подменена 50 км. стара канализация	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.3.	Община Гърмен	-	2016-2018 г.
12.	Оформяне на тротоарни пространства в селата Огняново, Балдево, Гърмен и Марчево	1 500	изградени общо 13 км. тротоари	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.1.	Община Гърмен	-	2017-2020 г.
13.	Разширяване на регулационния и кадастрален план на село Огняново в м. „Ягодите”, „Горно Грамаде” и „Селището”, в село Долно Дряново (от всички страни); село Ковачевица, село Рибново и село Дебрен	100	изменени 5 регулационни плана	ФЕС; ОБ	мярка 1.3.1.	Община Гърмен	-	2017-2020 г.
14.	Изготвяне на нови кадастрални карти за всички населени места	5 000	изготвени 16 нови кадастрални карти	ФЕС; ОБ	мярка 1.3.1.	Община Гърмен	-	2017-2020 г.
15.	Направа на два нови трафопоста (зад читалището и до стадиона) в с. Огняново и нов трафопост в село Горно Дряново	2 000	изградени 3 нови трафопоста	ФЕС; ЦБ: ОБ	мярка 1.1.2.	Община Гърмен	-	2015-2018 г.

16.	Електрифициране на Старо Дебрен Разширяване на ел. мрежата в селата: Крушево, Лещен; Долно Дряново, Ковачевица и Рибново	1 500	1 изцяло електрифицирано село	ФЕС; ЦБ	мярка 1.1.2.	Община Гърмен	-	2016-2018 г.
		3 000	5 км. разширена ел. мрежа в 5 села	ФЕС; ЦБ	мярка 1.1.2.	Община Гърмен	-	2016-2018 г.
17.	Подмяна на ел. мрежа за промишлената зона на село Осиково и преместване на ел. стълбове, попаднали в уличното платно в селата Огняново и Гърмен	950	подобрено състояние на една енергийна мрежа;	ФЕС; ЦБ	мярка 1.1.2.	Община Гърмен	-	2016-2018 г.
		50	преместени 10 бр. ел. стълбове от улични платна	ФЕС; ЦБ	мярка 1.1.2.	Община Гърмен	-	2016-2018 г.
18.	Премахване и предотвратяване образуването на нови нерегламентирани сметища	500	заличено 1 нерегламентирано сметище в с. Марчево	ОБ	мярка 1.4.1.	Община Гърмен	-	2015-2019 г.
19.	Ремонт, оборудване и саниране сградите на общинска администрация Гърмен и кметствата в Огняново, Балдево, Долно Дряново, Рибново, Дебрен и Ореше	5 000	ремонтирани и оборудвани 7 обществени сгради /кметства/	ФЕС; ОБ	мярка 1.2.2.	Община Гърмен	-	2015-2017 г.
20.	Довършване на строителството на кметство Крушево	600	построена 1 нова обществена сграда /кметство/	ФЕС; ОБ	мярка 1.2.2.	Община Гърмен	-	2015-2016 г.
21.	Ремонт и саниране на здравните служби в населените места и разкриване на нови социални услуги към Социален център „Вяра, Надежда, Любов в село Марчево – Звено „Майка и бебе“ и Дневен център за деца	4 000	8 ремонтирани здравни служби; разкрити 2 нови социални услуги.	ФЕС; ОБ	мярка 1.2.2.	Община Гърмен	-	2017-2018 г.
22.	Ремонт и подобряване на МТБ на читалищата в общината	6 000	ремонтирани 9 читалища	ФЕС; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2015-2020 г.

23.	Саниране и подобряване на енергийната ефективност на СОУ „Св. Св. Кирил и Методий” в с. Гърмен; ОУ „Димитър Талев” в с. Хвостяне; ОУ „Св. Паисий Хилендарски” в с. Горно Дряново; ОУ „Св. Климент Охридски” в с. Дебрен и СОУ „Йордан Йовков” в с. Рибново	5 000	5 санирани училища	ФЕС	мярка 1.2.1.	Община Гърмен	-	2014-2020 г.
24.	Изграждане на физкултурен салон и подобряване на МТБ в ОУ „Св. Паисий Хилендарски” – с. Горно Дряново	600	изграден 1 физкултурен салон; подобрена МТБ на 1 училище	ФЕС; ЦБ	мярка 1.2.1.	Община Гърмен	-	2016-2019 г.
25.	Довършване на административния корпус, изграждане на физкултурен салон и детска площадка в ОУ „Св. Климент Охридски” – с. Дебрен	2 000	1 изграден административен корпус	ФЕС; ОБ	мярка 1.2.1.	Община Гърмен	-	2015-2018 г.
		500	1 изграден физкултурен салон	ФЕС; ЦБ	мярка 1.2.1.	Община Гърмен	-	
		200	1 изградена детска площадка	ФЕС; ЦБ	мярка 1.2.1.	Община Гърмен	-	2015-2018 г.
26.	Развитие на художествената самодейност във всички населени места	1 000	облагодетелствани жители на цялата община	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2014-2020 г.
27.	Изграждане на младежки център в село Скребатно	500	изграден 1 младежки център	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2017-2019 г.
28.	Изграждане на многофункционална зала за събрания, срещи, театри и други в село Дебрен	1 000	изградена 1 многофункционална зала	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2019-2020 г.

29.	Реставрация и консервация на антична кула, част от крепостната стена на Никополис ад Нестум, намираща се в местността „Градец” в с. Огняново и изграждане на алеи с осветление до нея, поставяне на табели, пейки и кошчета за отпадъци.	100	реставрирана 1 антична кула	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2015-2018 г.
		500	изградена и осветена 1 алея	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2015-2018 г.
		100	поставени 50 броя пейки и кошчета за отпадъци	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2015-2018 г.
30.	Реставриране на археологически обекти	1 000	реставрирани 5 археологически обекта	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2015-2018 г.
31.	Изграждане на културен център в кв. Кремиковци, село Гърмен	1 000	изграден 1 културен център	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2017-2020 г.
32.	Изграждане на нови паркове и еко пътеки	200	изграден 1 нов парк в село Огняново	ФЕС; ОБ	мярка 1.4.2.	Община Гърмен	-	2014-2020 г.
		500	изградени 3 броя нови екопътеки	ФЕС; ОБ	мярка 1.4.2.	Община Гърмен	-	2014-2020 г.
33.	Рехабилитация на паркове и зелени площи във всички населени места	700	постоянно поддържани 15 броя паркове и зелени площи	ФЕС; ОБ	мярка 1.4.2.	Община Гърмен	-	2014-2020 г.
34.	Облагородяване и поддържане на гробищни паркове и религиозни храмове	1 000	постоянно поддържани 16 броя гробищни парка и 3 храма	ФЕС; ОБ	мярка 1.4.2.	Община Гърмен	-	2014-2020 г.
35.	Ремонт и поддръжка на туристически обекти	1 000	постоянно поддържане на всички обекти с туристическо значение	ФЕС; ОБ	мярка 2.3.2.	Община Гърмен	-	2014-2020 г.
36.	Възстановяване на разрушени мира и прилежащата	1 000	възстановени 4 броя мира/аязма	ФЕС; ОБ	мярка 1.4.3.	Община Гърмен	-	2015-2017 г.

	инфраструктура към тях							
37.	Изграждане на мрежа за безжичен интернет на територията на община Гърмен	2 000	изградена 1 безжична интернет мрежа	ФЕС; ОБ	мярка 1.1.2.	Община Гърмен	-	2014-2016 г.
38.	Изграждане на многофункционални спортни площадки на територията на община Гърмен	1 500	изградени 3 многофункционални площадки	ФЕС; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2015-2017 г.
39.	Обновяване и ремонт на стадионите в селата Огняново, Горно Дряново, Рибново, Дебрен, Ореше, Долно Дряново и Гърмен	5 000	обновени 7 стадиона	ФЕС; ОБ	мярка 1.2.3.	Община Гърмен	-	2016-2018 г.
40.	Изграждане и поддържане на напоителни и отводнителни канали за земеделско ползване	2 000	изградени 5 км. напоителни канали; ремонтирани 15 км. съществуващи канали	ФЕС	мярка 2.1.1.	Община Гърмен	-	2015-2018 г.
41.	Изграждане на водоеми и селскостопански пътища за земеделско ползване	2 000	изградени 2 броя водоеми; ремонтирани 20 км. селскостопански пътища	ФЕС	мярка 2.1.1.	Община Гърмен	-	2015-2018 г.
42.	Изграждане на горски пътища за достъп на туристи до зони за отдих и разходка и достъп до трудно достъпни горски терени	7 000	изградени горски пътища, еко пътеки, кътове за отдих	ФЕС; ЧФ	мярка 2.2.3. мярка 5.3.3.	Бизнес структури; ПЧП	Община Гърмен	2016-2018 г.
43.	Залесяване на гори, изгорели от пожар	3 000	1000 дка залесени горски територии	ФЕС; ЦБ	мярка 2.2.1.	Община Гърмен		2015-2018 г.
44.	Ефективно използване на горския ресурс в преработвателната промишленост	2 000	създадени 2 предприятия за производство на мебели; създадено 1 предприятие за производство на	ФЕС; ЧФ	мярка 2.2.2. мярка 5.3.3.	Бизнес структури; ПЧП	Община Гърмен	2014–2020 г

			пелети					
45.	Развитие на животновъдството и свързаните отрасли от преработвателната промишленост	3 000	създадени нови месодайни породи едър и дребен рогат добитък; създадени нови мандри и кланици; подобрен генофонд	ФЕС; ЧФ	мярка 2.1.2. мярка 5.3.3.	Бизнес структури; ПЧП	Община Гърмен	2014–2020 г.
46.	Създаване на центрове за социални услуги	2 000	създадени 2 нови социални услуги	ФЕС; ЦБ	мярка 4.2.1. мярка 4.2.2.	Община Гърмен	-	2016-2019 г.
47.	Намаляване броя на ученици, преждевременно напускащи образователната система	500	предотвратено отпадане на над 100 ученици от образователната система	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 4.1.2. мярка 4.1.1.	Община Гърмен	-	2014–2020 г.
48.	Насърчаване на предприемачеството	7 000	развито тютюнопроизводство и билкопроизводство; изградени зеленчукови оранжерии; развити местни занаяти; реализирана развойна дейност и др.	ФЕС; ЧФ	мярка 3.2.2. мярка 3.3.1. мярка 4.1.4. мярка 4.4.1. мярка 5.3.3.	Бизнес структури; ПЧП	Община Гърмен	2014–2020 г.
49.	Подобряване на административното обслужване и развитие на електронното управление	70	1 бр. администрация, въвела електронно управление	ФЕС; ЦБ	мярка 5.2.2.	Община Гърмен	-	2016–2020 г.
50.	Въвеждане на международни	60	2 бр. въведени	ФЕС; ЦБ	мярка	Община	-	2015–2020 г.

	стандарти в управлението		стандарти		5.1.2.	Гърмен		
51.	Активизиране провеждането на обществени консултации	10	разработен 1 бр. механизъм за обществени консултации	ОБ	мярка 5.3.1.	Община Гърмен		2016–2020 г.
52.	Участие на бизнес и граждани във формиране на местни данъчни политики	2	формирана 1 гражданска група за участие в прилагането на местни данъчни политики	ОБ	мярка 5.1.3.	Община Гърмен	-	2015–2020 г.
53.	Създаване и прилагане на интегрирана информационна система за предоставяне на комплексни услуги за населението	20	внедрена 1 интегрирана информационна система	ФЕС; ЦБ	мярка 5.2.1.	Община Гърмен	-	2016–2020 г.
54.	Повишаване на квалификацията на човешките ресурси в община Гърмен	50	50 бр. служители, подобрили компетенциите си	ФЕС; ЦБ	мярка 5.1.1.	Община Гърмен	-	2014–2020 г.
55.	Подкрепа за развитие на регионален туристически продукт и маркетинг на териториите	100	1 бр. развит регионален туристически продукт	ФЕС; ОБ	мярка 2.3.1.	Община Гърмен	-	2015–2017 г.
56.	Развитие на разнообразен туризъм в община Гърмен	80	създадена подходяща среда за развитие на туризма	ФЕС; ОБ; Бизнес структури	мярка 2.3.2.	Община Гърмен	-	2015–2020 г.
57.	Сближаване и сътрудничество на междуобщинско и транснационално ниво	350	разработени и изпълнени 3 транснационални и 2 междуобщински проекта	ФЕС; ЦБ; ОБ	мярка 5.3.2.	Община Гърмен	-	2014–2020 г.
58.	Прилагане на разнообразни форми на обучение, съгласно потребностите на обучаваните	30	проведени 10 професионални обучения	ЦБ	мярка 4.1.3.	Община Гърмен	Учебни заведения	2016–2020 г.
59.	Модернизиране на земеделските и животновъдните стопанства	800	технологично преоборудвани 8 земеделски и	ФЕС; ЦБ	мярка 3.1.2.	Община Гърмен	-	2017–2020 г.

			животновъдни стопанства					
60.	Повишаване на доходите и заетостта на населението в традиционните отрасли	100	по-високи доходи за над 4 000 души	ФЕС; ЧФ	мярка 3.1.3.	Община Гърмен	Бизнес структури	2015–2020 г.
61.	Целенасочено развитие на малкия и среден бизнес	100	разширен брой пазари - 10 бр. и асортимент в предприятията - 10 бр.; повишено качество и продажби на произведената продукция	ФЕС; ЧФ	мярка 3.2.1.	Община Гърмен	Бизнес структури	2015–2020 г.
62.	Създаване на предприятия за преработка на продукция от традиционното земеделие и животновъдство	700	създадени 2 предприятия в сектора на хранително-вкусовата промишленост	ФЕС	мярка 3.1.1.	Община Гърмен	Бизнес структури	2015–2020 г.
63.	Предоставяне на възможност за практическа насоченост и развиване на професионални компетенции	50	създадени 3 стажантски програми	ФЕС	мярка 4.3.1.	Община Гърмен	Бизнес структури	2016–2018 г.
64.	Проучване потребностите на пазара на труда за целия регион и повишаване на компетенциите на учащите се в тези области	100	професионално ориентирани над 50 млади хора	ФЕС; ЦБ	мярка 4.3.2.	Община Гърмен	-	2016–2018 г.
65.	Издаване на технически паспорти на всички общински сгради	70	обследвани 50 общински сгради	ЦБ; ОБ	мярка 5.1.3.	Община Гърмен	-	2014–2015 г.

3. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРОЕКТИ ЧРЕЗ ПЧП

Таблица 21: Проекти, реализирани чрез ПЧП

№	Наименование/проект	Индикативна стойност в хил. лв.	Партньорство	Обвързаност с мерки	Време за реализация
1.	Изграждане на горски пътища за достъп на туристи до зони за отдих и разходка и до трудно достъпни горски терени	6 650	Община Гърмен Бизнес структури	мярка 2.2.3.	2016-2018 г.
2.	Ефективно използване на горския ресурс в преработвателната промишленост	1 900	Община Гърмен Бизнес структури	мярка 2.2.2.	2014-2020 г.
3.	Развитие на животновъдството и свързаните отрасли от преработвателната промишленост	2 850	Община Гърмен Бизнес структури	мярка 2.1.2.	2014-2020 г.
4.	Насърчаване на предприемачеството	6 600	Община Гърмен Бизнес структури	мярка 3.2.2. мярка 3.3.1. мярка 4.1.4. мярка 4.4.1.	2014-2020 г.

4. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА

Разработването на едногодишни програми за изпълнението на плана ще определя приоритетните проекти за съответната година. В тези програми трябва да бъдат определени прецизно размера и източниците на финансиране, както и заинтересованите страни за изпълнението на проектите. Програмата се разработва преди залагането на рамката на общинския бюджет, което ще позволи да се заложат необходимите финансовите средства, които ще бъдат предоставени от общината.

Ежегодно ще се прави оценка на изпълнението на плана и постигнатите резултати за съответната година, като всички заинтересовани страни ще имат достъп до нея. Това ще позволи да се отправят мнения и препоръки за корекции в хода на изпълнението на плана, което ще спомогне за постигането на по-добри резултати.

5. КОМУНИКАЦИОНЕН МЕХАНИЗЪМ

За проектите, които са включени в годишната Програма за реализиране на ОПР се изготвят проектни фишове, включващи информация за целите на проекта, конкретните дейности, проектната готовност, срокове за изпълнение, необходими

средства, източници на финансиране, отговорни за изпълнението на проектите звена, а информация за осъществяваните проекти ще се публикува на сайта на община Гърмен.

VIII. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА

Предварителната оценка се разработва от независим консултант успоредно с подготовката на проекта на Общинския план за развитие. Тя съдържа прогнозна оценка за въздействието на плана върху процесите на социално-икономическо развитие на общината и екологична оценка.

Екологичният компонент в оценката оценява доколко стратегията за развитие на общината, определена с плана, съответства на стратегията за опазване на околната среда и на критериите за ефективност на политиката за опазване на околната среда.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

Приложение 1: Доклад от анкетно проучване сред жители и заинтересовани страни;

Приложение 2: Предварителна оценка на ОПР на община Гърмен 2014-2020 г.

Приет с Решение на Общински съвет, село Гърмен № 551 от Протокол № 32/31.03.2014 г.

Председател на ОбС:
/Мурат Адем/